

Mælkeri 21 tidende

Tidsskrift for dansk mejeribrug

Fredag den
16. oktober 1987
100. årgang

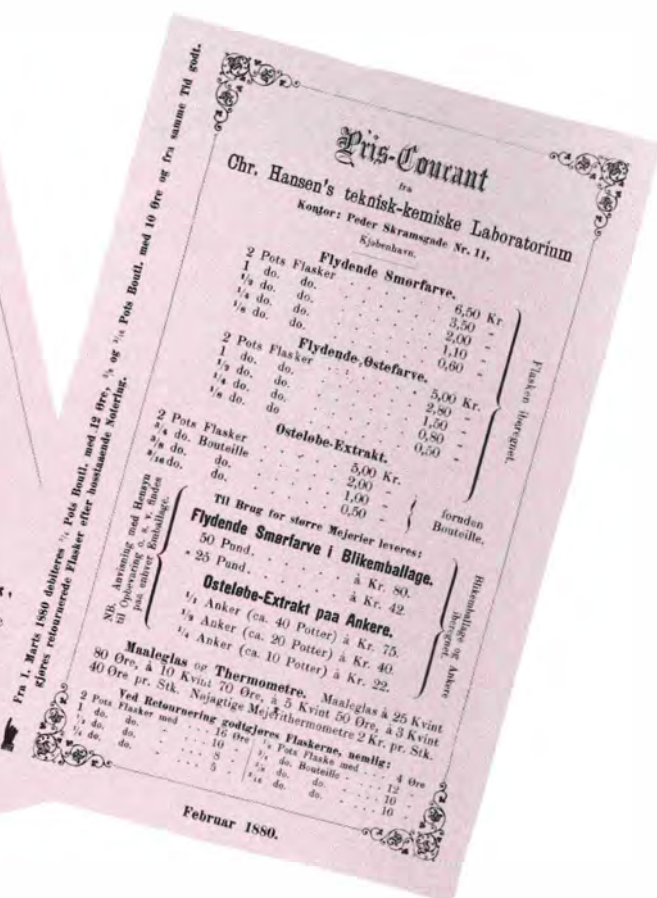

**FORENINGEN AF
MEJERILEDERE OG FUNKTIONÆRER
1887–1987**

CHR. HANSEN'S

CHR. HANSEN'S LABORATORIUM A/S
ønsker Foreningen af Mejeriledere og Funktionærer
tillykke med de 100 år.

Siden 1880'erne har CHL været foran med osteløbe, mejerikulturer og andre produkter til mejeriindustrien.

Det er vort mål, gennem samarbejde omkring forskning og produktudvikling at yde mejeriindustrien den bedst mulige service.

Chr. Hansen's Laboratorium A/S
Sct. Annæ Plads 3,
1250 København K
Telefon: 01 14 28 88
Frikald telf.: 0430-1428

Udgivere:

Foreningen af
mejeriledere og funktionærer.
Dansk Mejeriingeniør Forening.

Redaktion:

Redaktør, mejeriing.
K. Mark Christensen, ansvarshavende.
Redaktionssekretær
Anna Marie Thøgersen.

Annoncer:

Stillings- samt købs/salgannoncer må
være fremsendt/indtelefoneret senest
mandag kl. 12.00 til pågældende uges nr.
Øvrigt annoncemateriale fredag kl. 12.00
før udgivelse.

Tidsskriftet udgives hveranden fredag
svarende til 26 nr./år i et oplag på 3200
eksemplarer.

Postadresse:

Cikorievej 8, 5220 Odense SØ.
Postgiro: 4 00 53 25.
Telefon: 09 12 40 25.

Abonnement:

Danmark: 535,- kr./år incl. moms.
Udland: 470,- kr./år.

Læserkreds:

Mejeriernes og mejeriselskabernes ledere
og øvrige medarbejdere.
Mejeriingeniører i ind- og udland.
Medlemmer af mejeriernes bestyrelser.
Mejerikonsejler.
Ansatte ved mejeribrugets organisationer.
Medarbejdere ved forsknings- og
forsøgsvirksomheder.
Mange levnedsmiddelvirksomheder.
Mælkeritidende er medlemsblad for
Foreningen af mejeriledere
og funktionærer og Dansk
Mejeriingeniør Forening.

Tryk:

AiO Tryk Ås, Odense.

Medlem af:

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Mælkeritidende i/S

Formand

Teknisk chef J. Siegaard Jensen,
Christian IXs gade 1, 1111 København K,
tlf. 01 11 37 02
(privat) Fuglehavevej 34, 2750 Ballerup,
tlf. 02 97 65 87

Foreningen af mejeriledere og funktionærer

Formand

Leverandørkontaktleder Ole Frederiksen,
Solbævej 3
8471 Sabro, tlf. 06 94 87 85

Dansk Mejeriingeniør Forening

Formand

Afdelingsleder G. Kjægaard Jensen,
Aalholmparken vej 8, nr. 3, 3400 Hillerød,
tlf. 02 26 25 25.

Sekretariat

Cikorievej 8, 5220 Odense SØ
Eksp. tid: 8.00–16.00.
Sekretariatsleder, mejeriing.
K. Mark Christensen.
Tlf. 09 12 40 25.

Dansk Mejeristforening 100 års jubilæum

Foreningen af mejeriledere og funktionærer kan i år fejre 100 års jubilæum, og bestyrelsen har i den anledning taget forskellige initiativer for at fejre dette.

På selve dagen, den 21. oktober, er der således reception på Mejeriskolen i Dalum fra kl. 11.00–14.00, og den 31. oktober holdes jubilæumsfest i Nyborg. Over 500 personer har på nuværende tidspunkt anmeldt deres deltagelse.

I næste uge udsendes som gave til medlemmer af mejerist- og mejeriingeniørforeningerne m. fl. en jubilæumsbog udarbejdet af lektor ved Københavns Universitet, Claus Bjørn. Endvidere har firmaet Brunsgaard v/P. Bjerre i Ølgod i samarbejde med Bing og Grøndahl fremstillet en 100 års jubilæumssmørdrittel i 1.000 eksemplarer.

Mælkeritidende har naturligvis også fundet anledning til at medvirke til en markering af det fornemme jubilæum, hvilket herværende jubilæumsskrift illustrerer. Vi har bedt forskellige forfattere yde bidrag, og uden der er nogen egentlig kronologisk sammenhæng, fortælles en række karakteristiske enkelthistorier.

Der er særlig grund til at fremhæve vort mangeårige medlem, fhv. direktør C. P. Nielsens indsats. Han har med uhyre entusiasme udarbejdet historien om »den danske mejeribestyrer«. Den er nemlig aldrig før fortalt!

En lang række firmaer og virksomheder har gennem annoncering i herværende jubilæumsskrift ønsket at »gratulere« 100 års jubilaren og dermed vise de gode relationer til foreningen og den samhørighed, der er, til dens medlemmer. Det har samtidig skabt økonomisk baggrund for udgivelsen af dette særlige jubilæumsnummer, hvilket vi gerne vil udtrykke foreningens tak for.

Redaktionen og sekretariatet ønsker hermed til lykke med de 100 år.

K. Mark Christensen

Af indholdet:

Fra Dansk Mejeristforening til Foreningen af mejeriledere og funktionærer ..	521
Danske mejeribestyrere gennem mere end 100 år	522
De danske mejeribestyreres løn- og ansættelsesforhold gennem 100 år ..	534
16 år som undermejerist	571
Eftertanke	574
En vogterdrengs eventyr	579
Mejeribestyrerkonernes historie	582
Mejeristerne – en saga blot	586
Mejeristforeningen – helt mejerigtig	588

OK siger til lykke med de 100 år og sender et miljørigtigt forslag til »mejerigtig« drivkraft for de næste 100 ...

OK siger til lykke til foreningen af mejeriledere og funktionærer med de første 100 år - og ønsker held og lykke med de næste 100. Som leverandør af bl.a. fyringsolie, smøreolie og autodiesel til mange danske mejerier, synes vi også vi har »været lidt med« i dansk mejeribrug. Dét vil vi også gerne være fremover. Som et rent dansk olieselskab føler vi en særlig forpligtelse til konstant at udvikle og forbedre vore produkter, så de er så skånsomme overfor miljøet som

muligt. De nyudviklede OK Miljøvenlig Fyringsolie og OK Diesel LUX er gode eksempler. Begge er resultatet af et omfattende udviklingsarbejde. Og begge har bevist deres evner til at præstere en mere effektiv forbrænding. Det betyder mindre sodudslip i miljøet med OK Miljøvenlig Fyringsolie - og en renere udstødning med OK Diesel LUX. Har du endnu tilgode at opleve fordelene ved OK Miljøvenlig Fyringsolie og OK Diesel LUX, så ring til os.

OK

Olieselskabet Danmark

Tømmervejen 5-7 . 8260 Viby J . 06 11 69 11

Fra Dansk Mejeristforening til Foreningen af mejeriledere og funktionærer

Nedenstående bringer formanden for Foreningen af mejeriledere og funktionærer, Ole Frederiksen sin hilsen til foreningen i anledning af dens 100 års jubilæum

Et tilbageblik

Tiden fra 1964 og frem til i dag har været en periode med store forandringer i Dansk Mejeristforening. Strukturudviklingen medførte et drastisk fald i antallet af mejerier, og en række af vore medlemmer mistede deres hidtidige job som mejeribestyrere. En del af dem er dog lykkeligvis fortsat i mejeribruget, enten som mejeriledere i selskaberne eller som forvaltere.

Det var naturligt for disse at fortsætte medlemskabet i Dansk Mejeristforening, hvor de havde haft ståsted gennem mange år. Men udviklingen gjorde det påkrævet løbende at justere Dansk Mejeristforenings vedtægter, så de blev tilpasset den nye medlemsstruktur og sikrede, at disse medlemmer med deres ændrede status, stadig følte sig hjemme i deres gamle forening.

Opdelingen af foreningen i amtskredse viste sig efterhånden også uhensigtsmæssig, idet medlemsskaren skrumpede ind og især udstillingsarbejdet tabte i værdi p.g.a. de færre udstillere.

Det blev derfor besluttet i forbindelse med vedtægtsændringerne i 1972, at slå en række af amtskredsene sammen til de nuværende 6 landskredse.

Med disse ændringer havde Dansk Mejeristforening indstillet sig på den udvikling i mejeribruget, som allerede da tegnede sig meget tydeligt.

I 1964 havde Dansk Mejeristforening over 2.500 medlemmer, heraf var knap 1.200 aktive medlemmer. Af disse knap 1.200 aktive medlemmer var ca. 90% mejeribestyrere.

I jubilæumsåret 1987 er sammensætningen i den aktive medlemskare; 40 mejeribestyrere, 130 mejeriledere, 250 arbejdsledere, og 40 direktører.

Fra i antal at være næsten fuldstændig dominerende er mejeribestyrernes gruppe i dag skrumpet ind til en lille mindretalsgruppe, mens det er gået lige modsat med arbejdslederne.

Denne udvikling har naturligvis påvirket holdninger, som har præget foreningen gennem de forløbne 100 år. Selvom foreningens formålspargraf stadig har det dobbelte formål, at arbejde for dansk mejeribrugs fremme og samtidig virke for medlemmernes faglige og økonomiske interesser, så vil det nok efterhånden blive medlemmernes faglige og økonomiske interesser, som vil blive presset i forgrunden.

Forhåbentlig vil man fra ejerne i mejeribruget hjælpe med til, at vi fortsat har en stand af ledere og mellemledere i dansk mejeribrug, hvor vi også fremover kan leve op til formålet i vedtægterne.

Foreningsarbejdet

Det bærende i foreningsarbejdet på lokalt plan har gennem årene været udstillingsarbejdet.

Dette arbejde har i høj grad været medvirkende til at opnå det høje stade, som danske mejeriprodukter har.

Udstillingerne skal givet fastholdes i en eller anden form for at bevare den høje kvalitet. Men det er nok et spørgsmål, om ikke vore foreninger enten i kredsene eller i hovedforeningen i højere grad skal prøve at gå ind i arbejdet med at dygtiggøre vore medlemmer, så vi kan deltage optimalt i udviklingen frem mod nye produkter med endnu højere forædlingsgrad.

Hvor nøgleordene i mejeribruget i dag er produktudvikling og højere forædlingsgrad, må nøgleordene for foreningens medlemmer være dygtiggørelse og efteruddannelse. Dette ikke alene på det faglige område, men også på det ledelsesmæssige. Vi må tage aktivt del i den udviklingsproces, der er igang inden for vort erhverv. Og vi må prøve at sikre os, at det er os, der er brug for, når nye teknikker og nye produktioner skal igangsættes.

Fremtiden

Den indflydelse Dansk Mejeristforening har haft i mejeribruget gennem tiderne, har været en følge af, at medlemmerne besad den viden, der var brug for.

Selvom udviklingen har medført, at få medlemmer i dag er tæt på de større beslutningsprocesser, så vil det stadig være op til os selv at besidde den viden, som gør os til et vigtigt led, når beslutninger skal føres ud i livet. Hér ligger medlemmernes og foreningens styrke, ikke i antallet af medlemmer.

Fastslår vi dette, og indretter os derefter, kan vi med godt mod tage hul på det andet århundrede af foreningens historie. ■

Danske mejeribestyrere gennem mere end 100 år

I anledning af 100-års jubilæet for Dansk Mejeristforening (nu Foreningen af mejeriledere og funktionærer) har foreningens bestyrelse bedt fhv. direktør C. P. Nielsen skrive om den danske mejeribestyrer – om hans person, hans virke og hans betydning for dansk landbrug og mejeribrug gennem mere end 100 år

Han har virket i godt 100 år

På grund af ejerforholdet er de danske mejerier delt i to grupper – andelsmejerier og privatmejerier. Her skal ikke skelnes mellem mejeribestyreren for andelsmejeriet, mejeribestyreren der er ansat af den private mejeriejer eller den mejeriejer, der selv driver sit mejeri. Disse mejeriledere og mejeriejere har arbejdet under samme vilkår og oftest fået den samme uddannelse og har udført arbejdet med samme interesse. De har trukket på samme hammel, de har samarbejdet i faglige foreninger og organisationer og haft den samme hovedinteresse: At udnytte den modtagne mælk bedst muligt. Når der i disse artikler oftest nævnes mejeribestyreren (mejerileren), er dette udtryk også dækkende for mejeriejeren i det omfang, dette har været muligt.

Mælkeproducenternes indsats skal absolut ikke underkendes og har iøvrigt fået en meget indgående omtale i bogen *Dansk mejeribrug 1882–2000*, så her er det den praktiske og udøvende mejerimand, der skal omtales og mindes.

De første 100 år i det egentlige danske mejeribrug var præget af disse mejerifolk. Nutiden og fremtiden vil blive præget af en ny generation, som

passer til den ny tid og til mejeribrugets ændrede organisationsform. At disse nye ledere er meget dygtige, er hævet over enhver tvivl – de har nemlig lært hos de gamle. Uden deres specielle måde at lede mejerierne på, at takle myndighederne på, at omgås mælkeproducenter, kunder og leverandører, oplære og opdrage medarbejderne, ville dansk mejeribrug i dag være fattigere både menneskeligt, økonomisk, historisk og ikke mindst hvad angår summen af mejerifaglig viden og kunnen.

Også i udlandet har danske mejerifolk været efterspurgt og respekterede. Mange af de der har forladt landet, har som dansk mejeribrugs gesanter været medvirkende til, at dansk mejeribrug har opnået ver-

densry. Omkring 1930 fandtes der ca. 1600 mejeribestyrere i Danmark. Såfremt antallet af disse skal aftage med samme hastighed som i de seneste år, vil der om få år sandsynligvis ikke være flere af den gamle mejeribestyrertype tilbage.

Han har levet og virket i godt 100 år. Han har gjort sin pligt, og han har gennem sit arbejde, sin væremåde og med sit ukuelige gå-på-mod sammen med mælkeproducenterne kæmpet med alle til rådighed stående midler for et bedre og mere rationelt dansk mejeribrug.

Han har gjort sin pligt – han kan gå – men han skal ikke blive glemt – derfor disse artikler.

Hvad var og er en mejeribestyrer?

Skal mejeribestyrernes historie skrives, må det være naturligt først at få klarlagt: Hvad var og er en mejeribestyrer?

I bøger om erhvervsvejledning, der giver oplysning om næsten alle tænkelige stillinger inden for dansk erhvervsliv, findes ingen oplysninger om en mejeribestyrers arbejde, eller hvordan man kan blive mejeribestyrer. Der er udmærkede oplysninger om, hvorledes man kan blive mejerske, mejerist eller mejeriingeniør, men ikke et ord om mejeribestyreren. I de fleste leksika findes der heller ikke oplysninger eller definitioner på en mejeribestyrer, men i »Store Nordiske Konversationsleksikon 1911« findes en omtale af mejerske og mejerist. I de sidste linier af denne omtale står der; »lederen af et andelsmejeri kaldes i regelen mejeribestyrer.«

Der gik forholdsvis lang tid, efter de første andelsmejerier var oprettet,

Mejerist og Mejerske kaldes henholdsvis de mandlige og kvindelige Personer, som leder eller udfører de vigtigste Arbejder i et Mejeri. Tidligere besørgedes Mejeriarbejdet af Kvinder; paa Bøndergaardene var det Husmoderen eller Pigen, Herregaardene havde en særlig uddannet M., navnlig var de holstenske M. kendt for Dygtighed. Sammenslutningen i Fælles- og Andelsmejerier i sidste Fjerdedel af 19. Aarh. førte til Uddannelse og Ansættelse af mandlige M. Lederne af Andelsmejerierne kaldes i Reglen Mejeribestyrere. A. C.

før betegnelsen *mejeribestyrer* blev almindeligt anvendt over for mejerietets daglige leder. Mælkeleverandørernes egen betegnelse for den person, der havde påtaget sig ledelsen af deres mejeri, var »mejeristen« eller »mejersken« – alt efter vedkommendes køn. Når mælkeleverandørerne i daglig tale kaldte den daglige leder for »mejeristen« eller »mejersken« skyldtes dette simpelthen, at vedkommende leder på disse første, ret små andelsmejerier, oftest var den eneste faglærte person på mejeriet, og det »faglærte« måtte også tages med et vist forbehold. Rigtig faglærte personer inden for mejeribrug var dengang en mangelvare – hvorledes skulle en person omkring 1880 få en uddannelse på et andelsmejeri (fællesmejeri), når et sådant næsten ikke fandtes, og der heller ikke fandtes egentlige mejeriskoler?

Der fandtes derimod mejersker, der var oplært på de gårde eller godser, der havde en så stor mælkeproduktion, at der var arbejde nok til en mejerske – heltids eller deltids.

Historien har lært os, at dansk mejerihåndtering oprindeligt var kvindernes område, og i Landbrugs-Årbog for den praktiske landmand (København 1881) står følgende sentens: »Mejerist er en betegnelse for den mandsperson, der udfører en mejerskes gerning – –«

Det synes måske i dag at være stærke ord, men har på daværende tidspunkt sikkert været dækkende således, at op til omkring 1880 var mejeriarbejdet i al væsentligt udført af mejersker, og omkring 1880 gik mændene mere og mere ind i arbejdet. Jo flere maskiner, der kom i de nye andelsmejerier, des mere naturligt var det, at det var mændene, der gled ind og overtog arbejdet.

Fra mejersken til mejeristen

I 1915 skriver professor Bernhard Bøggild om forholdet mellem mejerister og mejersker og om den manglende uddannelse, følgende:

»de på herregårdene uddannede mejerske, vare som regel ukendte med maskinerne, og passende fyrbødere og mejerister fandtes kun i meget ringe antal. Derfor gik sær-

Ledige Mejeribestyrerpladser.

Karensminde Andelsmejeri v. Malling. 1. Novbr. Ca. 1 Mill. Pd. Mælk. Mejerske eller Mejerist. Søges inden 14 Dage.

Vindebrink Andelsmejeri v. Vårslev søger til 1. Januar 1893 en Bestyrer, Mejerske eller Mejerist. Ca. 100 Køer. Regnskabet føres af Bestyreren; der afregnes efter Fedtindhold. Søges inden 25. Desember.

Assedrup Andelsmejeri v. Assedrup bliver ledig til 1. Novbr. Ca. 100 Køer. Søges af Mejerist eller Mejerske inden 1. Avgust.

lig i årene 1880 til 1888, da dampcentrifugemejerierne anlagdes i stort antal, først som fællesmælkerier og senere som andelsmælkerier, mænd fra andre erhverv, over til mælkerierne.

Man kunne mellem ansøgningerne til bestyrerpladserne til de nye andelsmælkerier træffe sømænd, maskinister, forhenværende høkere og lignende, og det blev anset for særlig gode betingelser for at kunne bestride pladsen at have været fodermester eller overforvalter på en herregård eller være gift med en forhenværende mejerske.»

Det er en selvfølge, at denne mangel på erfaring og kvalificeret arbejdskraft stillede store krav til de første mejeribestyrer, der ofte selv måtte bidrage med en vis form for mejerifaglig viden i forbindelse med mejeriernes start. Det var et beundringsværdigt mod, disse første bestyrer udviste, og det var da også ret naturligt, at disse bestyrer fik tillagt en hel del beføjelser vedrørende mejerietets drift. Disse første mejeriers maskinelle udstyr var da også så enkelt, at en ikke særlig mejerikyndig person hurtigt kunne lære at betjene disse. Det maskinelle udstyr på de første andelsmejerier bestod kun af 4 maskiner.

Der er ingen tvivl om, at denne første tid ofte var en meget svær tid, såvel for disse første mejeribestyrer som for de første mejeriledere.

Skulle disse nye stillinger blive en levevej, hvor der var tryghed for den dygtige, og hvor de økonomiske forhold blev sådan, at et familieliv kunne trives, måtte der ske store ændringer

vedrørende de daværende forhold. Disse nye mejeribestyrerstillinger var usikre og fremtiden var uvis – der var jo ingen fortilfælde at drage erfaringer af, men forholdene blev bedre og større tryghed blev skabt.

Annoncer om ledige mejeribestyrerstillinger i aviserne og i Mælkeritidende fortæller meget herom.

Da det var mejerskerne, der almindeligvis fremstillede smør og ost af gårdenes egen mælkeproduktion, kan det derfor ikke undre, at en del mejerier gjorde brug af mejersken som leder. Det var dog særligt de mindre mejerier, hvilket fremgår af nedenstående opslåede stillinger, som ikke er egentlige annoncer, men Mælkeritidendes omtale af stillinger, der kunne søges i 1890'erne.

Mælkeritidende gjorde iøvrigt et stort arbejde for at få mejerierne til at opslå de ledige bestyrerpladser i Mælkeritidende, men da andelsmejerierne er nogle år ældre end Mælkeritidende, var de første mejerier henvist til at opslå de ledige mejeribestyrerstillinger i dagbladene.

Mejeribestyreren blev, såvel i tale som i skrift, benævnt *mejeristen*, og hans medarbejdere blev normalt tituleret med *undermejerister*. Undermejeristens arbejde var dårligt betalt, var ikke beregnet på en livsstilling og dannede absolut ikke noget grundlag for et familieliv. Ønskede en undermejerist et sådant familieliv, måtte han nødvendigvis sikre sig en plads som mejeribestyrer. Der var også efterhånden oprettet mange mejerier, hvilket gav muligheder for mange bestyrerpladser, men der var så stor tilgang til faget, at der var flere aspiranter, end der var stillinger.

En mejeribestyrer skulle være alsidig

Det var undertiden godt om datidens mejeribestyrere kendte til andet og mere end netop mejeribrug. Den normale trækraft på mejerierne var dampmaskinen, men der fandtes eksempler på, at mejerier anvendte en såkaldt hestegang som trækraft eller en vandmølle. Også gennem annoncer kunne man se, at man ønskede mejeribestyrere med kendskab til andet end mejeribrug. Søndertranders Andelsmejeri ved Aalborg søger således i 1898 en bestyrer, hvor der på mejeriet er en møllekværn; »der gives 8 øre pr. tønde korn.« Bestyreren skulle sandsynligvis tjene en del af sin løn ved at passe denne møllekværn.

vise, hvor usikkert og hvor famlende mejeribruget var i andelsmejeriernes barndom.

Ægteskab og familieliv

Det var iøvrigt ingenlunde sikkert, at en mejeribestyrerstilling gav adgang til giftemål og familieliv. I nedenstående annoncer fra Sønder Farup og Hinge Andelsmejerier gives klar be-

ken. Der står intet om, at ansøgeren skal være ugift, hvilket dog efter annoncen må formodes. Af Mælkeritidendes omtale af stillingen, fremgår det iøvrigt, at mejeriet beholdt den tidligere bestyrer.

Ikke alle de opslåede stillinger var beregnet på, at »mejeristen« skulle stå for madlavningen.

I år 1900 står i Mælkeritidende omtalt Hodde Andelsmejeri ved Varde, at »mejeristen« kunne få kosten på en nærliggende gård. Der var heller ingen mulighed for giftermål på dette mejeri på daværende tidspunkt. Nedenstående omtale af Sofiendal Andelsmejeri ved Hjerm giver udtryk for, at mejeriet havde haft en gift mejeribestyrer. Nu er beboelsen kun for en ugift bestyrer, og kosten kan fås i nærheden for ca. 800 kr. for 3 mand.

Selv om det store flertal af mejerier tillod »mejeristen« at gifte sig og stillede en passende lejlighed til hans rådighed, viser disse annoncer fra mindretallet af mejerier dog, at mejeribestyrerstillinger dengang kunne være usikre embeder.

Mange mejeribestyrere ønskede kun ugifte medhjælpere, og selv efter 1930 er det kendt, at mejeribestyrere har meddelt mejeristerne, at såfremt nogen ønskede at gifte sig, måtte de omgående søge andet arbejde. Det er også kendt fra dengang, at såfremt mejeristerne havde selskabelige sammenkomster, og der i flokken var en-

Ledige Mejeribestyrerpladser:

Ondløse Fællesmejeri v. Mørkøv (med tilhørende Avlsbrug) søger en Bestyrer straks eller i Løbet af 1 à 2 Maaned. En ugift Mejerist af Bondestanden vil blive foretrukket. Soges snarest muligt.

Valg af Mejeribestyrere:

Ondløse Fællesmejeri og Avlsgaard v. Mørkøv vil fra 1. Desember d. A. blive bestyret af Mejerist A. Schubart, forhen Bremersvold.

Hans Appel.

I 1892 søger Ondløse Andelsmejeri ved Mørkøv en bestyrer, der også skal have forstand på avlsbrug, og mejeriet får også en bestyrer, der både kan lede mejeriet og avlsgården.

Der findes også eksempler på, at et mejeri antager en mejeribestyrer, der ikke er uddannet som mejerist. Beder Andelsmejeri (1892) har antaget en forsøgsmedhjælper fra forsøgslaboratoriet til mejeribestyrer.

Det kunne også ske, at mejeriets bestyrelse antog en mejerske, der samtidig skulle være husholderske for mejeribestyreren. I et sådant tilfælde får man en mistanke om, at denne mejeribestyrer ikke ville få tillagt større beføjelser!

I 1892 søger Tullebølle Andelsmejeri en mejeribestyrer, men gør opmærksom på, at bestyrelsen har antaget en kassererske, som skal lønnes af mejeriet men skal have kosten hos mejeristen.

Disse eksempler er taget med for at

sked om, at gifte folk ikke kan komme i betragtning ved pladsbesættelser. Det kunne også påregnes, at når en mejerist havde fået en sådan omtalt stilling og eventuelt senere ønskede at gifte sig, måtte han søge anden stilling, idet den lejlighed, der på mejeriet var stillet ham til rådighed, ikke gav nogen mulighed for familieliv.

I nedenstående annonce fra 1892, hvor andelsmejeriet Thor søger mejeribestyrer, er det oplyst, at beboelsen består af to værelser uden køk-

Ledige Mejeribestyrerpladser:

Sønder-Farup Andelsmejeri v. Ribe bliver ledig til 1. Maj for en ugift Mejeribestyrer. Ca. 1,200,000 Pd. Mælk aarlig. Soges inden 20. Februar.

Ledige Mejeribestyrerpladser:

Hinge Andelsmejeri v. Kjellerup søger en ugift Mejerist til 1. Avgust. Soges inden 20. Juni.

Ledig Mejeribestyrerplads

Andelsmejeriet „Thor“ i Thorning v. Kjellerup bliver ledig til 1. Maj. 1.600,000 Pd. Mælk aarlig. Drost's opretstaaende Dampmaskine. Løn hidtil ca. 1600 Kr. Beboelsen: 2 Værelser, uden Køkken.

Valg af Mejeribestyrere:

Andelsmejeriet „Thor“ v. Kjellerup har i Følge skriftlig Meddelelse valgt den hidtilværende Bestyrer paany.

Ledige Mejeribestyrerpladser.

Hodde Andelsmejeri v. Varde. 1. Maj. Ugift. 1,6 Mill. Pd. Mælk aarlig. Kosten kan faaes paa en nærliggende Gaard. Søges inden 1. Marts.

Sophiendals Andelsmejeri v. Hjørn St. (Jylland) bliver ledig til 1. Maj 1893 paa Grund af, at der ikke længere er Beboelseslejlighed for en gift Mejeribestyrer. Beboelse for en ugift Bestyrer. Kosten kan faa's i Nærheden for ca. 800 Kr. for 3 Mand. Ca. 2 Mill. Pd. Mælk aarlig. Søges inden 1. Januar.

kelte gifte mejerister, blev disse nærmest betragtet som underlige og enestående individer.

Der findes så sent som i 1930 et eksempel fra Vestjylland, hvor en førstemejerist på et mellemstort mejeri ønskede at indgå giftermål med sin forlovede, og han rettede henvendelse til mejeribestyreren herom. Denne kunne kun oplyse, at der i mejeriets vedtægter var nedfældet en pasus, hvoraf fremgik, at mejeriet kun måtte beskæftige een gift mand, sædvanligvis mejeribestyreren. Mejeribestyreren henviste mejeristen til en samtale med formanden, der ligeledes gjorde opmærksom på vedtægterne. Formanden havde stor forståelse for mejeristens ønske – han var almindeligt afholdt i kredsen – og han lovede på den kommende generalforsamling at fremføre et forslag, der gik ud på, at man ville dispensere fra bestemmelserne i vedtægterne og tillade mejeristen at indgå giftermål. På mejeriets

Mejeriernes Arkitektkontor

ønsker tillykke med de 100 år

kommende generalforsamling blev spørgsmålet forelagt og sat under afstemning. Der blev flertal for at førstemejeristen måtte indgå ægteskab med sin forlovede!

Selvfølgelig skulle mejerierne igennem disse prøvelser. Da mælkeproducenternes og mejeribestyrernes organisationer endnu ikke var rigtigt sammenføjede, var det for en stor del overladt til de enkelte mejerier, og de respektive mejeribestyrere, selv at finde ud af de indgåede kontrakter. Da mejeriernes vedtægter absolut ikke var standardiserede, selv om man var villig til at tage ved lære af allerede oprettede mejerier, er det en selvfølge, at forholdene på mejerierne ligesom de indgåede aftaler mellem mejeri og mejeribestyrer, var meget forskellige.

Krav og tilpasning

Også forholdet mellem de uprøvede mejeribestyrere og de uprøvede mejeribestyrere kunne give anledning til store vanskeligheder og misforståelser.

Om dette skriver Johannes Kyed i 1933, at en påbegyndt undervisning af unge landmænd i praktisk mejeribrug måtte opgives igen efter andelsmejeriernes udvikling, således at de der uddannede sig i praktisk mejerigerning kun var de vordende mejeribestyrere.

Johannes Kyed skriver videre:

»Oftentimes har der lydt røster imod, at de praktiske landmænd gled bort fra kendskab til praktisk mejerigerning, og man har ment, at der i så henseende var stor risiko. Som forholdene har udviklet sig, er det imidlertid næsten umuligt, at landmændene kan følge med i den praktiske mejeris udvikling i detaljer, hvilket ofte afstedkommer uheldige forhold og misforståelser mellem landmændene (ejerne af mejerierne) og de praktiske mejeriledere (mejeribestyrerne). Thi mangel på forståelse fra de førstes side, i forbindelse med indgriben i eller kritik over praktiske forhold, fremkalder ofte en lige så stor mangel hos mejeribestyreren til uheldet at kunne bedømme landmændenes opfattelse af mejeriforhold.«

Denne »indkøringsperiode« blev overstået, og det er muligt at de store krav, der blev stillet til såvel en mejerist som til en mejeribestyrer, var medvirkende årsager til, at mejeriststanden kunne dygtiggøre sig og blive respekteret.

Hvilke krav blev der da stillet? Den klareste formulering af kravene til mejeribrugets personale er nok stillet af daværende mejerilærer Th. Kirkegaard, Ladelund. Rent generelt siger han, at et ansvarsbevidst veluddannet og energisk personale er en grundbetingelse for et rationelt og rentabelt mejeribrug, da danske mejeriprodukter på verdensmarkedet skal konkurrere med produkter fra højtudviklede mejerilande.

Til dette mejeripersonale stiller han følgende krav:

1. Et godt helbred så der ikke blot er fysiske kræfter til det hårde arbejde i mejeriet men også en garanti mod overføring af smitstoffer til mejeriprodukterne.
2. Udpræget sans for orden og renlighed som giver mindst mulig risiko for fejlbehæftede produkter, samt streng orden under hensyntagen til mejeriets regnskabsføren og omgang med betroede midler.
3. Skarp lugte- og smagssans af hensyn til bedømmelse af kvalitetsnancer i produkterne samt god høresans for opfattelse af mislyde i det arbejdende maskineri. Følesansen skulle også være i orden særlig med henblik på ostelavning.
4. Færdighed i dansk og regning foruden evne til hurtig opfattelse og vilje til høflighed både overfor overordnede og kunder.
5. Flid, energi og først og fremmest ubestriktelig pålidelighed som bestemmende for den faglige placering indenfor mejerifagene. Th. Kirkegaard kræver også at eleverne gør sig fortrolig med fagets teoretiske sider »gennem en fornuftig udnyttelse af fritiden«.

I mejeriernes barndom var fritiden dog stærkt begrænset både for elever og udlærte. Efter at andre fag havde aftalt en 48 timers arbejdsuge, gik der

mange år, før arbejdstiden inden for mejeribruget blev aftalt til ca. 60 timer ugentligt.

Uddannelse

Mejeribestyrerne startede deres egen forening, Dansk Mejeristforening i 1887, og mange år før Th. Kirkegaard formulerede sine lige omtalte krav til mejeripersonalet, var man inden for Dansk Mejeristforening klar over, at en rigtig lærlingeuddannelse måtte gennemføres.

Allerede i 1888 fremkom inden for Dansk Mejeristforening de første forslag om en lærlingeordning, og Dansk Mejeristforening nedsatte et udvalg, der skulle arbejde herfor.

Resultatet af dette udvalgs arbejde blev dog ikke et forslag til en tilrettelagt lærlingeordning, men udvalgets arbejde var en medvirkende årsag til at der på finanslovsforslaget for 1892-93 var opført en bevilling på 6.000 kr. til »mejeristers og mejerskers uddannelse«.

Denne bevilling, der særligt tog sigte på yderligere dygtiggørelse af allerede etablerede mejeribestyrere, blev vurderet højt af datidens mejeribrug. Herom skriver redaktør Frederik Schack, Odense i 1930:

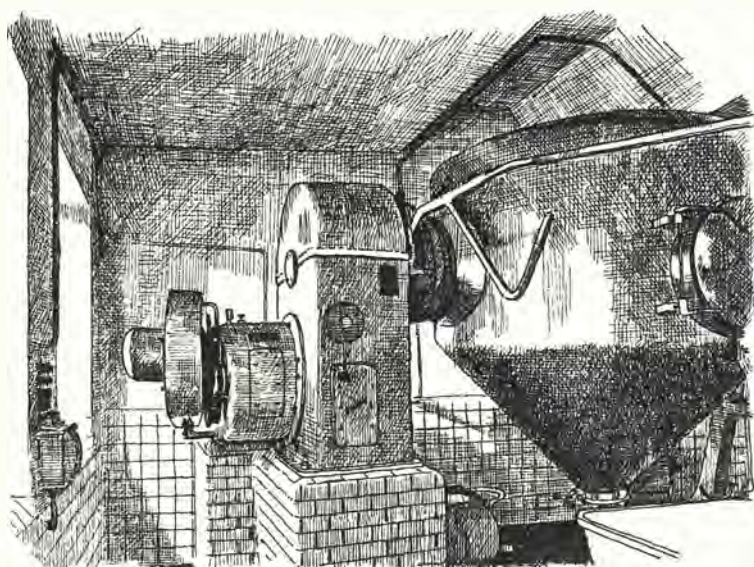
»Når det lykkedes en stor stab af den første tids mejeribestyrere med deres foromtalt korte og mangelfulde uddannelse at hævde sig og følge med, ja, endog at være foregangsmænd under den rivende udvikling mejeribruget i disse år undergik i teknisk, bakteriologisk og forretningsmæssig henseende skyldtes dette – næst efter deres fremragende personlige egenskaber – ikke mindst den lette adgang der åbnedes dem til at følge fremskridtene og til personlig udvikling og dygtiggørelse.«

Den dygtige danske mejeribestyrer var allerede på vej.

Dansk Mejeristforening arbejdede dog videre med lærlingespørgsmålet og kunne i 1899 tilbyde en egentlig 3-årig lærlingeuddannelse med tildeeling af lærebreve. Kun dertil godkendte mejerier måtte uddanne lærlinge efter de aftalte regler. Optagelsesbetingelserne for lærlinge var følgende:

1. Fyldt 17 år før læretidens begyndelse.
2. Kendskab til kvægets røgt, pleje og malkning.
3. Sund og kraftig legemsbygning.
4. Gode skolekundskaber og være et retskaffent menneske.

Lønvilkaarene var første år 50 kroner, andet år 125 kroner, tredje år 200 kroner samt fri station, men dog ikke vask.

Haalkærnen

Men der var meget ringe tilgang til denne lærlingeordning, der efterhånden næsten helt sygnede hen.

Årsagerne hertil er nok bedst karakteriseret af Hans Appel i Mælkeritidende 1918 hvor han skriver:

»I årenes løb opstod der et stadigt stigende misforhold mellem mejeribrugets og andre erhvervs lønningssforhold. Dette gav sig navnlig udslag deri at mejeribruget ikke kunne fastholde de ældre fuldtuddannede mejerister, men lod disse glide over i andre erhverv, eller lod dem rejse til udlandet, hvor man jo nu alle vegne træffer danske mejerimænd i ledende stillinger.

I disse ansvarsbevidste fagmænds sted måtte mejeribestyrerne så på grund af den lave bruttoløn gribe til det, for selve mejeridriften højst

uheldige, at erstatte den uddannede mejerist med lærlinge, og skønt Dansk Mejeristforening søgte at bøde på denne mangelfulde ordning ved at indrette en 4-årig praktisk uddannelse af lærlinge, så løste det dog ikke spørgsmålet, idet de allerfleste mejeribestyrere ikke havde råd til at stå imod den fristelse at holde for mange elever uden om den af foreningen ledede uddannelse.«

Der kom først styr på lærlingeuddannelsen, da det blev obligatorisk for foreningens medlemmer kun at måtte beskæftige lærlinge efter de vedtagne lærlingeregler. Denne lærlingeordning der byggede på en 4-årig læretid, med mulighed for at deltage i mejeriskolernes 8 måneders teoretiske kursus, gav mulighed for en virkelig god uddannelse af mejeribrugets praktiske udøvere. Uddannelsen var så god, at mange andre erhverv i ind- og udland har hentet dygtige og betroede medarbejdere, der var uddannet som mejerister. Alle disse ændrede og forbedrede forhold gjorde, at en mejeribestyrer blev anerkendt og respekteret – ikke mindst af sine arbejdsgivere, mælkeproducenterne. Forholdet mellem mælkeproducenterne som ejere af mejerierne og mejeribestyrerne som ledere af disse, var nu i en

god gænge, og de to parter fik hver især de beføjelser, som gav mulighed for et fornuftigt og godt samarbejde.

Selv om mejeriernes vedtægter mere og mere lignede hinanden, og selv om mejeribestyrernes ansættelseskontrakter også mere og mere lignede hinanden, spillede lokale forhold dog en stor rolle for arbejdsdelingen mellem bestyrelse og bestyrer. Der går stadig mange historier om magtfulde mejeribestyrere, der optrådte som små sognekonger, og hvis mening om mejeriets forhold i alle henseender blev efterkommet af den samlede bestyrelse. Der findes omvendt også viden om – men ikke så mange kendte historier – at visse formænd på mejeriet blandede sig i alt. Men dette var dog nærmest undtagelsen. Mejeribruget var blevet et erhverv af næsten uvurderlig betydning som valuta-skabende produktion, og mejeribestyreren var blevet en personlighed i lokalsamfundet.

Mejeribestyreren i lokalsamfundet

I bogen »Fra de svundne dage« skriver Poul Jeppesen om mejeribestyreren:

»Tilsyneladende kommer mejeribestyreren ret godt ud af det med bønderne. Kommer man til bøndernes fødselsdagsgilde eller lignende, træffer man i reglen stedets mejeribestyrer, der gør indtryk af at være ret hjemme i huset, og man træffer ham gerne, thi han bringer ungdom og festlighed med sig, og giver således et vakkert bidrag til underholdningen. Han er ligeved i så henseende at rivalisere med læreren.«

Det var dengang lokalsamfundets to standspersoner var præsten og skolelæreren, og nu havde mejeribestyreren arbejdet sig op på højde med skolelæreren.

I ungdomsforeninger, gymnastikforeninger, idrætsforeninger og andre ungdomsorganisationer var skolelæreren tilsyneladende mere indflydelsesrig end mejeribestyreren, medens

denne var mere efterspurgt i foreninger og organisationer, hvor det drejede sig om økonomi og administration.

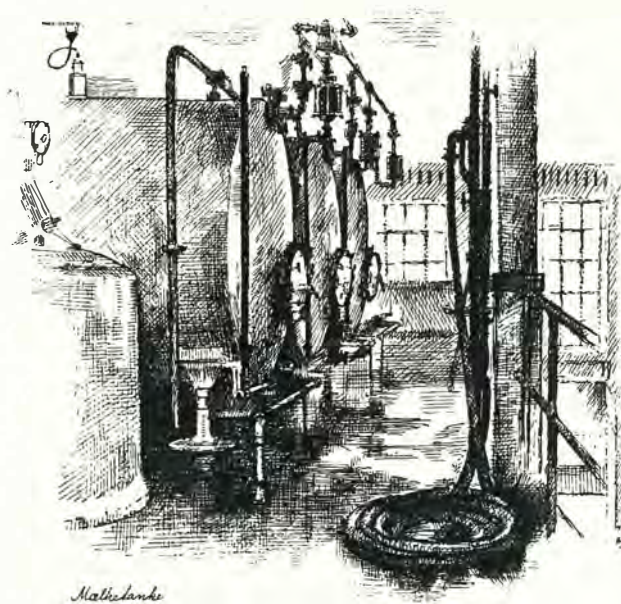
At de danske mejeribestyrere nød lokalsamfundets tillid er ubestridt. Men det er lidt vanskeligt at finde mål og udtryk for omfanget af denne tillid. Det bedste udtryk får man nok ved simpelthen at tælle de tillidsposter, der blev tildelt mejeribestyrerne og samtidig se på arten af de tildelte tillidsposter. De efterfølgende tal er hentet fra Dansk Mejeristat 1931, men da oplysningerne deri ikke er samlet med det formål at danne grundlag for en statistik, må tallene tages med al mulig forbehold. Der er dog ingen tvivl om, at de givne oplysninger viser en tendens, der sammen med andre oplysninger fra samme tidsafsnit, trods alt må give et troværdigt billede af den danske mejeribestyrers placering i lokalsamfundet.

I årene omkring 1930 var 71 fynske mejeriledere på 195 fynske mejerier valgt til at overtage ialt 154 tillidsposter, hvoraf dog en del poster var forhenværende, men disse forhenværende poster ville sikkert blive erstattet af nye poster.

Af de 195 adspurgte var der 124, der ikke omtalte nogen form for tildelte tillidsposter, hvilket kan skyldes, at de adspurgte ikke havde sådanne poster, men det kan selvfølgelig også skyldes at de ikke ønskede at give oplysninger herom.

Tallene kan således kun give oplysninger om, at mindst 71 af de 195 adspurgte mejeriledere havde tillidsposter, og disse 71 havde tilsammen 154 tillidsposter eller 2,2 tildelte tillidsposter pr. person, hvilket var mere, end der på daværende tidspunkt kunne blive en gennemsnitsborger i lokalsamfundet til gode. Derfor må disse tal være et udtryk for en udvist tillid til mejerilederen, der endda normalt ikke var en indfødt, men en tilflyttet person.

De tildelte tillidsposter fortalte også noget om mejeribestyrerens særlige kvalifikationer, og efter de tillidsposter han blev tildelt, måtte han være kendt som en dygtig regnskabsmand, og en mand som var respekteret og anerkendt.

De 154 tillidsposter (til de 71 mejeribestyrere) fordelte sig således:	
revisorposter i kommunen, brugsen, sygekassen og andet	51
bestyrelsesposter i værgeråd, hjælpekasse, sygesikring og sygehuse	23
bestyrelsesposter i menighedsråd, valgmenighed, sogneråd og vælgerforening	53
bestyrelsesposter og/eller medlemmer af repræsentantskab for forskellige foreninger	27
Ialt	154

Heraf fremgår at revisorposter er førende og må tilskrives mejeribestyrerens regnefærdighed og kendskab til regnskabsvæsen.

Det kan måske undre lidt, at der også er tildelt mejeribestyrerne mange tillidsposter som medlemmer af sogneråd og vælgerråd (30) og som medlemmer af menighedsråd og valgmenighed (23), men baggrunden herfor er nok denne, at mejeribestyreren både politisk og religiøst ikke markerede sig på yderfløjene, men af lokalsamfundet blev opfattet som en vellidt og agtet person med et naturligt forhold til såvel politik som religion.

Af de adspurgte 195 mejeribestyrere havde mejeribestyreren på Vester Hæsingemejeri rekorden angående antal tildelte tillidsposter. Han var – udover at være en absolut vellidt og afholdt mejeribestyrer – afdelingsbestyrer for Sydfyns Diskon-

tobank, formand for Foredragsforeningen, Forsamlingshuset, Menighedsrådet, medlem af bestyrelsen for Odense Amts Mejeristforening og for Fyns Landbosygeforening, revisor i Vester Hæsingemejeri, formand for Venstrevælgerforeningen, medlem af Kontrollkomiteen for Forsikringsselskabet Andelsanstalten Tryk og kommunal revisor.

Mejeribestyreren på Vester Hæsingemejeri, P. A. M. Sørensen var bestyrer her fra 1904 til 1945, hvor han efterfulgtes af sin søn. Så P. A. M. Sørensen må absolut have nydt andelshaverens tillid.

Af de 195 adspurgte fynske mejerier havde formændene ikke mindre end 111 politiske tillidsposter (sognerådet, sognefogeder, amtsråd og vælgerforeninger) mod 30 tilsvarende politiske tillidsposter til mejeribestyrerne.

Disse eksempler viser, at mejeri-

bestyreren også kunne gøre sig udadtil. Men han kunne udmærket være ligeså afholdt og velanskrevet i sin lokale mejerikreds uden overhovedet at være valgt til tillidsposter. Der fandtes også mejeribestyrere, der ikke ønskede at deltage i udadvendt arbejde, men helt helligede sig mejeribruget og måske istedet gjorde sig gældende i mejeribestyrernes egne organisationer.

At mejeribestyrerne ofte var personligheder, er hævet over enhver tvivl. Det skete meget ofte, at når man nævnede navnet på et mejeri, nævnede man i samme forbindelse navnet på mejeribestyreren, idet hans person ofte var medvirkende til at vedkommende mejeri var blevet både kendt og måske landskendt.

Mange nulevende mejerifolk vil ikke genkende til følgende navnesammenkædning: Justesen, Brørup, Erik Nielsen, Kronjyden, Torben Jensen, Gislev, Lars Olsen, Røjle, Hansen, Stouby, Bruun Maltbæk,

Sørensen, Dannemare, Sørensen, Ødis, Boel, Marslev og så fremdeles. Der kunne nævnes mange flere, hvis navne var absolut lige så kendte som de her fremførte – det er kun eksempler. Mejerister, der havde fået deres uddannelse hos sådanne kendte personligheder, omtalte altid med stolthed deres tid hos disse personer.

Økonomi og kvalitet

Det var mejeribestyrerens primære opgave at medvirke til, at landmændene fik den bedst mulige pris for den af dem producerede mælk. Ret naturligt opstod der mellem mejeribestyrerne en vis konkurrence dels, vedrørende præmietagning for mejeriets produkter og dels med hensyn til at give landmændene den bedst mulige pris for mælken. Det var således mejeribestyrerne, der foreslog og påbegyndte en vis form for mejeristatistik, som blev overtaget, forbedret og videreført af mælkeproducenternes organisation – idag *Mejeriernes Fælles-*

organisation. Det var ligeledes mejeribestyrerne, der foreslog at oprette Mejeriernes Fællesindkøb og senere Mejeriernes Maskinfabrik, ligesom det også var mejeribestyrerne, der foreslog at oprette et Fælleskulindkøb. Disse nævnte foreninger og selskaber virkede til gavn for mælkeproducenterne, og blev også oprettet og ledet af disse.

De nystartede andelsmejerier dannede ret hurtigt sammen med de private mejerier lokale mejeriforeninger, der senere blev sammensluttet til Mejeriernes Fællesorganisation, der altså er mejeriejernes forening. Den danske mejerilovgivning blev naturligt varetaget af mejeriernes organisationer, men den danske mejeribestyrer blev dog altid gennem sin organisation taget med på råd, når bekendtgørelser og cirkulærer skulle udformes.

Der har forståeligt nok ikke altid været fuld enighed mellem mejeribestyrerne på den ene side og mælke-

Mejeriselskabet Danmark's
medarbejdere ønsker medlemmerne og
kollegerne i Foreningen af mejeriledere
og funktionærer tillykke
med 100 års jubilæet,
og udtrykker samtidig håbet om,
at foreningen må fejre endnu mange
jubilæer i fremtidens Danmark.

producenterne på den anden vedrørende denne mejerilovgivning. Mælkeproducenterne har ønsket en restriktiv lovgivning, der sikrede, at danske mejeriprodukter til eksport var veldefinerede førsteklasses produkter, hvor de opstillede krav blev kontrolleret af de respektive myndigheder. Her overfor ønskede mejeribestyrerne ofte en lovgivning, der gav de enkelte mejerier mulighed for at fremstille og eksportere lokalprægede produkter, der gav større muligheder, for nytænkning og nyskabelser.

Historien har vist, at den restriktive lovgivning med de meget stærke kvalitetskrav, og myndighedernes kontrol hermed, har givet dansk mejeribrug mulighed for at tilbyde og sælge sine produkter til selv de aller mest kræsne kunder i udlandet. Det er en kendsgerning, at på trods af de strenge og restriktive kvalitetskrav med de begrænsede udfoldelsesmuligheder for fremstilling af nye produkter, har den danske mejerileder formået at fremstille produkter, der på verdensmarkedet kunne konkurrere med produkter fra andre mejerilande, der havde en mere lempelig mejerilovgivning.

Til eksempel kan nævnes, at da Danmark efter sidste verdenskrig var i færd med at oparbejde sin osteeksport, hvoraf cirka halvdelen gik til Vesttyskland i skarp konkurrence med hollandsk ost, blev der ofte i mejerikredse udtalt ønske om, at den danske ost på det vesttyske marked kunne opnå samme gode priser, som den hollandske ost opnåede.

Danmark overhaler Holland

Den hollandske osteproduktion til eksport var koncentreret på nogle få sorter og arter. Dette passede til de meget store hollandske mejerier, der var udstyret med – eller blev det efterhånden – et godt teknisk udstyr beregnet på netop denne eksportproduktion. Danske mejerier var små, med et absolut mangelfuldt teknisk udstyr, og der manglede erfaring med hensyn til en stor eksportproduktion. Selv om den danske mejerilovgivning, og tilhørende bekendtgørelse, kun tillod at fremstille et begrænset

udvalg ostesorter og typer, lykkedes det dog de danske mejeribestyrere godt hjulpet af en forstående statskontrol, at udvide produktsortimentet så meget, så Danmark efterhånden kunne tilbyde de tyske ostekøbere et betydeligt større sortiment, end de store hollandske mejerier kunne tilbyde. Ikke alene var produktsortimentet større, men kvaliteten af disse produkter var også tilpasset kundernes smag.

Resultatet heraf er, at idag (1987) er noteringen for dansk fast ost på det vesttyske marked højere end noteringen for hollandsk ost på samme marked, hvilket klart fremgår af noteringerne fra Köln 4. september 1987.

Køln 4. september 1987

Holl. Gouda	DM 6,65–6,75(6,65–6,75)
Fast dansk	DM 7,15–7,25(7,15–7,25)
Havarti	DM 7,15–7,25(7,15–7,25)
Esrom	DM 7,85–7,95(7,85–7,95)
Tysk Gouda	DM 6,40–6,50(6,40–6,50)
Tysk Tilsiter	DM 6,50–6,60(6,50–6,60)

Hvad man ønskede med hensyn til priserne omkring 1950, er opnået. Ikke i kraft af en tilpasset fleksibel lovgivning eller tilsvarende bekendtgørelse men i kraft af dygtige mejeribestyrere, der forstod at tilpasse sig kundernes krav, og samtidig oparbejdede en spredning i produktsortimentet, så den danske meget nær ligner den franske osteproduktion. Glemmes bør dog ikke i den forbindelse både myndighedernes forståelse – bag de strenge miner – samt sælgernes dygtighed og mælkeproducenternes vilje til at foretage nødvendige investeringer.

Årene umiddelbart efter sidste verdenskrig må for mejeribestyrerne betegnes som konkurrenceår, men også som gode kollegaår. Selv om mejerierne konkurrerede, både hvad angik produktkvalitet som udbytte (øre pr. kg mælk), var der et godt og fornøjeligt sammenhold mellem mejeribrugets udøvere. Udover de officielle oste- og smørudstillinger, der var arrangeret af de pågældende mejerikredse og mejeribestyrerne, var der landet over oprettet små private bøtteudstillingskredse. Samtidig med at der blev udstillet og fremstillet prøver til de officielle udstillinger, blev der

også taget prøver fra til den lille lokale bøtteudstillingskreds. Diskussionen kunne her få frit løb, og her kunne man tale sig varm for en sag. Man ikke alene diskuterede, om dette eller hint mærke nu var bedre eller dårligere end det andet, nej man diskuterede også hvorfor, og hvorledes denne variation i kvaliteten var opstået. Bagefter mødtes man på den officielle udstilling, smagte og vurderede de fremlagte produkter, hørte på konsulentens eller dommernes kritik og kunne give sit besyv med i en eventuel diskussion.

Det er ofte i mejerikredse senere hen drøftet, hvilken betydning disse udstillinger af de forskellige produkter har haft for på dansk mejeribrug. Skeptikerne mener, at disse udstillinger ikke var prisen og tidsspildet værd, mens andre med et modsat synspunkt hævder, at disse udstillinger var en inspirationskilde til at prøve noget nyt og samtidig et moment, som skærpede konkurrencen med hensyn til fremstilling af kvalitetsprodukter. Disse sidste synspunkter må nok være de rigtige, og disse faglige sammenkomster har sikkert også bidraget til, at Danmarks osteeksport på relativ kort tid har kunnet opvise de store resultater.

Mælkens klassificering

Selvfølgelig har over hundrede års arbejde i dansk mejeribrug ikke kunnet gennemføres uden vanskeligheder og undertiden en del diskussioner med mælkeleverandører, vareleverandører, kunder og medarbejdere. Da det var mejeribestyrerens opgave at klassificere mælken efter kvalitet, samt bestemme mælkens fedtprocent, var der store muligheder for diskussioner med de mælkeleverandører, der med sikkerhed vidste, at deres mælkekvalitet var bedre end mejeribestyreren havde angivet, og at deres fedtprocent selvfølgelig også var højere, end den af mejeribestyreren fundne. Her måtte mejeriets formand – hvis han da ikke selv var deltager i denne strid – ofte træde mæglende til, og en løsning på problemerne blev opnået. Før redutaseprøven blev indført – den blev også administreret af mejeribestyreren – og der ikke fandtes nogen kvalitetsbetaling for mælken, var det

almindelige middel mod dårlig mælk, at denne blev hjemsendt til den pågældende mælkeleverandør. Da det oftest var mælkeproducentens kone, der stod for malkningen og mælke-spandenes rengøring, var det da også hende, der tog mejeribestyrerens hjemsendelse af mælken meget unødigt op. Det er forståeligt, at en diskussion om berettiget hjemsendelse af dårlig mælk, og hvor både manden, konen og mejeribestyreren var inddraget, kunne blive ret ubehagelig. Det var derfor ikke ualmindeligt, at såfremt mejeribestyreren hjemsendte mælk, der ikke var tydeligt sur, men for syrlig til at anvende i mejeriet, sikrede mejeribestyreren sig, at mælken var tydeligt sur, når den vendte tilbage til produktionsstedet, så videre diskussion herom kunne undgås! Dette kunne gøres ved f.eks. at opvarme mælken i transportspandene ved hjælp af en dampslange, eller ved

tilsætning af en passende mængde kærnemælk. Selv om denne fremgangsmåde ikke var offentligt anerkendt eller aftalt, må handlingen dog betragtes som værende fornuftig, idet man undgik at få denne dårlige mælk ind i mejeriets produktion. Desuden undgik mejeribestyreren en diskussion med den pågældende mælkeproducent, om hvorvidt hans mælk havde været sur nok til hjemsendelse!

På varme sommerdage var det ikke ualmindeligt, at den modtagne mælk var så sur eller syrlig, at den koagulerede under pasteuriseringen, hvorved centrifugen stoppede, og maskineriet måtte standses, mens centrifugen blev rengjort. Et sådant stop forsinkede mælkeindvejsningen, hvilket bevirkede at den mælk, der ventede på indvejsningen, blev endnu dårligere, så når man først havde stoppet en gang for rengøring af centrifugen, kunne man risikere, at sådanne stop og rengøringer måtte gentages. Dette var ubehageligt og kostbart, hvorfor mejeribestyreren simpelthen var nødt til at være streng i sin bedømmelse af den modtagne mælk.

Småhysteriske mejeribestyrere – om formiddagen

Det var nok den almindelige opfattelse, såvel blandt mælkekuskene som blandt mejeristerne, at når mejeriets maskineri var i fuld sving, var mejeribestyreren småhysterisk og ret uomgængelig. Disse forhold var nok mest iøjnefaldende, dengang mejerierne anvendte dampmaskiner og hovedaksel med rem til hver enkelt maskine, og da hver enkel af mejeriets maskiner var en del af et system eller fortløbende proces, var det meget uheldigt og brydsomt, såfremt en af systemets maskiner svigtede, eller en af de mange remme sprang under mejeriets skumning. Så det er vel forståeligt at den person, der havde hovedansvaret for den daglige drift, kunne blive lidt ilter, såfremt der gik kludder i driften. Omvendt var det også en almindelig opfattelse, at når mejeribestyreren var færdig i mejeriet og omklædt til civil person, normalt var afbalanceret, hyggelig og omgængelig, og da kunne hans medarbejdere få den samtale med ham, som det var absolut umuligt at få gen-

nemført om formiddagen. Disse forhold gjaldt selvfølgelig ikke alle mejeribestyrere, men nok de fleste.

Det bør heller ikke forties, at når mejeribestyreren var ved at koge over om formiddagen, var hans kone ofte en meget god sikkerhedsventil, idet hun roligt og næsten urækeligt kunne medvirke til, at en truende eksplosion ebbede ud, og en forholdsvis afbalanceret tilstand igen prægede mejeriets drift. Intet under at mejeribestyrerens kone, der i mange år var madmoder for mejeristerne, næsten altid havde en meget høj stjerne hos disse. Det samme gjaldt forholdet mellem mejeribestyrerens kone og mælkekuskene.

Såfremt der var sket et eller andet, så mejeriets skumning midlertidigt blev stoppet, og mejeribestyrerens pulsslag steg til farlige højder, var det ofte mejeribestyrerens kone, der forhindrede videre skadevirkninger. Hun kunne invitere mælkekuskene på kaffe og samtidig underholde dem, indtil skumningen kunne genoptages, og mejeribestyrerens pulsslag var nogenlunde normal.

Alt dette er en saga blot.

Den Gud giver et embede, giver han også forstand

Den danske mejeribestyrer har været og direkte deltaget, i en meget interessant udvikling. Han startede sin mejeribestyrergerning for over hundrede år siden uden at vide ret meget om mejeribrug, og uden at vide ret meget om dette at lede en virksomhed.

Han var ikke klar over hvilket krævende arbejde, han gik igang med. De indgåede aftaler var dengang få og mangelfulde, men både mælkeproducenterne og *mejeristen* havde, eller fik, en sikker tro på, at det nok skulle gå. I dag er aftalerne mellem mejeri og bestyrer fast formuleret i den såkaldte normalkontrakt, og nu ved man, at det kan gå.

Ved at se på udviklingen i mejeribestyrerens gerning gennem de mere end hundrede år – begyndelsen var famlende og usikker, resultatet blev enestående godt, anerkendt og verdenskendt – da mindes man uvilkårligt det gamle ord: den Gud giver et embede, giver han også forstand. ■

»HER ER NOGLE GODE ADRESSER PÅ SIKKER SERVICE FRA PASILAC«

Når det drejer sig om salg og service af komponenter, udstyr, proceslinjer og lignende til mejerier, så dækker Pasilac hele spektret.

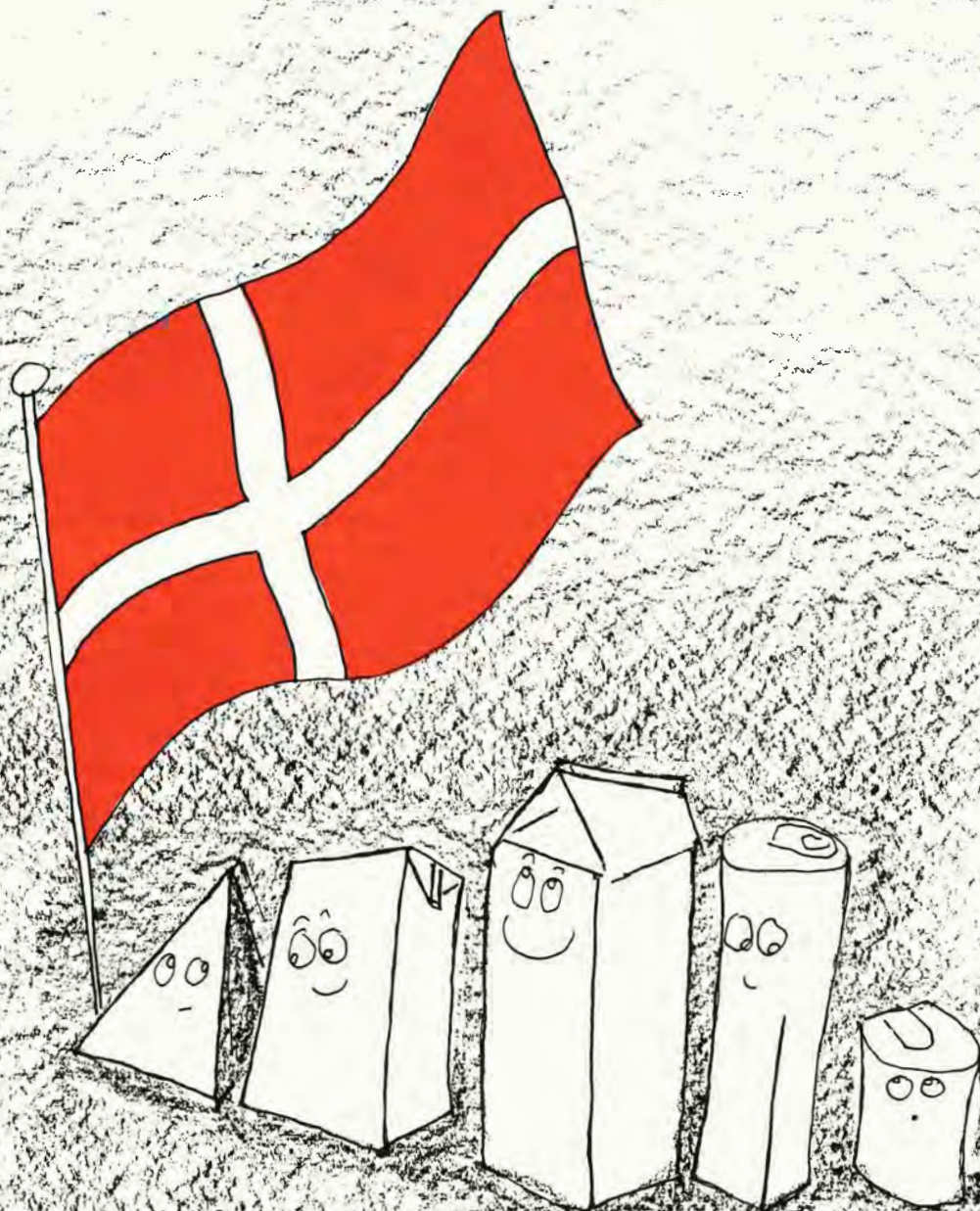
Yderligere information hos:

PASILAC SERVICE NORD A/S
Nålemagervej 5
9000 Aalborg
Tlf. 08 13 43 11

PASILAC SERVICE SYD A/S
Ålykkegade 8
5000 Odense C
Tlf. 09 12 02 36

PASILAC SERVICE ØST A/S
Baldersbækvej 8a
2635 Ishøj
Tlf. 02 99 70 66

Tetra Pak ønsker tillykke

De danske mejeribestyreres løn- og ansættelsesforhold gennem 100 år

Af fhv. direktør C. P. Nielsen

C. P. Nielsen

Datidens ansættelsesforhold

Da de første danske mejeribestyrere for over 100 år siden indgik aftaler vedrørende ansættelse og løn, var aftalen så direkte, som den overhovedet kunne være – nemlig en aftale mellem arbejdsgiver og arbejdstager, uden den mindste høring eller indblanding fra organisationer eller fra anden side.

Det var aftaler, hvor det skrevne oftest var meget kortfattet og koncentreret, idet ingen af de to parter – leverandører og bestyrer – havde nogen erfaring eller særligt kendskab til indgåelse af sådanne aftaler.

Selvom den antagne mejerist, der skulle styre det nyoprettede mejeri, havde lidt kendskab (oftest meget lidt) til arbejdet i et mejeri, havde han ingen uddannelse eller erfaring i forbindelse med det kommende arbejde, nemlig at bestyre mejeriet. Samtidig havde mejeriets leverandører og bestyrelse heller ingen erfaring i at ansætte en mejeribestyrer, og for de allerførste mejeriers vedkommende kunne der heller ikke søges råd hos andre mejerier da sådanne faktisk ikke fandtes.

Heldigvis findes der stadig gamle forhandlingsprotokoller og gamle regnskaber, der gør det muligt at få indblik i datidens ansættelsesforhold. Disse aftalte ansættelsesforhold må med nutidens øjne absolut synes interessante.

Selvom disse aftaler var yderst kortfattede og byggede på simple for-

ståelige argumenter, var der dog i disse aftaler oftest så megen fornuft og klogskab, at det grundlæggende heri har dannet forbillede for de seneste års aftaler, der er sket mellem parternes organisationer – behørigt diskuteret og forhandlet.

Lønudviklingen og ansættelsesforholdene for de danske mejeribestyrere gennem de ca. 100 år er absolut interessant, og fortæller meget om mejeribestyrelsens tilværelse og hans forhold til sine arbejdsgivere – de danske mælkeproducenter.

For bedre at forstå den fortsatte udvikling vedrørende løn- og ansættelsesforhold vil der her blive givet eksempler fra datidens mejerier og de der ansatte mejeribestyrere. Primært vil der blive anvendt eksempler fra mejeriet Aneskilde ved Søften (Jylland), da dette mejeri har bevaret en meget velskrevet forhandlingsprotokol fra mejeriets start. Samtidig har mejeriet i de første år skiftet mejeribestyrer ret ofte, så man nødvendigvis måtte lave nye løn- og ansættelsesaftaler i pagt med tidens udvikling.

For at forstå mejeribestyrelsens stilling bør man også se på de vedtægter, der dannede grundlag for at antage en mejeribestyrer. For mejeriet Aneskilde der startede i 1888 står der i mejeriets vedtægter §11 efter valg af bestyrelse:

»Bestyrelsen vælger selv sin formand der både ud- og indadtil er ansvarlig for regnskabet rigtig-

hed. Antagelse af mejerist kan kun ske efter generalforsamlingens samtykke.«

Disse vedtægter blev underskrevet den 28. december 1887 af samtlige andelshavere til mejeriet. Der var denne dag generalforsamling i mejeriet, og samme dag købte og overtog selskabet en byggegrund til en pris af 690,00 kr.

Denne første bestyrelse var meget handlekraftig, hvad der måske også fik betydning for det kommende forhold mellem mejeribestyrer og mejeri.

I løbet af januar måned 1888 traf bestyrelsen alle nødvendige beslutninger vedrørende bygning af mejeriet, og fik de nødvendige godkendelser hos generalforsamlingen. Samtlige omkostninger i forbindelse med bygning af mejeriet androg ca. 15.000 kr.

Aneskilde Mejeris første bestyrer

Mejeriets første bestyrer kunne ikke påregne nogle særlige beføjelser. Det var for mælkeproducenterne en alvorlig sag at bygge egnens første mejeri, og man havde stor tiltro til den valgte bestyrelse, hvor formanden var mejeriets stærke mand.

ANESKILDE ANDELSMEJERI

Oprettet 1888. — **Postadresse:** Hinnerup. — **Jernbanestation:** Hinnerup (3 km). — **Telefon:** Søften 9.
Mejerikreds: Aarhus og Omegn.

Mejeriets drift var dengang baseret på 10-års perioder, således at optagne lån skulle afdrages i løbet af denne årrække. Andelshaverne, der bandt sig til mejeriet ved underskrivelse af vedtægterne, var således kun bundet af denne underskrift i 10 år. Hele denne procedure gentog sig ved hvert nyt påbegyndt årti.

Der kunne således ikke indgås aftaler, der på nogen måde forpligtede mejeriet ud over denne 10-års periode, og en antaget mejeribestyrer kunne ikke vide, om mejeriet ville fortsætte i mere end 10 år. Det betød dog knap så meget for den nyansatte mejeribestyrer, idet han kun blev ansat for 1 år ad gangen – nærmest på samme måde som gårdenes karle. Han blev vel også dengang af bestyrelsen nærmest anset som værende en slags forkarl på mejeriet.

Bestyrelsen annoncerede efter en bestyrer til det nyoprettede mejeri, og allerede på bestyrelsesmødet den 1. februar 1888 fremgår det af forhandlingsprotokollen, at bestyrelsen indstillede 3 mejerister, hvoraf generalforsamlingen skulle vælge 1. Den valgte blev mejerist S. Vestergaard

fra Lisbjerg, der blev antaget fra 1. maj 1888 til 1. maj 1889.

Kontrakten, der er betegnende for den tid, lød således:

»Vi undertegnede jeg mejerist Vestergaard og interessenterne af Søften Andelsmejeri have dags dato indgået følgende kontrakt med hinanden.

Jeg mejerist Vestergaard forpligter mig til at gøre eller lade gøre alt forefaldende arbejde i Søften Andelsmejeri, samt at fuldføre alt til mejeriet hørende regnskab. Hvis smørret går under topnoteringen forpligte jeg mig til at tage det halve tab, såfremt skylden er fra min side.

Imod ovennævnte betingelser forpligter vi interessenter af Søften Andelsmejeri os til at give mejerist S. Vestergaard en årlig løn på 900,00 kr. Han får endvidere 100 pund ost årligt, 1½ pægl fløde og al den skummetmælk han kan forbruge i sin husholdning daglig. Det halve af det som opnås over topnotering for smørret tilfalder Vestergaard.

Han får udleveret 2 dobbelte senge med sengeklæder til folkene, al belysning og kulforbrænding leveres af mejeriet. Komfur, kakkelovne og møblering af kontoret leveres af mejeriet. Vestergaard har ret til at vise al mælk med afsmag tilbage.»

Denne kontrakt er underskrevet den 8. februar 1888.

Mejeriets andelshavere var allerede fra starten klar over at skulle mejeriet opnå topnotering på smørret, måtte den mælk, der blev leveret til mejeriet, også være god og velegnet til fremstilling af godt smør. I mejeriets ældste vedtægter er der i §5 og §6 stillet strenge krav til fodring af malkekøer. Kraftfoderets sammensætning er angivet, og bestyrelsen eller en folkevalgt kontrollkomité fik mulighed for at kontrollere, om de stillede krav blev overholdt. I vedtægternes §6 står der:

»Regninger for indbetalte foderstoffer fremlægges ved den ordinære generalforsamling, men kan forøvrigt kræves forevist bestyrelsen når denne måtte ønske dette«.

At disse krav til kraftfoderets sammensætning blev taget alvorligt, fremgår af mejeriets forhandlingsprotokol, hvor der er et referat fra et møde på mejeriet den 31. marts 1890. Der står:

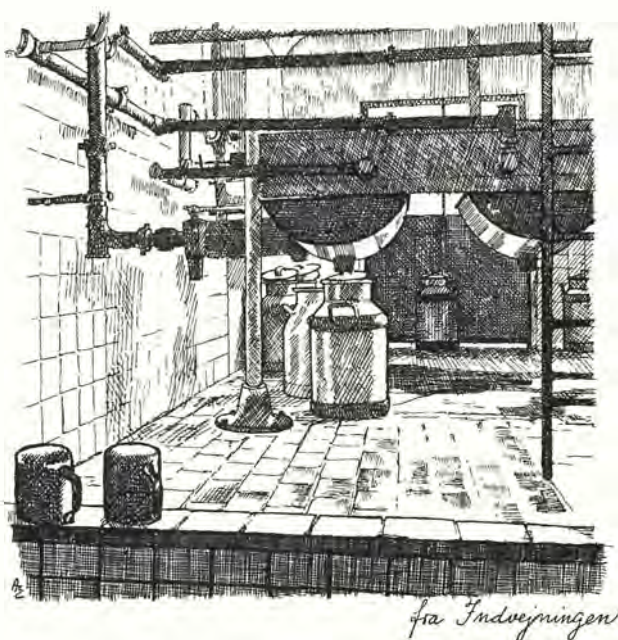
»Da det var bevist af kontrolkomiteen, at Sigumfeldt havde iblandet sit foder til sine malkekøer med rug blev bestyrelsen enige om at idømme ham en mulkt på 2 kroner pr. ko af dem som malker.«

»Mejeristen i forening med 2 repræsentanter udnævnt af bestyrelsen afgør spørgsmålet og fælder dom i sagen, al uren mælk modtages ikke af mejeriet.«

Den 1. juli 1888 blev mejeriet »antaget« og de aftalte beløb blev udbetalt til håndværkerne. Den unge mejeribestyrer havde tilsyneladende ikke meget med mejeriets opførelse og indretning at gøre, og han havde tilsyneladende ingen beføjelser vedrø-

kert mejeristen som noget i retning af en forkarl. Det havde nok været meningen, at han ligesom karlene ved landbruget skulle have sin løn udbetalt hvert halve år. Da han ud af sin tildelte løn skulle lønne sine medarbejdere og give dem kosten, måtte der ske en ændring i den lønudbetaling og fra bestyrelsesmødet den 11. juni 1888 refereres der:

»Det vedtoges at mejeristen og mælkekuskene måtte få deres løn udbetalt for hver måned.«

I henhold til mejeribestyrerens kontrakt havde han ret til – og vel også pligt til – at sende mælk med afsmag tilbage til den pågældende leverandør. Der krævedes også rene transportspande og i mejeriets vedtægter står der i §3:

»Der som nogen interessant ikke holder sine spande rene, betaler han derfor 2 kroner pr. spand, det stiger med 1 krone pr. spand, indtil det har nået 5 kroner pr. spand.«

Det var nok mejeristen, der skulle holde øje med om spandene var rene, men han havde ingen beføjelser til alene at idømme ovennævnte bøder. Der står herom i vedtægterne:

rende indkøb. Der står således i forhandlingsprotokollen, at på bestyrelsesmødet den 29. maj 1888 blev det besluttet at købe en »tønde Stjerneolie til 40 øre pr. pund« og en »tønde maskinolie til 20 øre pr. pund.« Det fremgår endvidere af forhandlingsprotokollen, at der den 18. juni blev valgt 2 bestyrelsesmedlemmer til at købe sengeklæder til mejeriet.

Den oprindelige lønaftale med »mejeristen« omtalte ikke osteproduktionen, men den kom sikkert hurtigt igang, for på generalforsamlingen den 15. juni 1888 blev der lovet mejeristen 25% af osteproduktionen: *»... af den sum osten gav over 12 øre pr. pund ost«*

Som før nævnt betragtede man sik-

Selv om mejerist S. Vestergaard var antaget som bestyrer, blev han aldrig omtalt som sådan, men altid benævnt »mejeristen.« Hans medhjælpere blev benævnt som undermejerister, såfremt det da ikke var en mejerske eller en fyrbøder. Der gik mange år før ordet mejeribestyrer blev anvendt. Ansættelsen af S. Vestergaard gjaldt dengang for et år ad gangen, og det var generalforsamlingen, der skulle ansatte ham. Ansættelse af mejeribestyrer var simpelthen et punkt på generalforsamlingens dagsorden, der blev sat under afstemning på samme måde, som man valgte et bestyrelsesmedlem. Var der flertal for hans ansættelse kunne han blive, men fik han ikke dette flertal, var han ikke ansat og måtte forlade pladsen.

For det første år havde S. Vestergaard en kontantløn på 900 kr. + halvdelen af den overpris, smørret kunne hjembringe. Han blev af generalforsamlingen antaget for nok et år, og der står herom i forhandlingsprotokollen:

»Mejerist Vestergaard blev fæstet for næste år fra 1. maj 1889 til 1. maj 1890 for en løn af 1.100 kroner mod at han opfylder foranførte kontrakt for i år. Det tillodes mejeristen at tapetsere spisestuen på mejeriets regning imod at tapetet ikke måtte overstige 40–42 øre pr. rulle.«

Mælkeleverandørerne har imidlertid nok syntes, at mejeristens løn var blevet for stor, for på generalforsamlingen den 6.12.1889, da hans ansættelse var til debat og afstemning, var der forslag fremme om at hans løn

skulle sættes ned med 200 kr. på årsbasis. Et andet forslag indeholdt et forslag om nedsættelse med 450 kr. på årsbasis. Der blev herefter foretaget 2 afstemninger. Først om hvorvidt man ønskede at beholde Vestergaard, og herfor stemte 31, mens 12 stemte imod. Næste afstemning gik ud på, om lønnen skulle ned med 450 kroner eller med 200 kr. For en nedsættelse med 450 kroner stemte 28, og for at få lønnen ned med 200 kroner pr. år stemte 18. Resultatet var herefter således, at S. Vestergaard kunne fortsætte såfremt, han kunne godtage at årslønnen skulle nedsættes med 450 kroner.

Da S. Vestergaard stadig skulle lønne og have folkene i kost for egen regning, har han ikke villet godkende lønnedgangen. På bestyrelsesmødet den 29. december blev det bestemt: *»... at bekendtgøre i Mælkeritidende at pladsen her ved mejeriet bliver ledig til 1. maj 1890.«*

Ny bestyrer – ny kontrakt

Vedrørende ansættelse af en ny mejeribestyrer står der i referatet fra den kommende generalforsamling i januar 1890 kun: *»Der toges bestemmelse angående ny mejerist, valgt blev M. Lund.«*

M. Lund fik kun en halvårs kontrakt fra 1. maj til 1. november 1890. Denne kontrakt var omtrent som kontrakten med Vestergaard – dog

med enkelte nye tilføjelser. Efter den nye kontrakt skulle mejeristen ud af sin løn betale for al belysning i mejeriet, og han skulle nu kautionere for 1.000 kroner for eventuelt misbrug af maskineriet. Han måtte til gengæld få 10% af det brændsel, han kunne spare under 500 tønder som årligt brændselsforbrug. Hans kontante løn for det aftalte halvår var 500 kr. Endvidere fik hans kontrakt følgende interessante tilføjelse: *»Mejeristen er underkastet tyendeloven i et og alt.«*

Denne sidste tilføjelse bekræfter faktisk, at andelshaverne ønskede »mejeristen« placeret på samme niveau som karlene på gårdene.

Der skulle gå endnu lang tid, og udføres meget arbejde af »mejeristen« og af hans organisation, før en mejeribestyrer kunne anerkendes som mejeriets virkelige leder, og før hans stilling som bestyrer gav ham mulighed for at stifte familie og samtidig give denne familie den almindelige familiemæssige tryghed.

Allerede på første bestyrelsesmøde efter ansættelse af M. Lund er bestyrelsen tilsyneladende imødekommende overfor mejeristen, og der står i forhandlingsprotokollen fra dette møde: *»Bestyrelsen tilstod mejeristen en halv favn grantræ til at tænde ilden med.«*

M. Lund var kun bestyrer på Aneskilde i dette halve år, idet hans kontrakt ikke blev fornyet. Der var jo

ikke tale om nogen form for genforhandling, idet det var generalforsamlingen, der bestemte hvem, der skulle styre mejeriet. Og der står intet i forhandlingsprotokollen om, at man havde ønsker om at beholde M. Lund. Der står kun i referatet fra mejeriets generalforsamling den 21. september 1890:

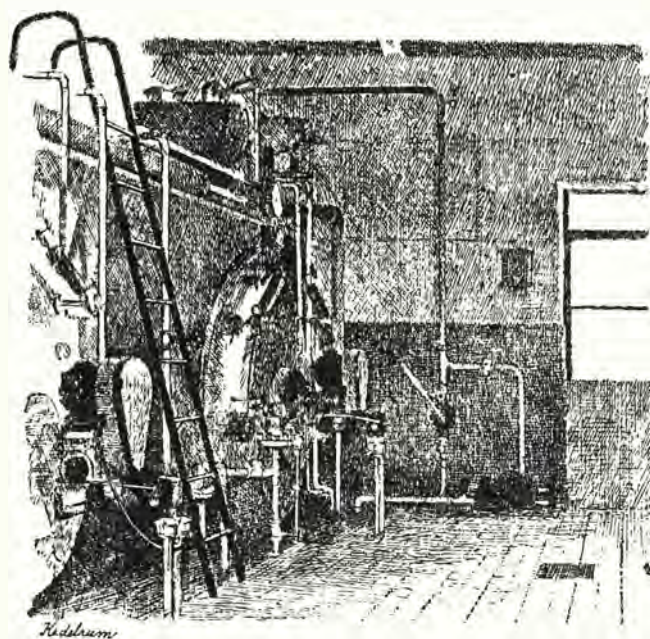
»Der foretoges valg af en mejerist. Valgt blev J. Mortensen fra Vattrup ved Kellerup med 28 stemmer.«

En afskedigelse

Der blev affattet en kontrakt mellem mejeriet og J. Mortensen og den kontante årsløn for tiden 1. november 1890 til 1. november 1891 blev aftalt til 500 kr. – det samme som M. Lund havde fået for sommerhalvåret. Også hans kontrakt sluttede med *»mejeristen er underkastet tyendeloven i et og alt.«*

Den nye mejeribestyrer J. Mortensen kunne ikke magte den påtagne opgave. Der er ingen tvivl om, at andelshaverne til mejeriet Aneskilde stillede store krav, både til sig selv (bøder for snavsede spande og for forbudt fodring) og til mejeristen. Af den daværende forhandlingsprotokol fremgår det klart, at bestyrelsen fulgte meget nøje med i mejeriets drift, særlig hvad angik salg af mejeriets produkter og køb af omkostningsvarer.

At der på daværende tidspunkt blev antaget mejerister, der ikke havde den tilstrækkelige viden og kunnen til at bestyre et mejeri, er forståeligt nok. J. Mortensen blev ansat som bestyrer på Aneskilde den 21. september 1890, og i årene 1887–1890 blev der i Danmark oprettet 608 nye andelsmejerier. I Jylland alene 260. Så det måtte være vanskeligt for de fleste nyantagne mejeribestyrere at få en blot nogenlunde tilfredsstillende uddannelse inden for mejerifaget. At få erfaring var endnu vanskeligere, idet der før 1887 kun fandtes 170 andelsmejerier i Danmark. Den manglende erfaring måtte erstattes af andre egenskaber, og såfremt dette slog fejl, kunne det gå som det gik J. Mortensen på mejeriet Aneskilde – han blev fyret. Af forhandlingsprotokollen fremgår det fra bestyrelsesmødet den 3. april 1891:

»Mejerist J. Mortensen blev med hele bestyrelsens samtykke afskediget fra mejeriet at rejse samme dag, som han også gjorde. Tjenerpersonalet overtog så ledelsen af mejeriet til den 1. maj, deres løn vil de få forholdsvis eftersom de har fået hos Mortensen.«

Denne vedtagelse er underskrevet af den samlede bestyrelse.

Mejeri uden bestyrer

Mejeriets personale måtte således i april måned 1891 udføre alt arbejdet i mejeriet uden mejeribestyrerens hjælp, men dette blev betalt af mejeriet. På et bestyrelsesmøde den 1. maj står der i forhandlingsprotokollen:

»Der blev udbetalt personalet som styrede mejeriet i april måned deres løn 39,16 kr. Desuden blev der dem tilkendt 36,92 kr. som Mortensen kunne have tjent udover de 39,16 kr.«

Det må erindres, at mejeriet kun udbetalte løn til J. Mortensen, og denne måtte ud af sin løn betale personalet.

Ovenstående tal frister til at beregne mejeribestyrerens bruttoløn samt personalets løn. Det forudsættes, at april måned var en normal gennemsnitsmåned, og at de udførte beregninger var korrekte.

Resultatet heraf – med alle mulige forbehold – bliver følgende, som ses nedenstående:

Mejeribestyrerens brutto månedsløn.....	39,16 + 36,92 = 76,08 kr.
Mejeribestyrerens brutto årsløn	76,08 × 12 = 912,96 kr.
Personalets årsløn.....	39,16 × 12 = 469,92 kr.
Mejeribestyrerens netto årsløn	= 443,04 kr.

Udregning af mejeribestyrerens løn.

Ny bestyrer på Aneskilde

Efter Mortensens hastige afrejse den 3.4.1891, blev antaget en ny mejerist Hans Svejstrup Skøtt, der underskrev ansættelseskontrakten den 23.4. og tiltrådte 1. maj 1891. Kontrakten lød – som sædvanlig – på et år fra 1.5.1891–1.5.1892 og lignede de tidligere kontrakter. Hans årlige kontantløn var på 500 kr., og han skulle lønne og koste sine medarbejdere, samt betale lys til mejeriet. Svejstrup Skøtt skulle tage halv skade og halv gevinst, når smørprisen gik henholdsvis under eller over noteringen.

Endvidere krævedes – måske belært af erfaring – at: »mejeristen skal være tilstede ved mælkens ind- og udvejning.« At mejeribestyreren skulle være underkastet tyendeloven, var også gentaget i kontrakten.

Tilsyneladende havde mejeribestyreren nu et roligt år, og er ikke nævnt i forhandlingsprotokollen før mejeriets generalforsamling i februar 1892, hvor der står:

»Mejeristen blev fæstet for næste år, fra 1. maj 1892 til 1. maj 1893 for løn 425 kr. fast, 50% af hvad smørret koster over noteringen, 25% af hvad osten koster over 12 øre pr. pund, 1 pægel fløde daglig, al den skummetmælk og kærnemælk han kan bruge i sin husholdning, fri ildebrændsel, 100 pund ost årlig og 2% af nettooverskuddet ud over renter, afdrag, folkeløn og driftsomkostninger, iøvrigt skal mejeristen rette sig efter kontrakt af 23. april 1891 som er anført her i bogen.«

Det nye ved denne kontrakt er, at mejeristen nu skal have 2% af årets nettooverskud. Dette er begyndelsen til den værdilønsaftale, der senere blev dominerende i mejeribestyrerens løn. Den hidtidige aflønningsmetode hvor mejeribestyreren fik halvdelen af den pris, smørret opnåede over den såkaldte topnotering, havde i virkelig-

heden intet med værdiløn at gøre, idet denne overpris godt kunne være høj, selvom leverandøren fik en relativ lav pris for den leverede mælk.

Smørnoteringen blev fastsat hver uge på børsen af et udvalg, der udelukkende bestod af repræsentanter for handelsstanden. Om denne smørnotering og overprisen skriver Johannes Kyed i 1933 følgende:

»Man angav at noteringen skulle være et udtryk for den højst betalte pris, men allerede i de første år fremkom der klage over, at dette ikke var tilfældet. Således betaltes der i 1881-82, 1-2 kr. over noteringen for 50 kg extrafint smør, hvis overpris forøgedes år for år, samtidig med at flere og flere mejerier blev betalt over noteringen »over top«.

Såvel landmændene som noteringsudvalget advarede grossisterne mod at give løfter om stadig stigende overpriser, når man handlede smør med mejerierne.

Først i oktober 1915 bragte et tættere samarbejde mellem eksportører

og producenter ro over de efterfølgende noteringsansættelser.

Når mejeribestyrelserens kontantløn på mejeriet Aneskilde kunne nedsættes, hang dette selvfølgelig sammen med den fortjeneste, mejeribestyrelsen opnåede gennem stigende overpriser for smørret.

Bestyreren må rejse

Men mejeribestyrer Svejstrup Skøtts beføjelser vedrørende køb og salg på Mejeriet Aneskilde var stadig meget begrænsede. Fra et bestyrelsesmøde i april 1892 refereres: *»Det vedtoges at anskaffe to nye ostekopper med oplukke.«*

At dette forhold ikke var enestående på mejeriet Aneskilde og iøvrigt varede i mange år, fremgår af en artikel af daværende mejeribestyrer Erik Nielsen, Kronjyden, i Mælkeritidende i 1922. Han skriver da:

»Og vi der var med, også dengang, ved jo hvor vidt forskellige forholdene var dengang, fra nu. Jeg hu-

sker, at jeg engang på den tid opførte som et selvstændigt punkt på dagsordenen til et bestyrelsesmøde: Anskaffelse af en hammer og en rundfil (efter en længere drøftelse vedtoges anskaffelsen).«

Mejeribestyrer Hans Svejstrup Skøtt ønskede tilsyneladende forbedrede lønvilkår, idet han var uenig med bestyrelsen vedrørende beregning af den opnåede overpris på smørret. Resultatet heraf fremgår af forhandlingsprotokollen fra den 22. januar 1893:

»Da den nuværende mejerist opstillede fordringer som interessenterne ikke ville indgå på, vedtoges det enstemmigt at lade ham rejse 1. maj. Det vedtoges at bestyrelsen skulle henvende sig til mejerist Olsen som fraflyttede herværende mejeri afvigte november om at modtage pladsen som mejeribestyrer her, det vedtoges at yde mejeristen de omstridte smørprocenter.«

Hjertelig til lykke
med 100-års jubilæet.
- Vi glæder os til at
fortsætte det gode
samarbejde!

SCHOUW
Packing A/S
Hovmarken 8 · 8520 Lystrup Tlf. 06 22 17 11

Denne beslutning blev vedtaget på en generalforsamling og er underskrevet af bestyrelsen.

Skøtt havde da været bestyrer på Aneskilde i 2 år, men rejste, da han ikke kunne opnå en forbedret kontrakt.

Den 5. bestyrer på Aneskilde

Henvendelsen til mejerist Mads Jensen Olsen blev positivt modtaget, og der blev med ham oprettet en kontrakt for et år fra 1.5.1893–1.5.1894. Denne var næsten som tidligere kontrakter, dog var nu årslønnen sat op til 1.000 kroner, og »værdilønnen« sat op fra 2% til 11% af nettooverskuddet. Han måtte dog stadig stille en kaution på 1.000 kroner, være til stede ved mælkens indvejning og være tyendeloven underkastet. Eventuel fortjeneste eller tab for mejeristen efter ostepriserne var udgået. Mejerist Mads Jensen Olsen, der var den 5. bestyrer på mejeriet Aneskilde, forblev bestyrer på mejeriet i hele 5 år.

Han var den første bestyrer, der blev så anerkendt af mejeriets andels-havere, at der på et bestyrelsesmøde: »blev vedtaget at mejeristen skal have een stemme ved salg af smør og ost«.

Det havde tilsyneladende ikke hidtil været almindeligt at deltage i smørudstillinger. Mejerist Olsen fik også her en særlig tilladelse, og af referatet fra et bestyrelsesmøde i september 1893 fremgår det:

»Det tillodes mejeristen at sende smør til udstillingen i Silkeborg og Århus.«

I de fem år mejerist Olsen var bestyrer på Aneskilde, nemlig fra 1.5.1893–1.5.1898, fik han sine lønmæssige forhold forbedret. Den i mejeristens løn indbyggede værdiløn har tilsyneladende virket tilfredsstillende på alle parter, og den bliver nu af større omfang. Da han bliver ansat for det tredje år står der i forhandlingsprotokollen fra 1895 følgende:

»Mejeristen fæstedes for det næste år fra 1. maj 1895 til 1. maj 1896 for en løn af 850 kr. fast løn, 600 pund sødmælk om ugen udregnet efter den pris som interessenterne får og overskud af samme som interessenterne. Naturalier som sidste år.

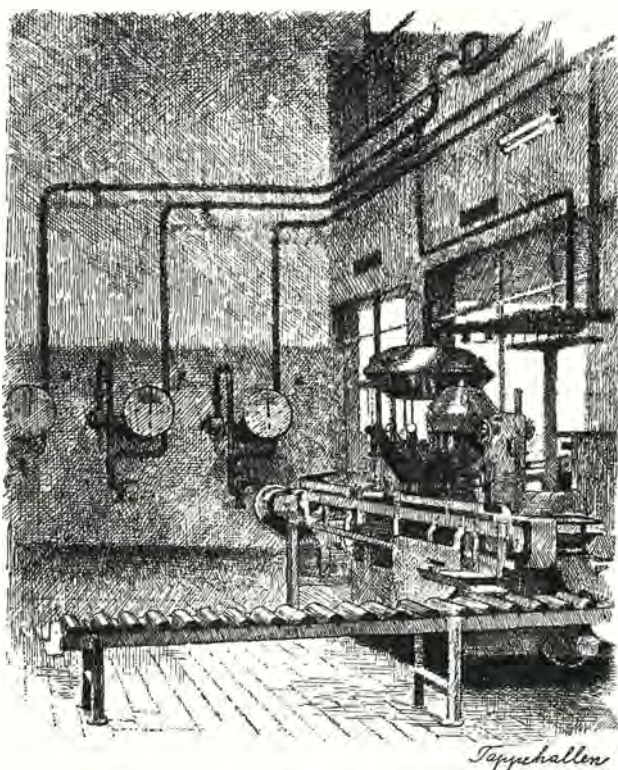
Den nye værdilønsansættelse blev også forbedret, og der står fra generalforsamlingen januar 1896 følgende:

»Mejerist Olsen fæstedes for næste år fra 1. maj 1896 til 1. maj 1897 for en løn af 1.025 pund sødmælk om ugen, afregnet efter samme pris som interessenterne og overskud af samme som interessenterne. Naturalier som sidste år«.

Selvom mejerist Olsen tilsyneladende var både dygtig og vellidt, var det naturligt, at hans ansættelsesforhold hvert år kom til afstemning på generalforsamlingen. Han skulle her

Andelssmør...mejeriernes egen eksportvirksomhed

opnå flertal for sin genansættelse eller rejse. Der krævedes ingen begrundelse for at stemme imod hans genansættelse. Fra generalforsamlingen i 1897, hvor han skulle ansættes for året 1.5.1897–1.5.1898, står der følgende:

»Det vedtoges at fæste mejerist Olsen for næste år, med 28 stemmer mod 10. Iøvrigt henvises til den kontrakt Olsen har underskrevet.«

Træerne vokser dog ikke ind i himlen

Der må imidlertid være sket et eller andet, som ikke fremgår af forhandlingsprotokollen, idet stillingen som mejeribestyrer på mejeriet Aneskilde, senere blev opslået ledig i Mælkeritidende.

Der var 50 ansøgere til denne stil-

ling. På generalforsamlingen søndag den 27. februar 1898 ansattes mejerist A. C. Sørensen fra Als pr. Hadsund som bestyrer fra 1.5.1898. Ingen underskrevet kontrakt findes ikke, men mejeribestyrerens aflønning afviger sikkert ikke meget fra tidligere aflønningsmetoder.

Af referatet fra mejeriets generalforsamling 6. juni 1899:

»Det vedtoges at yde mejeristen 100 pund sødmælk mere i løn om ugen, og det vedtoges at yde formanden 50 kr. mere i løn årligt.«

Denne tilføjelse måtte efter datidens begreber anses for at være en pæn stigning af årslønnen. Tilsyneladende er forholdet mellem mejeri og bestyrer nu ved at komme ind i et roligt gænge, og i årene 1899–1900 er der

ingen særlige kommentarer i forhandlingsprotokollen i forbindelse med mejeribestyrerens lønforhold. Hans valg er dog stadig et punkt på dagsordenen på generalforsamlingen, og han bliver stadig holdt under opsyn af bestyrelsen. I et referat fra et bestyrelsesmøde i april 1901 står der:

»Endvidere blev det bestemt af bestyrelsen, ifølge mejeristens kontrakt skal han selv være tilstede at indveje den søde mælk.«

På dette område var hans kontrakt uændret. Også i januar 1903 blev han på et bestyrelsesmøde pålagt selv at indveje den søde mælk, og påse at al vejning på mejeriet af smør og mælk, blev udført så nøjagtig som muligt.

I maj 1903 vedtoges at afholde:

»En ekstraordinær generalforsamling søndag den 7. juni for at fæste mejeristen.«

Bestyreren foretrækker at rejse

Mejerist A. C. Sørensen afvendte dog ikke denne generalforsamling, men opsagde sin stilling 3 dage før, med virkning fra 1. november 1903. Han havde da været bestyrer på Aneskilde i 5½ år.

Pladsen blev opslået ledig og blandt 51 ansøgere indstillede bestyrelsen 4. På generalforsamlingen den 23. september 1903 blev Christian Th. Hansen, Videmark, valgt som bestyrer fra 1.11.1903 til 1.11.1904. Der var ingen omtale af lønnen. Han blev senere antaget også for det kommende år på samme betingelser som sidste år, dog med et tillæg af 100 pund sødmælk om ugen.

En afholdt mejeribestyrer

Mejerist Christian Th. Hansen var kun bestyrer på Aneskilde i 2 år. Der findes i forhandlingsprotokollen ingen oplysninger om grunden til bestyrerskiftet, men fra referatet af generalforsamlingen i maj 1905 står der:

»Mejerist Christian M. Damlund fæstedes for næste år fra 1. november 1905 til 1. november 1906 med et tillæg på 50 pund sødmælk ugentligt.«

Ledige Mejeribestyrerpladser:

Aneskilde, Søften Andelsmejeri v. Hinnerup 1. Maj. 2 Mill. Pd. Mælk. Der forlanges en Garanti paa 1000 Kr. Søges inden 20. Februar. Pladsen kan ogsaa tiltrædes til 1. April.

Det var stadig værdilønnen der blev forøget.

Frier og fridage for en mejeribestyrer var dengang nærmest ukendt, – bestyreren kunne faktisk ikke forlade mejeriet uden bestyrelsens godkendelse.

På mejeriet Aneskilde havde generalforsamlingen dog godkendt, at mejeriet ikke skulle lave ost på højhellige dage – men dog om søndagen. Fra et bestyrelsesmøde i januar 1906 blev det besluttet: »– at give mejerist Damlund lov til at rejse i 13 dage til sommer mod at sætte en pålidelig mand i hans plads og selv bære ansvaret.«

Mejerist M. Damlund fik straks et godt forhold til leverandørkredsene og til bestyrelsen. Damlund var bestyrer på mejeriet i Aneskilde indtil 1928, hvor han forpagtede mejeriet af andelshaverne.

Han tiltrådte den 1.11.1905, og allerede på en generalforsamling i 1906, da han blev antaget for året 1907–1908, fik han i løn værdien af 150 pund mælk ugentligt, og blev tilbudt 1.200 pund ugentligt såfremt han ville blive på mejeriet til 1.11.1909. Det var tilsyneladende første gang, mejeriet virkelig gjorde noget for at beholde en bestyrer. Måske var man blevet træt af bestyrerskifte, idet man i mejeriets første 15 år havde haft ikke mindre end 7 bestyrere.

Trods det gode forhold mellem an-

delshaverne og mejeribestyrer Damlund blev han dog stadig kun »fæstet« for et år ad gangen, hvilket oftest skete på en ekstraordinær generalforsamling. Der står meget lidt i forhandlingsprotokollen om lønforhandlinger og lønændringer, men det er sikkert værdilønnen, der her er regulator. Fik landmændene en bedre pris for den leverede mælk, fik bestyreren også en højere løn.

Badefaciliteter på perronen – og elektrisk lys

Badefaciliteter på mejerierne var dengang ikke almindeligt forekommende.

I mejeriet Aneskilde blev der indrettet et baderum i 1910 og herom står der:

»Det bestemtes at lave et baderum på perronen, hvor der kan fås bad til en nærmere fastsat pris, og at mejeristen benytter det gratis mod at han holder opsigt med badning.«

Mejeristen er mejeribestyrer Christian M. Damlund.

På et senere bestyrelsesmøde blev det vedtaget at anskaffe et badekar (pris 85 kroner). Det blev også vedtaget, at et bad skulle koste 15 øre, og at der kunne købes månedskort til 3 kroner. Lønæssigt blev der nu nogle rolige år på mejeriet Aneskilde.

Tilsyneladende havde såvel bestyreren som andelshaverne fundet en samarbejdsform og aflønningsform, der næsten var uændret fra år til år bortset fra småjusteringer. Bestyrelsens værdiløn, der i året 1906–1907 androg værdien af 1.150 kg sødmælk ugentligt, blev i 1912–13 forhøjet til 1.250 pund sødmælk ugentlig. I 1914–15 blev denne værdiløn forhøjet til 1.350 pund ugentligt – ellers alt som tidligere. Generalforsamlingen krævede dog, at hans årsløn ikke måtte overstige 3.400 kr. Det må her erindres, at han stadig, ud af egen lomme, skulle betale løn og kost til sine medarbejdere. Damlund fik dog 2 gange i sin ansættelsesperiode en efterbetaling på 400 og 500 kroner. Dette ud fra den almindelige mening, at hans løn i disse perioder havde været for lav. Tilsyneladende lå hans bruttoløn omkring de 3.400 kr. pr. år. Han fik efterhånden også større beføjelser og fra et bestyrelsesmøde i maj 1915 bliver der refereret:

»Det overlodes til formanden og mejeribestyreren at afslutte handelen og eventuelt tage bestemmelser om det muligvis kunne være fordelagtigt at fremstille og sælge blandingsost og anskaffe nogle nye ostekopper.«

At bestyrelsen havde et vågent øje med samtlige mejeriets omkostninger

MEJERISELSKABET

**ØNSKER
FORENINGEN AF
MEJERILEDERE OG FUNKTIONÆRER
TIL LYKKE MED DE 100 ÅR**

fremgår af en lille notits da mejeriet fik installeret elektrisk lys. Fra generalforsamlingen i 1918 står der: »Det bestemtes at intallere elektrisk lys i mejerilokalerne og i lejligheden. Mejeriet bekoster lysanlæg og bestyreren betaler forbruget.«

Ændringer i lønforholdene, 1918

I 1918 sker der en meget stor ændring i mejeribestyrernes lønforhold. Hidtil havde det været overladt til de enkelte mejerier og respektive bestyrere selv

sine medarbejdere, da han selv skulle betale disse. Derfor var der stærke kræfter igang, både blandt undermejeristerne og mejeribestyrerne, for at få en aftale, der sikrede begge parter en rimelig løn, og samtidig få oprettet lønftaler, der virkede ens på samtlige mejerier. Dette lykkedes så nogenlunde i 1918, idet de Danske Mejeriforeningers Fællesorganisation, Danske Undermejeristers Forbund og Dansk Mejeristforening i sommeren 1918 vedtog en lønftale, der omfat-

Nu følges lønskalaen på Mejeriet Aneskilde

Mejeriet Aneskilde holdt generalforsamling den 8. oktober 1918 og vedtog, at mejeribestyreren fremover skulle lønnes efter denne nye lønskala fra 1. november 1918. Mejeriet ville dog ikke helt give afkald på egen forhandlingsret, hvorfor man aftalte med mejeribestyreren, at når han fik løn efter den nye skala, skulle han afholde udgifterne til kedelrensning, betale for ferie til undermejerister, betale for lys i mejeriet, betale for lysinstallationens vedligeholdelse og forbrug af pærer.

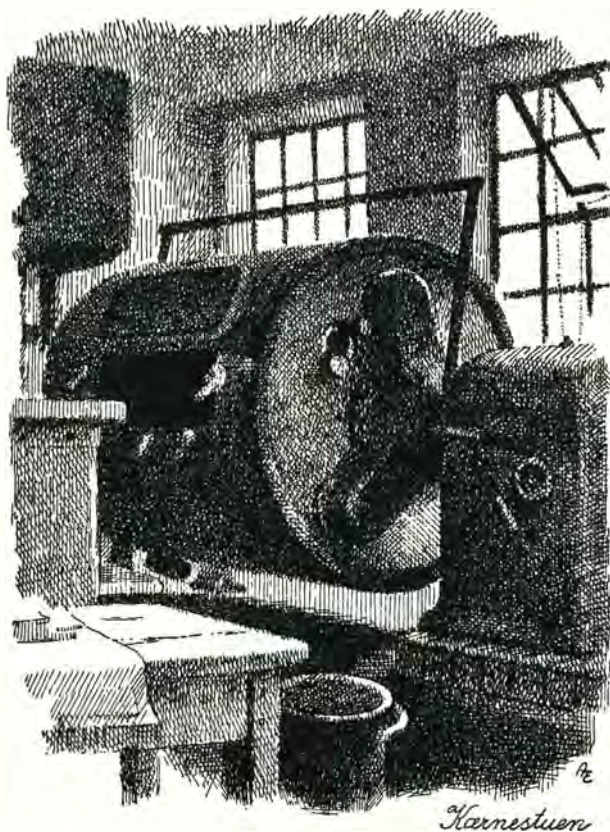
Herfor fik han daglig $2\frac{1}{2}$ dl fløde samt hans årlige forbrug af ost.

Han fik samtidig godkendt et dyrtidstillæg på 400 kr. for det sidste halvår, før den nye lønordning trådte i kraft.

Mejerist Damlund blev i forhandlingsprotokollen i 1913 for første gang benævnt »mejeribestyrer«, men dette var dog et enkelt tilfælde. Oftest blev han i tale og skrift kaldt *mejeristen*, men betegnelsen mejeribestyrer vandt dog mere og mere indpas. De mejerister, der arbejdede på mejerierne, blev benævnt undermejerister. Samtidig med at ordet mejeribestyrer blev mere og mere anvendt forsvandt også betegnelsen undermejerist, og blev erstattet af ordet mejerist.

I årene fra lønadskillelsen i 1918 indtil 1928, hvor Damlund forpagtede mejeriet af andelshaverne, fulgte den lønoverenskomst, der var aftalt mellem de respektive organisationer.

Da det af mejeriets vedtægter fremgik, at generalforsamlingen skulle ansætte mejeristen, og mejeriets vedtægter ikke blev ændret i forbindelse med den nye lønftale i 1918, blev mejeribestyrer Damlund fortsat antaget hvert år af generalforsamlingen. Der er eksempler på, at mejerier, – der iøvrigt til punkt og prikke fulgte de lønftaler der var indgået mellem de respektive organisationer, helt op til 1950 havde et punkt på dagsordenen til generalforsamlingen, hvoraf fremgik »valg af mejeribestyrer«. Selvom bestyrerskifte efterhånden oftest skete, enten ved at mejeribestyreren gik af på grund af alder, eller fordi han havde fået anden stilling, kunne det godt

at aftale ansættelsesforhold og de lønmæssige forhold. Der havde nok været henstillinger fra såvel mejeriforeningerne som fra Dansk Mejeristforening. Ligeledes var såvel bestyrerne som mejerierne vidende om, at lønforholdene var ret forskellige i de forskellige egne, ligesom grundlaget for lønberegningerne kunne være meget forskellige. Det var en selvfølge, at når mejerierne var påholdende med bruttoløn til mejeribestyreren, var denne også påholdende med løn til

tede såvel løn til mejerister som løn til mejeribestyrere. Man anbefalede såvel mejerier som mejeribestyrere at godtage denne ordning. Ordningen skulle træde i kraft i juli 1918. Mejerierne og mejeribestyrernes organisationer kunne ikke påbyde at aflønne efter den nye lønftale. Mejeriernes forening var ikke nogen arbejdsgiverforening og Dansk Mejeristforening var ikke nogen fagforening. Derfor kunne de to foreninger kun henstille, at ordningen blev fulgt.

TILLYKKE

Foreningen af mejeriledere og funktionærer gratuleres med de 100 år. Med ønsket om fortsat godt samarbejde.

Laboratorium Visby
Tønder aps
Strucksallé 36
DK-6270 Tønder
Telefon 04 721829
Telex 50462 visby dk

give anledning til nervøsitet hos mejeribestyreren, når hans fremtidige stilling skulle afgøres ved valg på en generalforsamling.

Ansøgning om stilling kunne være besværlig

Mange nulevende mejerifolk har prøvet disse, heldigvis, forhenværende forhold omkring ansøgning og ansættelse af mejeribestyrer. Normalt blev en ledig mejeribestyrerstilling opslået i Mælkeritidende, og de interesserede mejerister eller mejeribestyrere kunne herefter fremsende deres ansøgninger til pågældende mejeris formand. Til de såkaldte gode mejeribestyrerstillinger kunne der være utrolig mange ansøgere. Forhenværende mejeribestyrer Peder Korsgaard, Råstedbro, fortæller således, at da han søgte sin første stilling som mejeribestyrer på mejeriet Skød ved Hadsten, var der ikke mindre end 253 ansøgere. Seks af disse blev indstillet, og disse seks rejste da rundt på besøg hos samtlige andelshavere til Skød Mejeri. Det gjaldt jo om at gøre et godt indtryk, da det var andelshaverne, der på den kommende generalforsamling skulle afgøre, hvem der skulle være mejeribestyrer. De udtagne kandidater havde seks dage til at aflægge disse besøg, hvorefter der var generalforsamling, hvor de seks kandidater sammen med deres koner eller kærester blev præsenteret for andelshaverne. Efter denne præsentation blev der afstemning, og den af kandidaterne, der fik flest stemmer, var således valgt som mejeribestyrer.

Fra et vestjysk andelsmejeri foreligger der også beretning om, hvor-

ledes en generalforsamling med valg (genvalg) af mejeribestyrer foregik.

Generalforsamlingen foregik på mejeriet, hvor formanden stod på den ophøjede perron og ledede generalforsamlingen. Andelshaverne anbragte sig, hvor de bedst kunne. Nogle sad på transportspande, andre sad på resttømmen og nogle sad på kanten af ostekarret. De der ikke kunne finde et sted at sidde, blev stående under hele generalforsamlingen. På forhånd havde mejeribestyreren sat 2 kasser øl tilside, og mejeristerne havde fået besked på, at såfremt han blev fæstet for næste år, skulle øllerne hentes frem, men såfremt genvalg ikke fandt sted, skulle øllerne ikke serveres. Mejeristerne havde ligeledes fået besked på at holde øje med, hvem der eventuelt stemte imod, når hans genansættelse skulle diskuteres.

Da formanden kommer til det interessante punkt på dagsordenen, udtaler han: »Vi er så kommet til det punkt, der hedder ansættelse af mejeribestyrer. Vi har her mejeribestyrer Nygaard, og jeg synes det går ret godt. Vi skal nu stemme om, hvorvidt han skal fortsætte eller ikke. Dem, der mener, han kan fortsætte bedes række en hånd i vejret. Må jeg se, hvem der stemmer for. Formanden ser sig omkring. Mejeribestyreren også – men forsigtigt. Bagved de der stemmer, står mejeristerne og holder efter ordre øje med afstemningen. Der er ingen stemmer imod, bestyreren er genantaget for det kommende år, og øllerne kan hentes frem. Den genvalgte mejeribestyrer finder hurtigt anledning til at smutte ind i privaten for at fortælle konen, at deres

arbejde på mejeriet er sikret endnu et år.

For mejeribestyrerne var denne valgform ofte ubehagelig, mens andelshaverne, og vel særlig nok de mælkekuske der til hverdag var underkastet mejeribestyrerens kommando, ved denne lejlighed gerne ville vise, hvem det virkelig var, der bestemte!

Selv om det efter de gamle vedtægter oftest var generalforsamlingen, der ansatte eller genansatte mejeribestyreren, var det ikke ualmindeligt, at bestyrelsen på egen hånd afskedigede en mejeribestyrer.

Bestyrelsen kunne herefter opslå pladsen ledig, udvælge nogle kandidater blandt de søgende, og lade generalforsamlingen afgøre hvem der skulle antages som ny bestyrer. Så var vedtægterne overholdt, og både bestyrelse og generalforsamling havde fået lov til at bestemme.

Denne todeling af ansættelse og afskedigelse kunne skabe vanskeligheder, hvilket fremgår af en lille notits i Mælkeritidende fra 1891, der står:

»Hvad er meningen? Fra en ansøger til bestyrerpladsen på Lindelse Mejeri har redaktionen modtaget en beklagelse over forgæves at have gjort en lang rejse fra Vestjylland. Brevskriveren fortæller at bestyrelsen har opsagt mejeribestyreren, men denne er valgt af andelshaverne uden forudgående skifte af bestyrelsen. Mælkeritidende gentager sit spørgsmål, hvad er meningen, thi bladet vil nødigt bruges som trusselsmiddel. Når en plads kundgøres ledig, bør den

ANDELSBANKEN

ønsker

Foreningen af mejeriledere
og funktionærer
til lykke med 100 års dagen

være ledig, eller også må bestyrelsen gøre ansøgerne en undskyldning.»

I 1892 viser Mælkeritidende eksempler på, at pladser har været opslået ledige, men andelshaverne ønskede alligevel, at den gamle bestyrer skulle blive. Pladsen var kun opslået ledig for at trykke ham i lønnen!

Det er forståeligt, at de mejerister og mejeribestyrere der søgte sådanne stillinger, hvor der ingen muligheder for ansættelse gaves, blev både skuffede og irriterede og ønskede ændrede forhold både ved pladsbesættelse og ved afskedigelse af en mejeribestyrer.

Tilbage til Damlund og mejeriet Aneskilde.

Ikke alle andelsmejeriers drift bestod af en ret linie fra mejeriets start og til mejeriets senere nedlægning. En hel del mejerier blev solgt, og siden drevet videre som privatmejerier. Undertiden var det mejeribestyreren, der købte mejeriet og blev mejeriejer, og undertiden blev mejeriet forpagtet ud.

Bestyreren forpagter Aneskilde

Mejeriet Aneskilde mistede i 1928, 27 leverandører. De tilbageværende leverandører overtog da mejeriet og bortforpagtede det til mejeriets daværende bestyrer Christian M. Damlund. Han lavede en aftale med andelshaverne, hvorefter de fra 1. maj 1928 til 1. maj 1935 skulle have en nærmere aftalt fast pris for den leverede mælk. Tilsyneladende gik denne periode uden større bevægelser.

Imidlertid overtog andelshaverne igen driften af mejeriet fra 1.5.1935 og søgte en ny mejeribestyrer, idet Christian M. Damlund trak sig tilbage.

Igen Andelsmejeri – ny bestyrer

Af forhandlingsprotokollen fremgår følgende:

»Lørdag den 2. marts 1935 afholdtes generalforsamling for at vælge mejerist. Mejerist Eileif Krogh, Mammen blev antaget som bestyrer fra 1. maj 1935 at lønne efter mejeriernes lønskala.«

M ø n s t e r k o n t r a k t .

Udarbejdet af De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation
og Dansk Mejeristforening i 1936.

Mellem Bestyrelsen for *Aneskilde* Andelsmejeri pr. *1. maj 1935*
og *E. Krogh* som Bestyrer af ovennævnte Andelsmejeri er den *15. 1935* oprettet følgende

K o n t r a k t .

§ 1. Tiltrædelsen af Pladsen sker den *1. 1935* og Forholdet efter denne Kontrakt vedvarer, indtil det opsiges skriftligt af en af Parterne med mindst 3 Måneders Varsel.

§ 2. Antagelsen er sket ved Mejeriets *Bestyrelse* (Generalforsamling), og denne kan ligelædes foretage Afskedigelsen; men i Tilfælde af Afskedigelse har Mejeribestyreren Ret til at begære Afskedigelsen forlagt en (ny) Generalforsamling til Afgørelse, og Afskedigelsen bliver i saa Fald først gyldig, naar mindst Halvdelen af Mejeriets Andelshavere stemmer for den.

§ 3. Det er Mejeribestyrerens Pligt at sørge for, at de fremstillede Produkter er af tilfredsstillende Kvalitet, og at lode Driften med forsvarlig Økonomi.

§ 4. Mejeribestyreren er Mejeriets Tillidsmand i Forholdet til Mejeriets underordnede Personale, hvorfor han foretager Antagelse af den til Driften nødvendige Hjælp og foretager Afskedigelser, lige som han paaser, at Folkeløbet er i Overensstemmelse med de af De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation indgaaede Overenskomster.

§ 5. Mejeribestyrerens aarlige Pengeløn saavel som Fribolig, Naturalier o.l. fastsættes i Henhold til Lønskala for Mejeribestyrere, saaledes som denne til enhver Tid vedtages ved Overenskomst mellem Dansk Mejeristforening og De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation. Desuden er aftalt følgende Tillæg til ovennævnte Mindsteløn:

Mejeribestyreren maa ikke uden Bestyrelsens Vidende og Samtykke modtage noget Arbejdsvederlag fra Mejeriets Forretningsforbindelser.

§ 6. I Tilfælde af Mejeribestyrerens Død i den her nævnte Stilling beregnes Lønnen forholdsvis, idet den ydes som 1/12 af Aarslønnen for hver paabegyndt Maaed i det Regnskabsaar, i hvilket Lønsfaldet indtræffer. Mejeribestyrerens Efterladte har Ret til at blive boende i Mejeribestyrerboligen indtil 3 Maaeder efter Lønsfaldets Indtrædelse.

§ 7. I Tilfælde af Misligholdelse af denne Kontrakt og da særlig, hvis Mejeribestyrer udviser uretlig Adfærd mod Mejeriets Pengesager, er Mejeribestyreren pligtig til straks og uden Opsigelse at fratræde sin Stilling, og han kan i saa Fald ikke gøre Krav paa Erstatning af Mejeriet udover den til Fratrædelsesdagen fortjente Løn, medens han selvfølgelig eventuelt ifalder Erstatningsansvar overfor Mejeriet efter Lovgivningens almindelige Regler.

E. Krogh

Spørgsmaal, som ikke dækkes af denne Kontrakt, afgøres i hvert enkelt Tilfælde ved Forhandling mellem Mejeribestyreren og Mejeriets Bestyrelse.

Den mellem organisationerne aftalte lønskala blev fulgt, og der var ingen særaftaler som ved tidligere pladsbesættelser. For første gang siden mejeriets start i 1887 er der aftalt et opsigelsesvarsel på mindst 3 måneder for begge parter. Der er sket en kollo-sal udvikling, siden mejeriets første bestyrere måtte underskrive altid at være tilstede ved mælkens ind- og udvejning og at være underkastet tyendelovens bestemmelser og indtil denne nye kontrakt, der giver mejeribestyreren mulighed for at få en familiemæssig tryghed i det daglige arbejde.

Som et tillæg til kontrakten med Eileif Krogh blev det aftalt, at mejeriet betalte 50 kroner årligt til mejeribestyrerens telefon, og at han skulle betale 20 kroner månedlig for brug af mejeriprodukter i sin private husholdning. Han blev straks valgt som mejeriets tillidsmand i Landbrugets Ulykkesforsikring og i Mejeriernes Fællesindkøb.

Efter et års ansættelse blev det vedtaget, at mejeribestyrerens fæstemål skulle være fortløbende med et halvt års opsigelse fra begge sider.

Mejeribestyrer Krogh blev på Aneskilde i godt fire år, og i denne periode

skete der ingen aftaler om ændring i hans ansættelseskontrakt. Man fulgte de respektive organisationers lønftaler hvad angik løn til mejeribestyreren, hvorimod der var store vanskeligheder med at få vedtaget en overenskomst med undermejeristerne.

Den 1.7.1939 forlod Krogh pladsen, som da havde været opslået ledig. På et bestyrelsesmøde den 14.6.1939 kunne bestyrelsen ud af 135 ansøgninger indstille seks til den ledige stilling.

Sidste bestyrer – og fuldstændig ro

For Ejner Jacobsen gør sig dette gældende, at da E. Krogh blev antaget, var E. Jacobsen også indstillet. Stillingen var dengang opslået ledig i februar måned 1935, og da havde han sammen med sin kone været rundt hos samtlige mejeriets andelshavere for at hilse på dem og aflevere sine papirer.

Ejner Jacobsen fortæller, at det var en meget streng omgang, da det var

alle i øjesyn, og formanden kunne fremkomme med oplysninger om den enkeltes kvalifikationer. Normalt fik de enkelte indstillede lov til at fremkomme med nogle udtalelser, så generalforsamlingen også kunne høre hvordan de formulerede sig! For at opnå stillingen skulle vedkommende have over 50% af stemmerne. Derfor måtte der undertiden flere afstemninger til før afstemningsresultatet var tilendebragt.

Mejerist Ejner Jacobsen, der var den 11. bestyrer på mejeriet Aneskilde, blev på mejeriet fra 1939 indtil han trak sig tilbage på grund af alder i 1976.

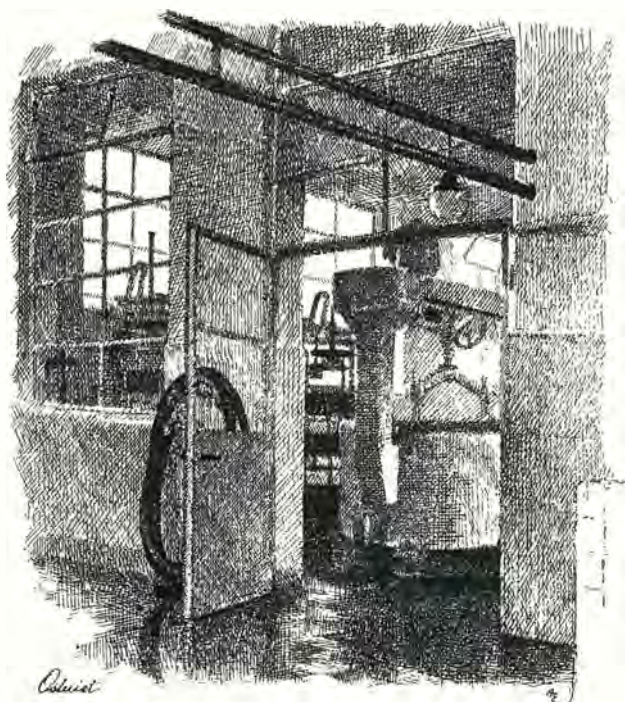
Nu havde mejeribestyreren og andelshaverne fundet ud af den form, hvorunder et godt og fornuftigt samarbejde kunne finde sted, til gavn for andelshaverne og til nogenlunde tilfredshed for pågældende mejeribestyrer.

Selv om noget omtrent tilsvarende var gældende for det øvrige danske mejeribrug, fandtes der ingen regler uden undtagelser.

For mejeribestyrer E. Jacobsen og mejeriet Aneskilde gælder det, at i de 37 år E. Jacobsen var bestyrer på Aneskilde, blev løn- og ansættelsesforhold opfyldt efter de normer, der var sat af de to parter organisationer, og der var tilsyneladende i hele denne periode ingen samarbejdsvanskeligheder mellem de to parter. Der var kun enkelte forhandlinger om, hvor meget mejeribestyreren skulle betale for brug af mejeriets produkter i den private husholdning.

En enkelt gang har mejeriet ydet mejeribestyrer E. Jacobsen et særligt løntillæg på 500 kroner for udført ekstra arbejde, men ellers var det den normale lønkontrakt, der blev fulgt.

I 1958 blev mejeriet Aneskilde af andelshaverne solgt til mejeriejer Pedersen, Skødstrup. Men mejeribestyrer Ejner Jacobsen fortsatte som bestyrer på mejeriet, uden at hans kontrakt blev ændret. Den kontrakt Ejner Jacobsen i 1939 havde indgået med mejeriet i forbindelse med de lønreguleringer, der aftaltes mellem de kompetente organisationer, kunne således udmærket anvendes på både andelsmejerier og privatmejerier, uden ændringer.

Selvom det var bestyrelsen, der indstillede, var det stadig generalforsamlingen, der skulle afgøre, hvem der skulle have pladsen. Den 22.6.1939 afholdtes der generalforsamling for at fæste mejeribestyreren og af referatet fremgår følgende:

»Valget faldt på E. Jacobsen som antoges på mønsterkontraktens betingelser for landmejerier og at tiltræde pladsen 1. juli 1939«.

Hele bestyrelsen underskrev dette og derunder skrev Ejner Jacobsen »jeg erklærer herved at jeg har antaget pladsen i henhold til ovenstående.«

E. Jacobsen.

om vinteren, og det var også økonomisk belastende at søge en sådan stilling. Han var i forvejen bestyrer på et mindre mejeri og måtte selv betale en vikar, der kunne passe hans arbejde på dette mejeri, når han var fraværende på grund af de mange besøg hos andelshaverne til mejeriet Aneskilde. Før han fik bestyrerstillingen efter Krogh i 1939 var han igen – ligesom de andre der var indstillet – rundt hos samtlige andelshavere, og i forbindelse med den generalforsamling der skulle afgøre, hvem der skulle ansættes, var de indstillede sammen med koner og kærester »fremstillet« for generalforsamlingen.

Generalforsamlingen kunne så tage

HIP HIP HURRA!

SCANPARTNER KØBENHAVN A/S

AP forsikring hejser flaget og ønsker Foreningen af mejeriledere og funktionærer til lykke med 100 års dagen!

Jeres leverandør af pensionsforsikring ønsker foreningen alt godt i fremtiden.

AP forsikring er specialister, når det gælder livsforsikringer og pensioner. Vi beskæftiger os ikke med andet. Ring til os og få et møde med en af vore konsulenter eller få brochuremateriale tilsendt.

Telefon:
01 14 27 28

AP forsikring

SAMLET GØR STÆRK

Depotrente i 1987
efter realrenteafgift 8,6%

Omkostningsprocent
af aktiver 0,47

Når bestyreransættelser og afskedigelser er fuldt ud omtalt for mejeriet Aneskilde, skyldes dette, som før omtalt, at dette mejeri har bevaret en meget velskrevet forhandlingsprotokol, og samtidig skiftet bestyrer ret ofte i mejeriets første leveår, hvorfor der stadig blev forhandlet og skrevet nye mejeribestyrerkontrakter – sikkert i pagt med datidens udvikling.

Disse kontrakter dækker sikkert så nogenlunde de forhold, der dengang var gældende for »mejeristen« på andre mejerier.

Mange forskellige ansættelsesforhold

Forholdene for mejeribestyrerne kunne dog være forskellige fra landsdel til landsdel, og særligt i de første år da det fuldstændigt var overladt til mejeriet og bestyreren selv at finde form og fodslag.

At lønnen til mejeribestyrerne i de første 40 år af andelsmejeriernes historie – efter mejeribestyrernes mening – var for ringe og ansættelsesvilkårene for tilfældige og usikre, fremgår tydeligt af Mælkeritidende i disse år. Mejeribestyrerne var da meget skrivende, og der findes utallige indlæg, hvor mejeribestyrerne omtaler de dårlige lønforhold og de usikre ansættelsesforhold.

Fra de to parter organisationer – Mejeriforeningerne og Dansk Mejeristforening – blev der gjort flere til løb for at skabe gode lønmæssige og sikre arbejdsforhold for såvel mejeribestyrere som det øvrige mejeripersonale. Men forholdene for de daværende mejeribestyrere var så forskellige, at et forslag til lønoverens-

komst, der kunne gavne nogle, muligvis ville skade andre og kunne derfor ikke vedtages. Forslag og henstillinger fra organisationerne hjalp dog med til at gøre løn- og ansættelsesforhold nogenlunde ensartede, således at det tilsidst var muligt at fremkomme med forslag, som kunne anvendes af alle parter.

Det var naturligt for mejeribestyrerne at mene, at den efter deres mening alt for lave løn, var et resultat af mælkeproducenternes tilbageholdenhed, når der blev lavet lønaftaler ved pladsbesættelser. Modsat kunne mejerierne oplyse, at selv om en mejeribestyrer rejste, fordi han mente han fik for lidt i løn, var der altid andre, der tilbød sig til en endnu lavere løn, og denne påstand blev ofte bevist.

De første statistiske oplysninger

Allerede i 1892 udsendte Dansk Mejeristforening spørgeskemaer til samtlige andelsmejerier for at samle oplysninger til en statistik. Nogen mejeristatistik fandtes ikke dengang, og disse spørgetavler var den første spæde begyndelse til en egentlig mejeristatistik. Da spørgetavlerne blev udsendt, var der over 1.000 andelsmejerier, men kun 141 af disse besvarede de stillede spørgsmål. 28 af de mejeribestyrere, der svarede angående deres lønmæssige forhold, havde stillet kaution varierende fra 500 kroner til 10.000 kr.

Angående opsigelsesfristen varerede denne fra 8 dages varsel til 12 måneders varsel. Kun 4 mejeribestyrere kunne angive, at deres kontrakt var gældende for ubestemt tid, det vil

sige, indtil den fra en af siderne blev opsagt.

Langt det overvejende antal af de adspurgte mejeribestyrere omtalte slet ikke dette forhold, men der skrives i Mælkeritidende, at det er sandsynligt, at størsteparten fæstes år for år.

Der gøres endvidere i Mælkeritidende opmærksom på, at som forholdene hidtil havde været med den faldende topnotering for smør, var det næsten umuligt at fastslå en lønningsskala, der kunne passe for mere end et år ad gangen. Det fremgik af de givne besvarelser, at 10 mejeribestyrere alene fik fast løn, 89 dels fast løn og dels procenter og 7 fik kun procenter. Procenterne blev givet af overtopprisen på smørret eller af overskuddet eller af smørsalget eller af ostesalget eller af besparet forbrug af mælk til smør og ost.

De givne procenter af overtoppris af smør, af ost, af overskud og mange andre beregninger var også yderst forskellige, og Christian C. Kortegaard, der havde behandlet disse spørgeskemaer, slutter sin gennemgang med disse ord: »Det vil således ses, at der ingen mangel er eller har været på lønningsmåder. Også de mejerier, der søgte mejeribestyrere, optrådte yderst forskelligt. Således skriver redaktør Hans Appel i Mælkeritidende i 1894:

»Fremgangsmåden ved besættelsen af Hovbæk godtgør, at også Vendelboerne har et åbent øje for det uheldige i at udbyde bestyrerpladserne ved licitation. Lønnings-spørgsmålet kom nemlig efter for-

ønsker Foreningen af
mejeriledere og funktionærer
tillykke med 100 års jubilæet.

lydende først til forhandling efter at bestyrelsen blandt de 5 indstillede ansøgere havde udkåret ovennævnte (mejerist Niels Nielsen, Råkjær), der fik pladsen. Og ikke blot tilbød Bjergbyboerne efter god gammel vane den vorde bestyrer en god løn men betalte tillige rejseudgifterne for de øvrige 4 indstillede mejerister.»

Omvendt skriver mejeribestyrer Niels Elias Jensen samme år i Mælkeritidende, at han var ude for den helt modsatte behandling, da han søgte stilling på mejeriet Bakholt ved Hjørring.

Efter at have søgt stillingen fik han brev fra formanden med omtrent følgende ordlyd:

»Ifølge Deres ansøgning om pladsen som mejeribestyrer skal vi her ved meddele Dem, at de er kommet i betragtning og formentlig vil få pladsen. De anmodes om at møde på nævnte mejeri onsdag den 13. juni eftermiddag kl. 2 for at slutte aftale.»

N. E. Jensen troede faktisk han havde fået pladsen, og kun skulle skrive under på aftalen. Men det viste sig, at ikke mindre end 7 mejeribestyrere og undermejerister havde modtaget en lignende skrivelse. De var derfor alle mødt frem med den tanke, at de hver især skulle have pladsen. Det viste sig, at det var en form for licitation, idet den, der ville nøjes med den mindste løn, fik pladsen.

En undermejerist fik stillingen, og lønnen blev fastsat til 1.900 kroner. Men så skulle bestyreren også betale 10% af kul- og olieforbruget, samt 10% af udgifterne ved maskinernes vedligeholdelse og anskaffelse af nyt inventar. Det hele var beregnet til ca. 300 kroner pr. år. Således blev der til den nye bestyrer en løn på 1.600 kroner pr. år, hvoraf han skulle koste og lønne den fornødne medhjælp. Brevskriveren havde selv forlangt 2.400 kroner i årsløn men kunne med sådanne krav ikke komme i betragtning.

Der var iøvrigt ingen af de 7 indstillede, der fik godtgjort deres rejseudgifter.

Der fremkom mange forslag til forbedring af disse forhold og Sydjysk Mejeriforening foreslog i 1894 en lønskala således:

»Kontantløn 100 kr. pr måned + procenter efter smørømsætning + procenter efter smørrets salgspris pr. pund + procenter af mejeriets overskud + 5 procent af salgsprisen af osteproduktionen + mejeriprodukter til husholdning + bolig, lys, ildebrændsel og have.»

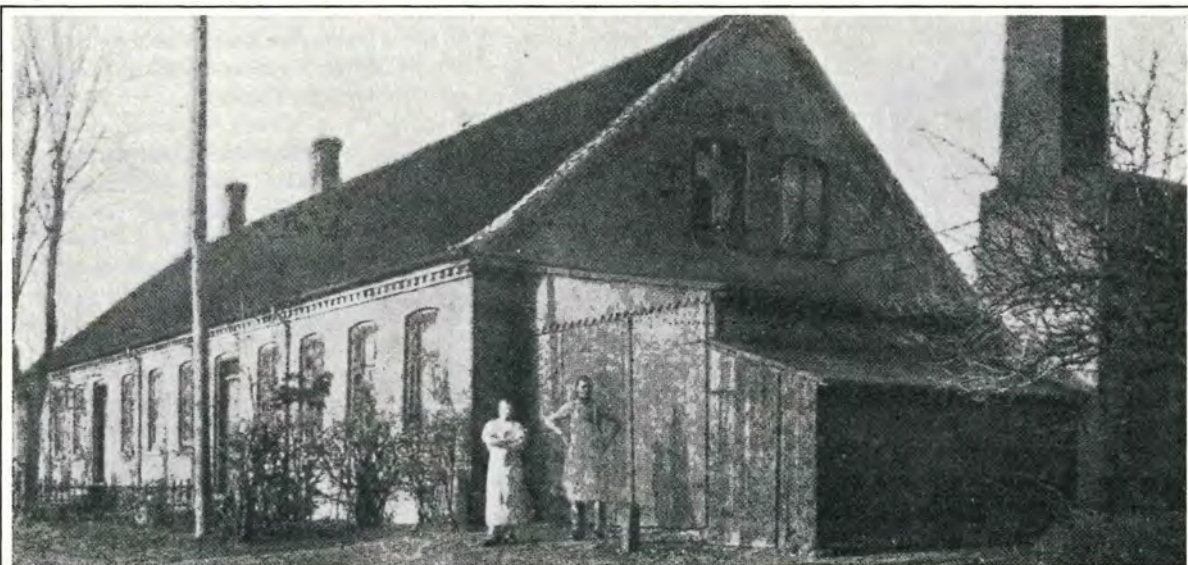
Det skal bemærkes, at dette forslag fremkom fra mælkeproducenter, og det indebar begyndelsen til en værdiløn og tog samtidig hensyn til mejeriets omsætning.

Et eksempel på utilfredshed og sortsyn i forbindelse med mejeribestyrerpladser findes også i Mælkeritidende. I indlægget omtales et stort overtal af pladssøgende mejerister med mangelfuld uddannelse. Skribenten mente, at kun et fåtal af disse kunne få plads som 2. mejerister med en løn af over 200 kroner pr. år, så de var tvunget til at søge bestyrerpladser. Disse mejerister var derfor med til at presse lønnen ned, når andels haverne ville have en billig og nogenlunde duelig mejerist. Skribenten spørger selv:

»Hvad fører dette nødvendigvis til? Simpelthen dette, at bestyreren ofte for at få føden må holde lavt eller slet ikke lønnede medhjælpere, altså lærlinge der må afskediges så snart de gør fordring på en nævneværdig løn. Dette forhold er fortvilet både for bestyrere, andelshavere og de pladssøgende mejerister, ja, endog for vort smørs rennomé på verdensmarkedet!

Det er forståeligt, at mejeribestyrerne måtte tage hinanden i hånden og stå skulder ved skulder for at få rettet op på disse forhold.

Det var tilsyneladende ikke flertallet af mejerierne, der underbød deres bestyrere, men bestyrerne selv der i hård konkurrence underbød hinanden. På den anden side var det efter datidens forhold ret ualmindeligt, at man gav højere løn end vedkommende selv ønskede!

RØDSBÆK ANDELSMEJERI

Oprettet 1888. — Postadresse: Kjerteminde. — **Jernbanestation:** Mesinge (2,6 km).
Telefon: Dalby 48. — **Mejerikreds:** Odense Amt.

Eksempler fra Fyn

Der kunne som tidligere omtalt være stor forskel på forholdene på de forskellige mejerier og de forskellige landsdele imellem.

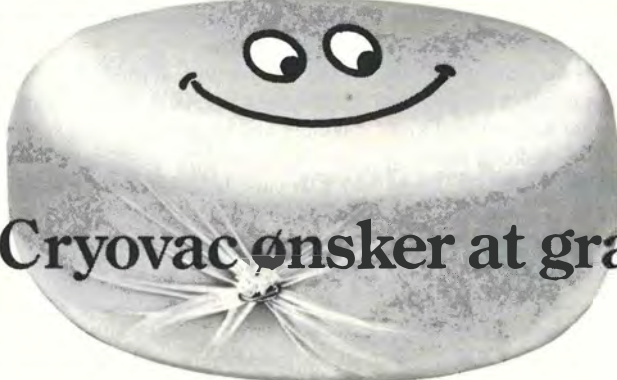
Her har været omtalt løn- og ansættelsesvilkårene for det jyske mejeri Aneskilde i Søften, og det kunne måske synes, som om vejrliget for mejeribestyrerne var mildere på Fyn.

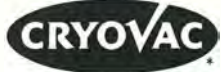
Mejeriet »Rødsbæk« på Nordfyn har også en udmærket forhandlingsprotokol. Mejeriet startede i 1888, samme år som mejeriet Aneskilde i

Jylland. For Rødsbæk gør der sig dette gældende, at mejeriet i hele sin levetid ikke søgte efter mejeribestyrere. Man havde ialt kun 3. Den første blev der i fire år. Man skrev til ham og tilbød ham pladsen, som han tog imod. Efter fire år bad han om lov til at rejse, og da skrev mejeriets bestyrelse til en mejeribestyrer på et nabo-mejeri, J. Jørgensen og tilbød ham pladsen. Han blev der i 44 år, hvorefter man tilbød pladsen til hans søn, der blev der, til mejeriet blev nedlagt i 1948.

1. bestyrer på mejeriet Rødsbæk

Den første bestyrer Jens Jensen blev ansat den 8. februar 1888 med en begyndelsesløn på 1.400 kroner årligt. Derudover skulle han have 20% af hvad smørret kunne give ud over topnoteringen, samt 10% af hvad der brugtes mindre end 29 pund mælk til et pund smør. Endvidere måtte han få: »fløde til kaffen og skummetmælk til husholdning og sengeklæder til 3 senge, samt lys og brændsel.« Der var endvidere aftalt et halvt års opsigelsesfrist for begge parter. Han skulle

CRYOVAC* vakuumpakkesystemer og Cryovac BK krympeposer til modning og pakning af industri- og detailenheder af ost er kendt verden over.

Cryovac ønsker at gratulere fødselaren

Cryovac Division
W. R. Grace A/S
Islevdalvej 200, 2610 Rødovre
tlf. 02 91 55 00

*CRYOVAC er et indregistreret varemærke af W. R. Grace & Co.

herefter varetage mejeriets daglige drift, ansætte, koste og lønne det nødvendige personale, samt føre mejeriets regnskab.

Ansættelseskontrakten minder meget om første ansættelseskontrakt på mejeriet Aneskilde, hvor bestyrelsen dog kun fik 900 kroner i fastløn, men til gengæld 50% af hvad der kunne opnås over topnoteringen for smørret. Til gengæld skulle han også kunne drages til ansvar med op til 50% af, hvad mejeriet tabte ved ikke at opnå topnotering på smørret.

Rødsbæks 2. bestyrer

Da mejeriet Rødsbæk i 1892 ansatte mejeribestyrer J. K. Jørgensen, blev lønnen sat ned fra 1.400 kroner til 1.100 kroner pr. år, men til gengæld fik han udbetalt 5% af det overskud der udbetaltes til andelshaverne. De øvrige forhold vedrørende ansættelse af mejeribestyrer var uændret.

Den »mildere luft« på Fyn gjorde sig også på andre punkter mærkbart gældende. Således vedtog bestyrelsen

på et bestyrelsesmøde i 1894 efter henstilling fra generalforsamlingen, at der i forbindelse med næste generalforsamling skulle være bal for andelshaverne med husstand. Til musik til foreningens bal benyttedes; »de fire spillemænd her er inden for distriktet, samt Lars Olsen, Midtskov.«

Få år efter udvidedes denne festlige form for generalforsamling, idet bestyrelsen besluttede, at når andelshaverne med koner i forbindelse med generalforsamlingen havde fået spising og dans, skulle andelshavernes husstand inviteres til bal dagen efter. Der er ingen tvivl om, at denne festlige afslutning på en generalforsamling var medvirkende til at udjævne eventuelle misforståelser eller modsatte synspunkter, der havde været til debat under generalforsamlingen. Det skal også bemærkes, at det var meget almindeligt, at formanden for Rødsbæk Mejeri under generalforsamlingen takkede bestyrelsen og hans medarbejdere for vel udført arbejde.

Det måtte også være en fordel for mejeribestyreren på Rødsbæk, at alle lønforhandlinger foregik mellem ham og bestyrelsen. Kun enkelte gange blandede generalforsamlingen sig i dette forhold. F.eks. står der i referatet fra generalforsamlingen december 1901:

»Efter forslag fra generalforsamlingen bevilgedes 100 kroner til mejeribestyrer Jørgen Jørgensen som gratiale fordi han i indeværende år har gennemgået et kursus i mejeribrug.«

Det skete også, at mejeribestyreren udover den aftalte løn, blev bevilget et gratiale af bestyrelsen. I forbindelse med mejeribestyrerens 25 års jubilæum står der:

»Formanden udbad sig andelshavernes samtykke til at overrække mejeribestyrer Jørgen Jørgensen en lille gave, som tak for hans 25 årige arbejde i mejeriet, hvilket

Vi ønsker foreningen til lykke med 100 års jubilæet onsdag d. 21. oktober 1987.

Nu er I næsten lige så gamle som

Kløver[®]
Balkan[®]
Yoghurt naturel
• en ældgammel nyhed!

Kløver[®]

Voldbjergvej 14A · 8240 Risskov

med glæde og enstemmigt blev givet.»

Da lønftalen aftalt mellem mejeriernes organisationer og Dansk Mejeristforening kom i stand i 1918, blev den tillempt mejeriet Rødsbæk tilsyneladende uden særlig diskussion. Fra bestyrelsesmødet november 1918 er der refereret:

»Det vedtoges at yde bestyrer J. Jørgensen en løn for året fra 1. november 1917 til 1. november 1918 kontant pengeløn 3.500 kroner + mejerierorganisationernes løn til folkehold 3.100 kroner.«

Året efter refereres der fra bestyrelsesmødet i november:

»Det afgæede år vedtages det at yde mejeribestyreren i pengeløn 4.200 kroner.«

Tilsyneladende havde mejeriets andelshavere, mejeriets bestyrelse og mejeribestyreren fundet en fælles linie. De forskellige bestyrelsesmøder lignede hinanden, og de forskellige generalforsamlinger lignede også hinanden. Disse afsluttedes normalt med en tak til mejeribestyreren og hans personale, bagefter var der spisning og dans for andelshavere og koner, og dagen efter dans for ungdommen.

Da man i 1922 optog et lån på 19.000 (15.000 kroner som prioritetslån og 4.000 kroner hos mejeribestyrer Jørgensen) vedtog man dog: *»at afholde den årlige generalforsamling uden selskabelig sammenkomst, da andelshaverne ikke ville låne penge og samtidig holde selskabelighed«.*

Denne beslutning holdt et år, og året efter vedtog man at holde næste års generalforsamling med selskabelig sammenkomst, mod at andelshaverne selv tog madkurve med.

Rødsbæks 3. og sidste mejeribestyrer

Tilsyneladende blev mejeribestyreren på Rødsbæk altid aflønnet i henhold til aftalerne mellem de respektive organisationer. Da J. K. Jørgensen i 1936 trak sig tilbage, og hans søn Poul Jørgensen blev ansat, står der kun, at mejeribestyreren ansattes ef-

ter mejerierorganisationernes overenskomster.

Mejeribestyrer på Ørsted Andelsmejeri

Det var sikkert almindeligt på det frelige Fyn, fra omkring 1920 og i de kommende år at lave en kontrakt hvoraf det fremgik, hvilke krav bestyrelsen stillede til den antagne mejeribestyrer og så iøvrigt aftale, at lønnen skulle følge lønskalaen, således som den blev aftalt mellem de respektive parters organisationer.

Mejeribestyrer Gregers Hansen blev pr. 1. november 1919 ansat på Ørsted Andelsmejeri som bestyrer, og det fremgår bl.a. af denne lønkontrakt:

»Bestyreren påtager sig at antage og lønne det til driften nødvendige folkehold i henhold til overenskomsten imellem Mejeriernes Fællesorganisation og Mejeriernes Medhjælperforening og modtage løn herfor efter de regler som ovennævnte organisationer er og bliver enige om, og iøvrigt underkaster sig de af bestyrelsen og generalforsamlingen givne instrukser.

Forøvrigt er bestyreren ansvarlig for alt på mejeriet, såvel med hensyn til maskinernes brug og pasning, som med hensyn til mælkenes udbringelse i den højeste pris. Beviselig dårlig pasning af maskinerne eller sløseri overfor mælken eller vejningen af samme, eller beviseligt dårligt produkt af smør eller ost kan til enhver tid medføre bestyrerens fjernelse fra mejeriet og i så tilfælde med løn til fratrædelsesdagen. Grov uagtsomhed enten fra bestyrerens eller fra hans folks side medfører at bestyreren skal betale fuld erstatning i tilfælde hvor det beviseligt kan medføre tab for mejeriet eller en enkelt andelshaver.

Med hensyn til lønningsmåden da hviler denne på fuld lønadskillelse — — —.»

Mejeribestyrer Gregers Hansen var ansat for et år af gangen. Den første tid fik han denne ansættelseskontrakt fornyet hvert år, og tilpasset de af-

taler der blev indgået mellem de respektive organisationer. Han forblev iøvrigt som mejeribestyrer på Ørsted Andelsmejeri i 49½ år indtil han som 73 årig kunne forlade mejeriarbejdet.

Mejeribestyrer på Nr. Lyndelse Mejeri

Også andre steder på Fyn blev der antaget mejeribestyrere, hvor der mellem bestyreren og bestyrelsen blev oprettet en kontrakt, hvoraf fremgik mejeribestyrerens egentlige opgaver og forpligtelser.

På Nr. Lyndelse Mejeri på Fyn blev der i 1925 antaget en bestyrer, der sammen med bestyrelsen underskrev en kontrakt. Bestyreren var Sigurd Bøgh-Sørensen og i hans kontrakt står der:

1) *»Han antages herved til at bestyre Nr. Lyndelse Mejeri fra 1. april 1926 på følgende vilkår: forpligter sig til at levere førsteklasses smør og i tilfælde af at den akkorderede pris ikke opnås begrundet i smørrets mindre gode kvalitet, tages ½ skade med mejeriet.*

2) *Være ansvarlig for centrifugerne, maskinernes og kedlens gode behandling og betale mejeriet ½ af de omkostninger, der påføres det på disse dele og som skyldes forsømmelighed, uagtsomhed og ligegyldighed fra ham eller hans folk.*

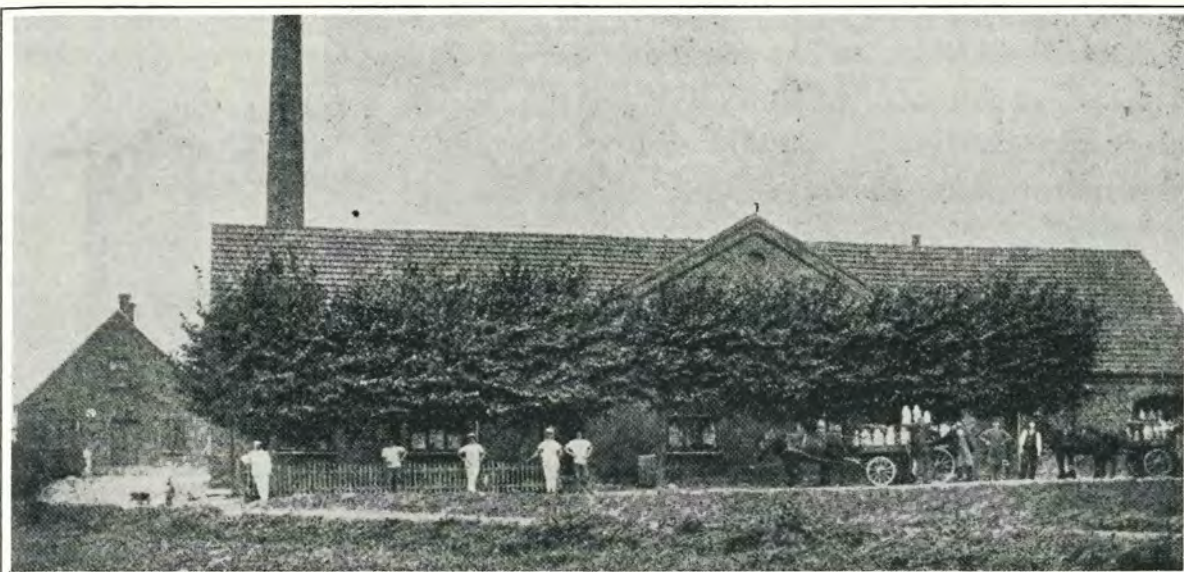
3) *Holde det daglige regnskab med beregning efter procent fløde, samt de månedlige opgørelser, bogføre det nødvendige for overskuddets rette fordeling, og i det hele taget holde de på mejeriet værende regnskabsbøger ajour og ført på en klar og tydelig måde.*

4) *Sikre leverandørernes rigtige ind- og udvejning, kontrollere på fedtindhold og kvalitet efter generalforsamlingernes beslutninger.*

5) *I det hele taget påse at mejeriet og dets omgivelser holdes i forsvarlig orden.*

6) *At gøre sig al umage for at driften bliver så økonomisk som mulig.*

7) *Bære ansvaret for at loven om pasteurisering af mælken ikke overtrædes, ligeledes at vandindholdet i smørret ikke overskrides.*

EJBY OG OMEGNS ANDELSMEJERI

Oprettet 1888. — Ombygget 1905—15. — Postadresse: Køge. — Jernbanestation: Lille Skensved (4 km).
Telefon: Ejby 21. Mejerikreds: Københavns Amt

Lønnen holdes i overensstemmelse med lønskalaen.

Denne kontrakt var fortsat løbende, men kunne opsiges med ½ års varsel af en af parterne. Bøgh-Sørensen var mejeribestyrer der fra 1925 til mejeriet i Nr. Lyndelse blev sammenlagt med andre mejerier under mejerirationaliseringen.

Såvel i Gregers Hansens som i Bøgh-Sørensens kontrakt er der indføjet bestemmelser om at mangelfuld smørkvalitet eller ødelæggelse af maskiner, som koster andelshaverne penge, eventuelt kan medføre erstatningspligt for mejeribestyrerne. Disse bestemmelser var ret almindelige, men måtte nærmest betragtes som en formsag, idet der ikke foreligger eksempler på, at disse bestemmelser nogensinde har været taget i anvendelse.

Et sjællandsk forhold

Der skal også fremdrages et eksempel på ansættelsesforhold på et sjællandsk mejeri. Det sjællandske mejeribrug kan ikke helt sammenlignes med det øvrige danske mejeribrug. De sjæl-

landske mejeribrug var stærkt påvirkede af de store mælkeforsyningselskaber, der specielt tog sig af Københavns mælkeforsyning.

De større gårde på Lolland og Falster, der havde egne mejerier, påvirkede også det omkringliggende mejeribrug, idet de nydannede mejerier her ofte var større end i det øvrige land.

Et mejeri på Køgeegnen »Ejby og Omegns Andelsmejeri« startede i 1888.

Den første mejeribestyrer blev antaget den 13. maj dette år, og hans kontrakt er ret kortfattet, idet der står:

»Til bestyrer for andelsmejeriet antages mejerist J. P. Jensen for en løn af 1.800 kroner i fast løn. 25% over hvad smørret kan indbringe over topnoteringen, og 25% af hvad osten kan give over 12 øre pr. pund.

Mejeriet anskaffer 2 dobbelte senge uden klæder, og 2 enkelte senge med klæder, fri mælk og fløde til husholdningsbrug og fri kul til forbrug.»

Selvom det var bestyrelsen, der ansatte mejeribestyreren, var der ikke aftalt noget opsigelsesvarsel, og hans genansættelse blev tilsyneladende genforhandlet en gang hvert år.

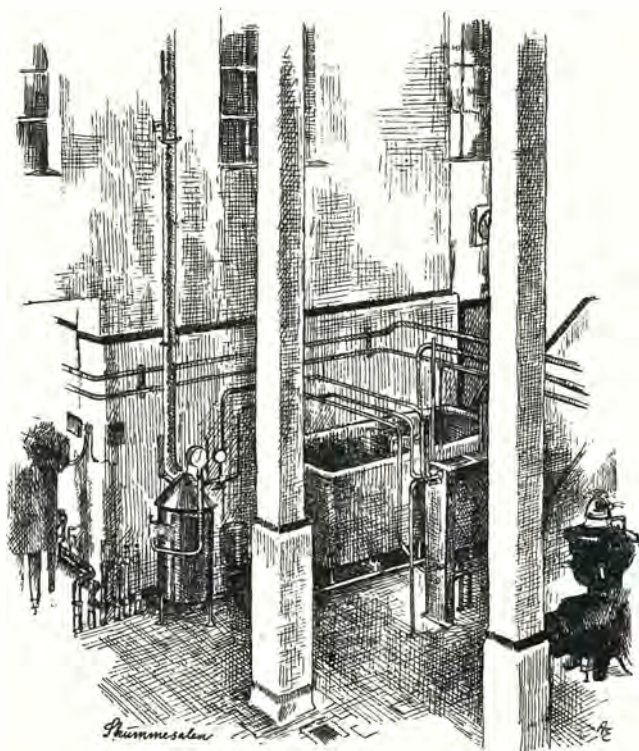
I 1890 forhandlede man således med ham, og bestyrelsen ønskede, at han skulle gå lidt ned i løn. Dette ville bestyreren ikke gå med til, og der står herom i forhandlingsprotokollen:

»... hvorimod mejeristen måtte gå ind på en skærpelse angående et bedre mejeripersonale. Han gik ind på fremtidig at holde 6 medhjælpere hvoraf de 3 nemlig 1. mejeristen, 1. meyersken og en maskinkyndig mejerist skal være af første klasses folk, og at anbefaling for disses særlige egnethed skal forevises bestyrelsen, før de kan blive antaget.»

Ny bestyrer på Ejby og Omegn

Det må erindres, at det er bestyreren, der skal betale for personalet, men bestyrelsen har nok ment, at mejeribestyreren fik en sådan løn, at han kunne holde 1. klasses personale.

I juli måned 1891 forhandlede be-

styrelsen med mejeribestyreren om lønnen for året 1891-1892. Da enighed ikke kunne opnås, blev det vedtaget at udbyde pladsen. Pladsen blev opslået ledig, og i september måned holdt bestyrelsen møde for at gennemgå de modtagne tilbud af mejerister, man blev enige om:

»... at tilskrive 4 mejeribestyrere til at møde på mejeriet fredagen den 11. september kl. 1½ eftermiddag for at forhandle med mejeribestyrelsen om den faste løn, for den som vil gå lavest vil blive foretrukket, samt underskrive kontrakten.«

Fra bestyrelsesmødet den 11. september står der:

»Da K. Madsen var den lavestbydende af disse 4 tilskrevne, blev han valgt til bestyrer for næste år.«

I august 1893 havde bestyrelsen igen forhandling med mejeribestyreren, hvor hans faste løn blev sat op til 3.000 kroner, medens hans procenter vedrørende værdien af smørret over

top blev nedsat til 10%. Desuden krævede bestyrelsen, at bestyreren skulle være pligtig at lønne både fyrbøder, mejerske og 1. mejeristen med 300 kroner årligt.

Bestyrelsen har sikkert ikke været fuldt tilfreds med hverken bestyreren eller hans personale, for i 1894 havde daværende mejerikonsulent Bernhard Bøggild været på mejeriet i 3 dage for at gennemgå mejeriets drift og maskinelle anlæg.

Bernhard Bøggild var meget kritisk overfor mejeriets drift og aflagde en rapport på 14 punkter, der næsten alle var kritiske. Dels kritiserede han mejeriets drift og omtalte den manglende vedligeholdelse og den manglende renlighed og orden. Dels kritiserede han også mejeriets maskinelle anlæg. Denne rapport med de mange kritiske bemærkninger har nok været medvirkende til, at da man i 1894 skulle ændre på mejeribestyrerens lønforhold – det var da smørrets overpris blev inkluderet i selve noteringen – blev der lavet en kontrakt, der vel ikke var helt almindelig. I forbindelse med disse forhandlinger står der i forhandlingsprotokollen:

»— Så vedtoges det for året fra 1. november 1894 til 1. november 1895 at ansætte lønningen til mejeriets bestyrer således: Den faste bruttoløn til bestyreren ansættes til 4.600 kr. men på den betingelse, at han i nævnte tidsrum skal bidrage med 5% til mejeriets udgift til kul, olie og kontrolglas, samt tillige for samme tidsrum at holde mejeriet fri for udgift til pudsetvist, termometre, koste, karskrupere, baljer, børster og vinduesruder. Endvidere skal mejeribestyreren selv besørge savet og flækket det til ham selv og mejeriet leverede brænde, rensning af kloakerne, planering og udgravning af fyld på mejeriets kørevej, daglig rensning af hestestalden. Mejeristen skal også uden vederlag holde udgifterne til belysning på mejeriet, samt udgiften til hvilket som helst art, som kan henregnes til pudserkvisitter.«

Bestyrelsen havde nu virkelig forsøgt at få bestyreren til at anskaffe et dygtigt personale, og samtidig næsten tvunget ham til at spare på de almindelige omkostningsvarer.

Næste år fik han et mindre løntillæg, og der blev samtidig aftalt et opsigelsesvarsel på 3 måneder for begge parter.

At mejeribestyrer K. Madsen ikke har haft det allerbedste forhold til sin bestyrelse, fremgår af referatet fra et møde i 1896, hvor der står: *»Mejeribestyrerens andragende om at få malet gulvet i køkken og kontor nægtedes«.*

At samarbejdet var dårligt fremgår også af referatet fra bestyrelsesmødet i juni 1896, hvor der står:

»Det vedtoges, at forandre lønningsmåden således, at mejeristen ikke erholder fast løn, men får del i udbyttet pr. tusind pund mælk. Samtidig vedtoges at udbyde mejeribestyrerpladsen.«

En fynbo kommer til Sjælland

Pladsen som mejeribestyrer på Ejby og Omegns Andelsmejeri blev opslået ledig, og den ny bestyrer blev mejeribestyrer P. Nielsen fra Dreslette på Fyn.

Kvalitetsprodukter i 100 år
– *hjertelig til lykke*

Danske Mejeriers
Fællesorganisation

Mejeribestyrer P. Nielsens kontrakt var ikke helt almindelig, men skal måske ses i lyset af de lidt strengere vilkår på dette sted.

Andre mejeribestyrere har nok haft kontrakter noget lignende denne, når forholdene gjorde det betimeligt.

Kontrakten havde følgende ordlyd:

»Mejeribestyrer P. Nielsen, Dreslette, Flemløse på Fyn er af bestyrelsen for Ejby Andelsmejeri antaget til bestyrer for et år regnet fra 1. november 1896 til 1. november 1897. Han erholder herfor udbytte af 18 pund mælk af hver 1.000 pund indvejet, fraregnet mejeriets udgifter samt fri bolig, brændsel, kærne- og skummetmælk og fløde, samt afbenyttelse af en ved mejeriet liggende have. Mejeribestyreren skal tilsvare 25% af kontrolglas, koste, børster og

pudserekvisitter. Han skal holde mejeriet med lys og vinduesruder. Ligeledes holder han slamkister og kloak i tilbørlig stand og sørge for at kullet bliver indkastet og udjævnet i mejeriets kulhus, samt at brændslet bliver savet og flækket. Alt uden nogen udgift for mejeriet. Han må holde dygtige og pålidelige folk og sørge for at mejeriets inventarium samt spande bliver behandlet på bedste måde, og selv må han så meget som muligt være tilstede under mejeriets gang. Han må ligeledes sørge for god orden og renlighed såvel i mejeriet som uden om mejeriet. Mejeribestyrerens løn må ikke være under 4.000 kroner og ikke over 4.800 kroner. Opsigelse kan ske fra begge sider med 3 måneders varsel. Mejeribestyreren skal udregne mælkens flødeprocent hver uge og sende formanden

disse. Han skal konferere leverandørernes bøger med udbetalingshæftet sammen med formanden. Han skal påtage sig at sælge mælk til småkårsfolk, hvis dette vedtages.«

Forholdet mellem mejeribestyreren og andelshaverkredsen blev herefter bedre og mejeribestyrer P. Nielsen bestyrede Ejby og Omegns Andelsmejeri fra 1896 til 1904. Han efterfulgtes af mejeribestyrer Hans Pingel, der blev der til 1932, hvor han blev efterfulgt af sin søn Johannes Christian Pingel. Også her havde andelshavere, bestyrelse og mejeribestyrer fundet et samarbejde, der kunne bære.

At mejeribestyrerne selv syntes, at deres lønforhold var for dårlige og ansættelsesforholdene for usikre, fremgår tydeligt af de mange indlæg, der var fra mejeribestyrerne i Mælkeritidende.

Organisationerne griber ind

Disse første 40 år af andelsmejeriernes historie har sikkert også været vanskelige og usikre for mejeribestyrerne, og samme åremål var heller ikke problemfri for andelshaverne og deres bestyrelser.

Der fremkom mange forslag for at forbedre løn- og ansættelsesforhold. Såvel Dansk Mejeristforening som mejeriernes organisationer gjorde til løb til at forbedre forholdene. Men det var yderst vanskeligt, at finde forhold som var dækkende for alle, idet de igangværende aftaler og kontrakter var så forskelligartede, at et lønsystem der måske var gavnligt for nogle, omvendt kunne være skadeligt for andre.

Mejeribestyrernes energiske arbejde på at opnå gode og sikre ansættelseskontrakter kunne dog ikke klares, så længe de kæmpede hver for sig. Forholdene var yderst forskellige, således som det også er vist i eksemplerne fra mejeriet Aneskilde ved Søften, mejeriet Rødsbæk på Fyn og mejeriet Ejby og Omegns Andelsmejeri på Sjælland.

Mejeribestyrernes organisation, Dansk Mejeristforening gjorde et stort arbejde for at få styr på de forvildede lønaftaler. Skulle en løn aftale

Til lykke med de 100 år
ønskes af

PPF INTERNATIONAL

Fragrances, Flavours, Food Ingredients

QUEST INTERNATIONAL DANMARK A/S
Industriskellet 15 · 2635 Ishøj · Telefon 02 73 36 00

Mejerier med	Mejeribestyrens Bruttoløn, heri Kost og Løn til Folkene*)	Omregnet i Ore pr. 1000 Pd. Mælk	Deraf antages at ville medgaa til	
			Medhjælp	Kost
	Kr.	Ore	Kr.	Kr.
1 Mill. Pd. Mælk...	1560	156	360	200
2 — — — — —	2350	117.5	600	400
3 — — — — —	3220	107.3	1000	500
4 — — — — —	3900	97.5	1200	600
5 — — — — —	4210	84.2	1360	700
6 — — — — —	4460	74.3	1460	800
7 — — — — —	4760	68.0	1560	900
8 — — — — —	5160	64.5	1760	1000
9 — — — — —	5600	62.2	1900	1100
10 — — — — —	6000	60	2000	1200

*) Heri er beregnet i Penge alle Naturalier, som Indtægt af Have, Brændsel, Lys og Fløde o. s. v., kun Bolig er ikke indbefattet.

have nogen betydning, var det mejeriernes organisation, der skulle godkende og vedtage en sådan. Den første begyndelse til noget sådant skete i 1908, da de Samvirkende jyske Mejeriforeninger på et delegeretmøde i Århus den 28. september vedtog et forslag til en lønskala for mejeribestyrere. Man henstillede til mejerierne, om at bruge denne skala ved aflønning af mejeribestyrere. Dette forslag, som blev offentliggjort i Mælkeritidende, kan ses her på siden.

Lønskalaen havde dog ingen bindende virkning hverken for mejerier eller for mejeribestyrere, men der blev dog ofte taget hensyn til den ved nybesættelser og ved genforhandling af allerede indgåede kontrakter.

Hovedbestanddelen af denne løn var værdiløn, hvilket var årsag til, at mejeribestyrernes løn under krigen 1914-18 blev urimelig lav. Mejeriernes Fællesorganisation gik dog efter forhandling med Dansk Mejeristforening med til at forbedre lønforholdene ved at henstille til mejerierne at give mejeribestyrerne et særligt løntillæg.

Den største og mest betydningsfulde lønftale mellem de respektive organisationer har nok været lønftalen af 1918, hvor en delvis lønadskillelse fandt sted.

Der står i denne lønoverenskomst, at mejeribestyreren, som tidligere havde mejeriets drift i entreprise og måtte afholde udgifterne til folkehold, også skulle tage de yngre medhjælpere på kost.

Mejeribestyrerens personlige løn skulle nu beregnes ud fra en fast grundløn + et tillæg, der delvist var afhængig af værdiforhold og af den indvejede mælkemængde, samt tillæg for eventuel ostefremstilling og konsumsalg.

Endvidere var der i denne lønoverenskomst aftalt med Danske Undermejeristers Forbund, hvor mange medhjælpere mejerierne i de forskellige størrelsesklasser skulle have, og hvad lønnen skulle være til sådanne medarbejdere. Det må bemærkes, at der ingen aftaler forelå om ugentlige arbejdstimer for dette personale. Når det var aftalt hvor stort et folkehold, der skulle være på de forskellige mejeristørrelser måtte dette folkehold udføre arbejdet til dette var tilendebragt - uanset antal timer!

Fællesorganisationen og Dansk Mejeristforening anbefaler den nye lønftale

Fællesorganisationen anbefalede mejerierne at følge denne nye lønoverenskomst, ligesom Dansk Mejeristforening meget kraftigt henstillede til sine medlemmer at gøre det samme.

Selv om denne nye lønftale måtte beregnes at være en stor gevinst for de danske mejeribestyrere, var der dog mange som talte imod denne. Således havde Maribo Amts Mejeristforening og Maribo Amts Mejeristforening lavet en lønftale gældende for mejeribestyrere og mejerier i Maribo amt fra 1. maj 1918. Denne overenskomst var dog kun aftalt som en mid-

lertidig ordning. Men der var mejeribestyrere fra Maribo amtskreds, som mente, at denne ordning var bedre for mejeribestyrerne, end den lønftale der senere blev aftalt mellem Dansk Mejeristforening og Mejeriernes Fællesorganisation.

Der var også enkelte mejeribestyrere, der mente, at den lønftale de havde opnået med deres respektive bestyrelser, for dem personligt, var bedre end den nye lønftale.

Også en stor del af medlemmerne indenfor Undermejeristernes Forbund mente, at den løn der blev givet til undermejeristerne var for dårlig, og der blev truet med strejker. Dansk Mejeristforening var kommet lidt i klemme, idet de dels skulle forhandle med Mejeriernes Fællesorganisation om mejeribestyrernes bruttoløn, og dels skulle forhandle med Undermejeristernes Forbund om løn til deres medlemmer. Denne aftale skulle også godkendes af Mejeriernes Fællesorganisation.

Mange af Dansk Mejeristforenings medlemmer kritiserede denne nye lønftale, ligesom mange af undermejeristerne også kritiserede deres del af denne aftale. Der var mange indlæg i Mælkeritidende mod aftalen, med mange forslag til ændringer heraf, men på trods af denne tilsyneladende utilfredshed, blev den nye lønftale indgået på langt de fleste mejerier.

Da tidens prisudvikling gjorde lønforholdene dårligere for såvel mejeribestyrere som undermejerister, måtte de kompetente organisationer straks i 1919 gå i gang med nye forhandlinger.

Resultatet af disse forhandlinger blev en ny overenskomst vedrørende mejeribestyrernes lønvilkår, som skulle træde i kraft den 1. november 1919. Denne lønftale var på mange måder en videreførelse af aftalen fra 1918. Men som noget væsentligt skal fremhæves, at i 1919 var lønadskillelsen fuldkommen, således som det kan ses af skemaet her på siden.

Når der i lønftalen fra 1918 stod, at mejeribestyreren havde mejeriets drift i entreprise, står der nu i 1919, at mejeribestyreren er mejeriets ansvarlige leder og dets tillidsmand i forhold til medhjælperne, idet han i henhold

til de til enhver tid gældende overenskomster med disse antager og afskædiger det til mejeriets drift nødvendige mandskab, ligesom Dansk Mejeristforening fremdeles fører de eventuelle forhandlinger angående sådanne lønoverenskomster. Grundelementerne i denne lønaftale var en fast grundløn, der var størst for de mindste mejerier, samt tillæg for smørværdien af den indvejede mælkemængde, samt tillæg for osteproduktionen.

Denne forhandlingsret blev koncentreret i hovedbestyrelsen, idet man ligeledes vedtog:

»Hovedbestyrelsen bemyndiges til på foreningens vegne at træffe bindende aftaler angående lønforhold«.

Mejeribestyrelserne var nu bundet til at følge de overenskomster Dansk Mejeristforening aftalte med Fællesorganisationen. Mejerierne var ikke bundet på samme måde, idet Mejeriernes

Der er ingen tvivl om, at selvom en del mejeribestyrelser og mejerier stadig kritiserede mejeribestyrelsernes nye lønaftale, blev denne meget vel modtaget hos de fleste. For mange mejeribestyrelser var det en årlig pine at skulle igennem en lønforhandling enten med bestyrelsen eller med generalforsamlingen. Sådanne forhandlinger kunne skabe både nervøsitet og usikkerhed. Med den nye aftale, hvor Dansk Mejeristforenings hovedbestyrelse alene kunne og skulle forhandle med Mejeriernes Fællesorganisation, var en tung byrde taget fra mange mejeribestyrelseres skuldre.

Lønoverenskomsten fra 1919, der gav fuldstændig lønadskillelse undergik nogle ændringer i 1923. Lønnen blev nu mere en værdiløn, ligesom der blev taget større hensyn til de mejeribestyrelser, som krævede en mindre forskel i lønnen på små og store mejerier. Lønnen blev bevaret for de små, men bestydeligt reduceret for de store.

Tillægget for ostefremstilling blev også ændret, således at denne produktion nu blev inddraget i værdilønnen.

Selvom der var nogenlunde tilfredshed med lønaftalen, var der en del utilfredshed med kostpengesystemet, hvor mejeribestyrelserne mente, at de fik en for ringe betaling for at have mejeristerne på kost.

På Dansk Mejeristforenings delegeretmøde, 1925, udtalte formanden, at så godt som alle mejerierne respekterede lønoverenskomsterne.

Der var ved en rundspørge indkommet cirka 250 spørgeskortbesvarelser fra mejerierne, heraf fremgik, at for mejeribestyrelsernes vedkommende havde 95% fuld lønadskillelse. Resten var mere eller mindre i orden og for folkeholdets vedkommende havde de 91% forholdene i orden. De allerfleste af dem der var tilbage, blev bragt i orden efter forhandling med kredsformændene. Dansk Mejeristforenings formand udtrykte sin glæde over disse forhold, idet han mente, at det vidnede om, at mejerierne efterhånden indså betydningen af at have rolige arbejdsforhold. Således kunne alle ofre sig for deres daglige gerning uden at slide sig selv og deres humør op i lønkampe.

Der tilsikres — uanset mulige Ændringer i Medhjælperlønnen — Mejeribestyrelserne en personlig Løn af:

- a. En fast Grundløn, som paa Mejerier med indtil $\frac{1}{2}$ Mill. Pd. Mælk aarlig fastsættes til 2800 Kr., og derefter falder med 10 Kr. pr. 100,000 Pd. Mælk eller 100 Kr. pr. Mill. Pd. Mælk derudover efter følgende Skala:

$\frac{1}{2}$ Mill. Pd. Mælk	2800 Kr.
1 — — — — —	2700 —
2 — — — — —	2600 —
3 — — — — —	2500 —
4 — — — — —	2400 —
5 — — — — —	2300 —
6 — — — — —	2200 —
7 — — — — —	2100 —
8 — — — — —	2000 —

- b. Smørværdien af $\frac{1}{1000}$ af den indvejede Mælkemængde.
- c. $\frac{3}{4}$ Øre pr. Pd. solgt Ost, mindst 2 Kr. pr. Ostningsdag.
- d. Fri Bolig med Have, Brændsel, Lys, Skummet- og Kærnemælk.

Foreningen bliver stærk

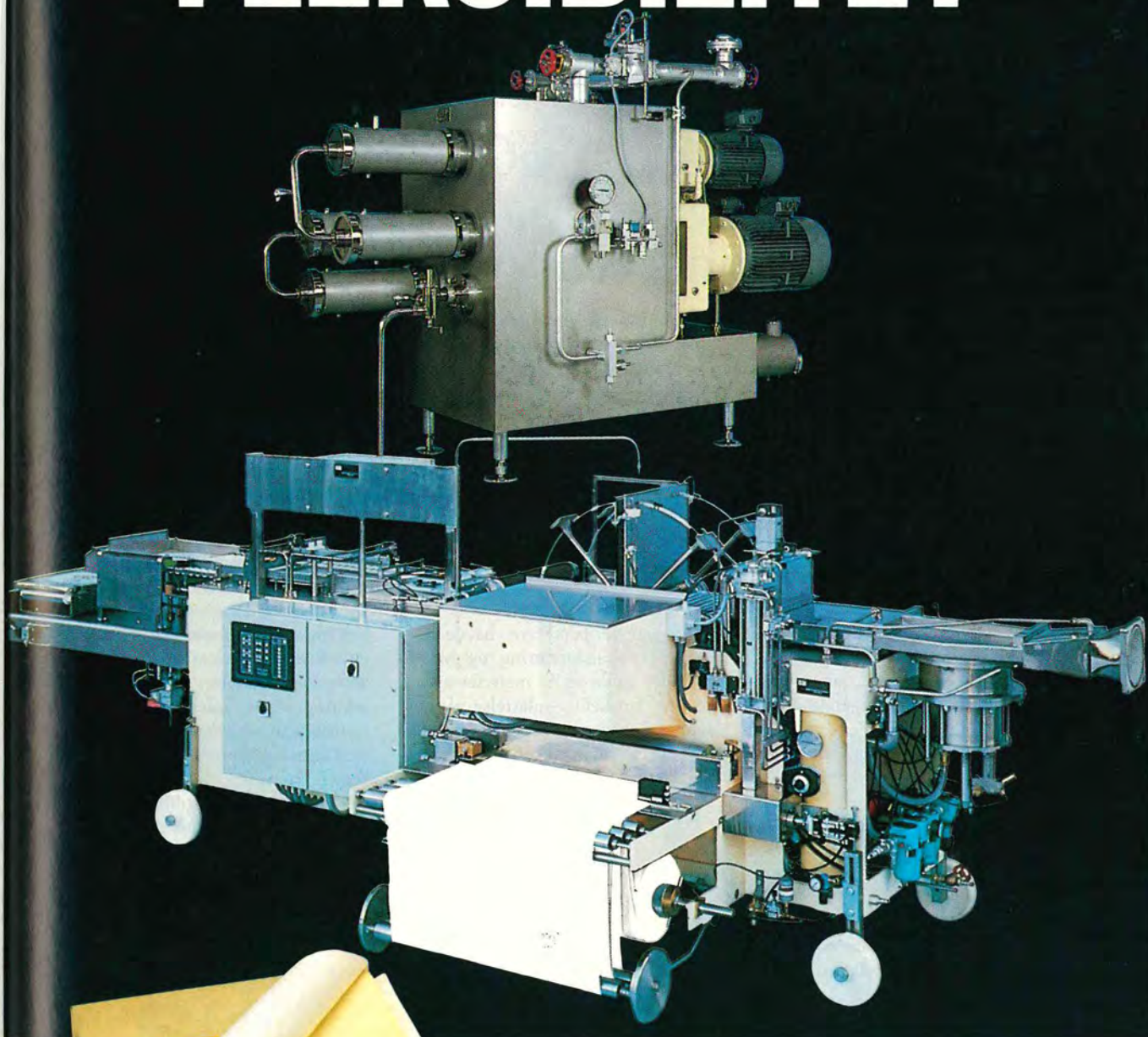
Lønaftalen blev iøvrigt vedtaget enstemmigt på Dansk Mejeristforenings delegeretmøde i oktober 1919. På samme delegeretmøde vedtoges følgende resolution enstemmigt:

»Idet delegeretmødet vedtager det fremlagte lønforslag, besluttes det, at fra 1. november 1919 er det en betingelse for mejeribestyrelser at være medlem af Dansk Mejeristforening, at deres løn svarer til den til enhver tid gældende lønoverenskomst og det overlades til hovedbestyrelsen, at træffe foranstaltninger til denne bestemmelses gennemførelse på den for de enkelte medlemmer lempeligste og bedste måde.«

Fællesorganisation ikke var nogen arbejdsgiverforening og derfor kun alvorligt kunne henstille til mejerierne om at følge de indgåede overenskomster.

Disse aftaler gav mejeribestyrelserne en følelse af fælles solidaritet, medens undermejeristerne på den tid havde det nærmest modsat. Der havde i dette år været strejker, der et enkelt sted varede op til 7 uger. Mejerimedhjælperne havde hidtil været organiseret i 2 foreninger, nemlig »Mejeristforeningen af 1907« og »Danske Undermejeristers Forbund«. I juni 1919 stiftedes »Mejeriernes Medhjælperforening« af mejerister, der var utilfredse med strejken. Også denne forening fik aftalt en overenskomst med Dansk Mejeristforening.

FLEKSIBILITET

G&A Perfektor 125 – højtryksrørkøler – til krystallisering af alle slags fedtstoffer.

G&A pladepakkemaskine – en ny måde til pakning af smørfedt, smør og andre krystalliserede emulsioner.

G&A – næsten et århundredes ekspertise i maskiner og procesteknologi til mejerier og fødevarerindustrien.

GERSTENBERG & AGGER A/S

FRYDENDALSVEJ 19 DK-1805 FREDERIKSBERG C COPENHAGEN DENMARK · TELEX 15039 ganda dk
PHONE INTERNATIONAL: (+45) 1 28 39 · TELEFAX: (+45) 31 30 25 · TELEGRAMS: GERSTENBERGS COPENHAGEN

Også i 1927 var der udsendt spørgeskort til mejerierne for at få klarlagt forholdene omkring antallet af medarbejdere m.m. 1.216 landmejerier svarede på spørgsmålene. Resultatet kan ses af herstående tabel.

Af de beskæftigede 1.766 udlærte mejerister var kun 290 eller 16% gifte.

Mejeribestyrelsernes lønaftale fra 1929, der blev forsynet med et krisetillæg i 1934, virkede tilsyneladende godt, idet der i Mælkeritidende i denne periode kun var få indlæg imod aftalen. Kostpengeordningen, der havde været udsat for en del kritik, blev ændret flere gange i denne periode.

I 1937 kunne formanden for Dansk Mejeristforening på årets delegeretmøde meddele, at man efter forhandlinger mellem Dansk Mejeristforening og Fællesorganisationen var blevet enige om en ny overenskomst, der skulle være gældende fra og med regnskabsåret 1936-37. Denne skulle kunne opsiges til en 1. januar, med virkning fra den påfølgende 1. november.

De første punkter i denne overenskomst var uforandret overført fra den gamle overenskomst, medens lønnen for ostelavning frembød noget nyt. Lønnen skulle nu også omfatte visse procenter af mejeriets nettofortjeneste ved osteproduktionen.

Der skulle ligeledes fremover ydes en andel i mejeriets nettofortjeneste ved detailsalg uden for medlemmernes kreds.

Pensionsordningerne tager form

Som noget ret epokegørende gik Fællesorganisationen i 1937 med til at yde et tilskud til Mejeribestyrelsernes Pensionskasse og et tilskud til Dansk Mejeristforenings Enkepensionskasse.

Efter at formanden på delegeretmødet havde redegjort for de ændrede lønmæssige forhold, sagde han iøvrigt:

»Det ville være utænkeligt, at pensionsordningen skulle møde udelte tilfredshed hos alle Dansk Mejeristforenings medlemmer, og vi er klar over indenfor hovedbestyrelsen, at mange meninger vil gøre

Mejerister 1. og 2. lønklasse	1.766
Lærlinge	1.314
Anden medhjælp	388
Medarbejdere ialt	3.468

(Tabel fra 1927, antallet af medarbejdere på 1.216 landmejerier.)

sig gældende med hensyn til hele denne sag. Personligt har jeg haft brevveksling med enkelte, telefonsamtaler med flere, og ved artikler i Mælkeritidende, er der af andre medlemmer fremført forskellige synspunkter. Uden at ville polemisere mod disse indlæg vil jeg dog bemærke, at der selvfølgelig må skelnes mellem kapitalopsparing og pensionering«.

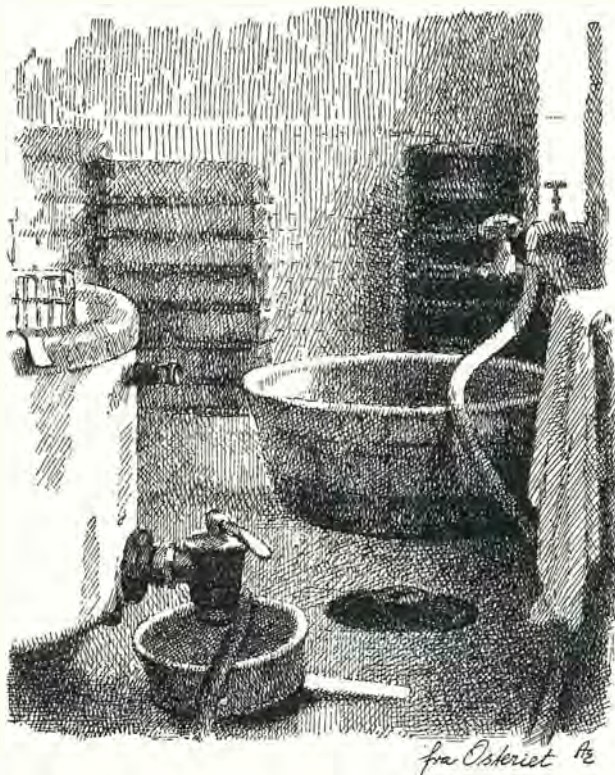
Og formanden fik ret

Mange mejeribestyrere havde selv tegnet pensionsforsikring, og mellem de ældre og de yngre mejeribestyrere var der forskellig opfattelse af værdien af Enkepensionskassen.

Den nye lønoverenskomst fik også

en blandet modtagelse på mejerierne. Det var især tilskuddet til pensionsordningen og Enkepensionskassen, som landmændene ikke var helt tilfredse med. Det var for mælkeproducenterne svære økonomiske tider, og mælkeproducenterne havde ikke selv nogen pensionsordning. Derfor kunne det være vanskeligt for dem at forstå nødvendigheden af at sikre en pension både til den afgående mejeribestyrer og til hans eventuelle enke.

Mejeribestyrelserne var i henhold til bestemmelserne inden for Dansk Mejeristforening nødt til at følge hovedbestyrelsens aftaler. Mejerierne derimod var ikke bundne til at følge de af Fællesorganisationen indgåede aftaler med Dansk Mejeristforening. Der var

da også mejerier, der var indstillet på ikke at følge denne sidste bestemmelse. Men efter pres fra Fællesorganisationen og en tilfældigvis fra Dansk Mejeristforening fik den nye overenskomst dog en absolut tilfredsstillende tilslutning.

Mejeribestyrerne og ferieloven

Der havde tidligere på Dansk Mejeristforenings delegeretmøder været rejst spørgsmål fra medlemmerne, om ikke overenskomsten kunne affattes således, at mejeribestyrerne kom ind under ferieloven. På delegeretmødet i 1939 kunne formanden oplyse, at således foranlediget havde Dansk Mejeristforening sendt en skrivelse til Arbejdsdirektoratet med forespørgsel om, hvorvidt mejeribestyrernes ansættelse hørte ind under ferieloven. For at oplyse Direktoratet blev skrивelsen vedlagt et eksemplar af normalkontrakten.

Der blev ført forhandlinger med Arbejdsdirektoratet og Fællesorganisationen. Sidstnævnte organisation var i tvivl om det formålstjenlige for bestyrere ved at komme ind under ferieloven. Fællesorganisationen var iøvrigt af den mening, at der på alle mejerier herskede forhold, som gjorde det muligt for en bestyrer at tage sig nogle ferie- eller fridage, når det passede ham.

Resultatet af disse samtaler blev, at der fra Fællesorganisationen og Dansk Mejeristforening udsendtes en fælles skrivelse til alle mejerier, for at gøre disse opmærksom på, at mejeribestyrerne ligesom andre mennesker havde ret til ferie og fridage. Ferie og fridage kunne efter bestyrerens skøn tages, når forholdene tillod det. Da der i mejeribestyrerens lønoverenskomst står, at bestyreren antager den til mejeriets drift nødvendige medhjælp, er det en selvfølge som yderligere slås fast, at mejeriet skulle betale vikarløn hvis en vikar var nødvendig under bestyrerens bortrejse. Dansk Mejeristforening var gået med til denne ordning for at bibeholde den gamle frihed, de steder hvor denne fandtes.

Iøvrigt anbefalede formanden på Dansk Mejeristforenings vegne ved nybesættelse af pladser, altid at få oprettet en kontrakt, der var i overens-

Tilegnet Dansk Mejeristforening i anledning af 100 års jubilæet

For at markere den enestående begivenhed og for at skabe et smukt og værdifuldt minde om 100 års jubilæet har Bruns- gaards v/ P. Bjerger i Ølgod i samarbejde med porcelænsfabrikken Bing & Grøndahl fremstillet en jubilæumsdrittel i den velkendte exclusive udførelse.

Jubilæumsdrittlen, der kun er fremstillet i 1000 eksemplarer, er et oplagt samleobjekt og en god gaveidé til alle med tilknytning til mejeri og landbrug. Meget anvendelig som personalegave og yderst repræsentativ som firmagave.

Drittlen, der måler 11 x 8 cm, leveres i en smuk og praktisk forsendelsesemballage. Pris kr. 375,- + forsendelse.

Eneforhandling:

Brunsgaards

v/ P. Bjerger ApS
Aut. Bing & Grøndahl forhandler
Torvegade 13, 6870 Ølgod. Tlf. 05 24 48 88

stemmelse med Dansk Mejeristfor-
enings normalkontrakt. Denne nor-
malkontrakt var bragt i overensstem-
melse med funktionærlovens bestem-
melser vedrørende opsigelse samt
aflønningen til de efterladte i tilfælde
af funktionærens død.

Lønforholdene ind i roligt gænge

De lønmæssige forhold for mejeribe-
styrerne på de danske mejerier var nu
meget rolige. Smørpriserne og oste-
priserne var steget, så landmændenes
betaling for mælken steg ligeledes. I
1941 udtalte formanden for Dansk
Mejeristforening på delegeretmødet:

*»Vi har ikke store lønmæssige af-
gørelser at opvise. På grundlag af
de bestående overenskomster ar-
bejder vi videre, og ligesom vi i de
økonomiske nedgangstider for vort
fag følte os solidariske med vore
arbejdsgivere og dermed med
dansk mejeribrug, således har vi
også følelsen af, at mejeriernes syn*

*på tingene under de nuværende
forhold er parallel med vort.«*

Nu havde mejeribestyrrerne fået rime-
lige løn- og arbejdsforhold; bedre løn,
opsigelse efter funktionærloven, pen-
sions- og enkepensionsordning, og
alle løn- og ansættelsesforhold blev
afgjort mellem Fællesorganisationen
og Dansk Mejeristforening.

Men Dansk Mejeristforenings
medlemmer skulle ikke hvile på laur-
bærrene. I 1942 (under besættelsen)
afsluttede formanden sin beretning på
delegeretmødet med disse ord:

*»Tiderne er usikre og opfordrer til
forsigtighed i mange forhold også
inden for vort fag, men til gengæld
maner de også til at gøre det ar-
bejde der ligger for, så godt og so-
lidt som muligt. Dansk mejeribrug
har uden at vi behøver at få skyld
for selvros stået højt – mange siger
højest, men er dette tilfældet, har
vi mejerifolk et stort ansvar, som
vi må vide ikke at forflygtige. Ved*

*vort arbejde må vi være med til at
føre det videre frem og gøre vort til
at forspringet også bliver der når
tiden bliver mere normal. Det er
vor borgerpligt og derved bidrager
vi omend i det små, også vort til at
bære Danmark »ind i dagen ny«.*

Lønforskelle på små og store mejerier

Som tidligere omtalt ville stigende
smør- og ostepriser også give en sti-
gende løn til mejeribestyrreren. For
bestyreren på det lille mejeri var der
dog den vanskelighed, at den faste
grundløn på 1.000 kroner udgjorde en
større procentdel af lønnen, end
grundlønnen ville gøre på et større
mejeri. De stigende smør- og ostepriser
fik ikke grundlønnen på det lille
mejeri til at stige, hvorfor bestyreren
kom lønmæssigt i klemme. Fælles-
organisationen gik fra oktober 1946
med til at fastsætte en mindsteløn på
5.500 kroner. Selv med denne mind-
steløn mente bestyrerne på de små

ønsker

FORENINGEN AF MEJERILEDERE OG FUNKTIONÆRER

til lykke med de 100 år

**Vi følger udviklingen og er også i fremtiden
klar til at løse mejeribrugets emballageopgaver.**

Stilling: 06572500- plastbægre

Slagelse: 03524000- flexible emballager

Korsør: 03571500- kombibægre, kartonnage og pakkemaskiner

Grenå: 06322300- bølge- og massivpapemballager samt pakkemaskiner

mejerier, at de lønmæssigt var meget bagefter.

I 1948 offentliggør mejeribestyrer C. Christensen, Sdr. Vium i Mælkeritidende sit lønningsregnskab omfattende ham selv og hans eneste mejerist. Han kommenterer dette regnskab, og opgør endvidere hvad ferie- og fridage har kostet henholdsvis for ham og for mejeristen. Han slutter denne redegørelse med at sige, at han ikke kan se rettere end, hvis mejeriet kunne have betalt mejeristen efter bestyrerskala, så kunne mejeriet spare sig for en udgift på 400 kroner på årsbasis! På samme måde kunne bestyreren, i fald han havde været lønnet efter mejeristskala, have fået det samme tillæg. – Eller, hvis han foretrak det, havde fået 22 fridage mere om året.

Han var ikke alene om disse betragtninger, idet mange af mejeribestyrerne på de små mejerier gjorde opmærksom på, at de fik en pengeløn, der var lavere end mejeristens.

I 1949 skriver mejeribestyrer G. V.

Larsen i Mælkeritidende, at han foreslår at mejeribestyrerne indmelder sig i en fagforening sammen med deres medhjælpere. Men han skriver videre: *»Desværre er der mange mejeribestyrere for hvem fagforening er et grimt ord, men en forening af fagfolk må nu alligevel være en fagforening.«* Deri var han absolut ikke enig med Dansk Mejeristforenings hovedbestyrelse.

I Mejeribestyrernes normalkontrakt stod, at bestyrerne var mejeriets tillidsmænd overfor medarbejderne, og de antog og afskedigede medarbejderne i henhold til gældende overenskomster. Derfor mente Dansk Mejeristforenings hovedbestyrelse heller ikke, at mejeribestyrerne og deres medarbejdere kunne stå i samme fagforening.

Spandepengene skal ind i regnskaberne

I 1950 sker der en del justeringer af den gældende overenskomst, idet grundlønnen sættes op og maxi-

mumsgrænsen for fortjenesten på detailsalget blev slettet. Samtidig blev det vedtaget, at mejerierne skulle yde et større tilskud til mejeribestyrernes pensionsordninger og til enkepensionerne. Samtidig med disse forbedringer fik Mejeriernes Fællesorganisation et længe næret ønske gennemført, nemlig at de såkaldte spandepenge som mejeribestyreren modtog skulle påføres mejeriets regnskaber.

Disse såkaldte »spandepenge« var et beløb, som mejeribestyrerne fik udbetalt fra kondenseringsfabrikker og konsummælksmejerier beregnet efter den mælkemængde, som disse virksomheder købte hos pågældende mejeri og mejeribestyrer. Mejeribestyrerne og de købende virksomheder havde godtaget det princip, at når mejeriet solgte mælken engros til de nævnte virksomheder, var mejeribestyreren afskåret fra selv at anvende denne mælk i mejeriets produktion. Han kunne derfor ikke opnå nogen værdiløn på denne mælk. Istedet fik han den manglende værdiløn erstattet

NordFoil
Odense Flexible
 ønsker til lykke med jubilæet.

Flexibel emballage til mejerisektoren. Fra idé til produkt.

Odense Flexible ApS
 Sivlandvænget 3,
 5260 Odense S.
 Tlf. 09 11 46 00.

af de virksomheder, der købte engros-mælken på mejeriet. Disse »spandepenge« havde længe været en torn i øjet på Mejeriernes Fællesorganisation, der nærmest betragtede disse beløb som en form for returkommission. Fællesorganisationen havde gennem lang tid ønsket disse beløb registreret i mejeriernes regnskaber. Dette lykkedes altså nu i forbindelse med en forbedring af mejeribestyrerens pensionsforhold.

Mejeribestyrerens forbrug af naturalier

Mængden af naturalier til mejeribestyrerens private husholdning var nærmest overladt til lokal forhandling og kunne fremvise store forskelligheder – ligefra fuld betaling for samtlige naturalier til fuldstændig gratis naturalier.

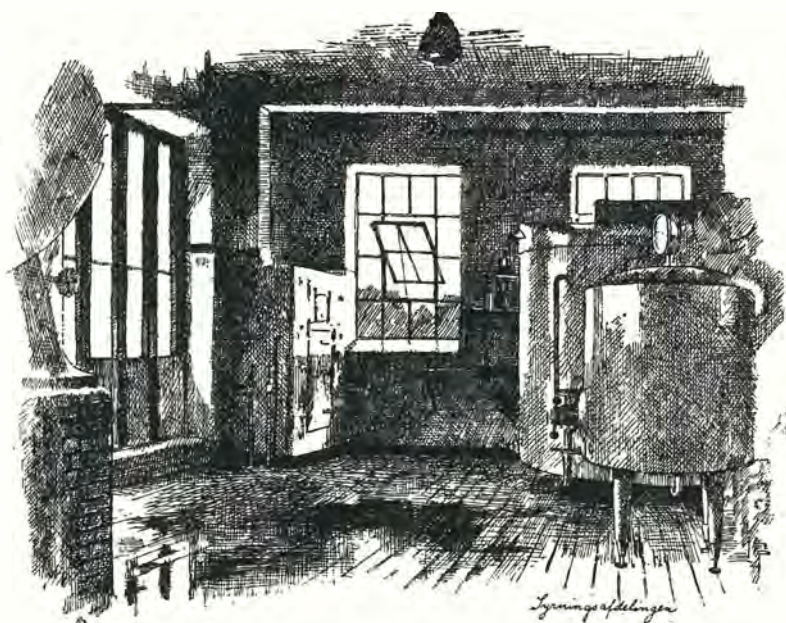
I den forbindelse kan nævnes et eksempel fra Mejeriet Borreby på Fyn. Mejeribestyrer Aage Hansen blev antaget der i 1934 og fik straks af bestyrelsen tilbudt naturalier til husholdningsbrug uden nogen form for beregning.

I samme forbindelse sagde formanden til Aage Hansen, at så skulle han også servere mad til deres bestyrelsesmøde hver 4. uge, og til maden ville de gerne have øl og en halv flaske snaps på bordet. Dette skulle han dog ikke servere gratis, idet hvert bestyrelsesmedlem betalte 1 krone, når han forlod bordet.

Dette var et lysende eksempel på at her havde kronen bevaret sin fulde værdi, idet beløbet for dette traktement ikke blev ændret fra år 1934 til 1969 da mejeribestyrer Aage Hansen trak sig tilbage på grund af alder.

Erstatningsordningen forbedres

Erstatningsordningerne til mejeribestyrerne i forbindelse med mejeriernes nedlægning og sammenlægning bliver forbedret i 1952, dog uden at denne ordning bliver lagt i faste rammer. Det er stadig mejeriet, der bestemmer, om mejeriet i tilfælde af nedlægning eller sammenlægning vil give erstatning. I så tilfælde er det også mejeriet, der bestemmer, hvor stor en erstatning der skal gives i påkommende tilfælde. Dansk Mejeristforening og Mejeriernes Fællesor-

ganisation vil dog gerne – *uden at betale* – hjælpe med til en rimelig ordning, og dette bliver medtaget i løn aftalen.

Mange mejeribestyrere så med bekymring på de mange nedlægninger og sammenlægninger af mejerier. Det kunne blive en familiemæssig tragedie, såfremt en sådan nedlægning gjorde en mejeribestyrer arbejdsløs. Og erstatningen var ringe. Derfor arbejdedes der stadig med dette erstatningsforhold, og der opnåedes stadig forbedringer – men ikke sikkerhed nok.

Gældende fra 1. oktober 1958 skete en væsentlig ændring i mejeriernes lønoverenskomst, idet grundlønnen blev sat op fra 3.000 til 15.000 kroner. Til gengæld blev værdilønnen lidt reduceret og principperne heri forenklet. Disse to ændringer udvirkede desuden, at der herefter blev mindre forskel på lønnen til mejeribestyrere på små og store mejerier.

Erstatningsordningen i forbindelse med nedlægning af mejerier blev også forbedret. Det særlige udvalg nedsat af Fællesorganisationen og Dansk Mejeristforening kunne tilkaldes for at hjælpe med til en »rimelig ordning« hvor mejeribestyreren sikredes erstatning eller blev tilbudt en anden

tilsvarende stilling. I tilfælde af at der skulle udbetales erstatning, skulle mejeriet betale de tre fjerdedele og Fællesorganisationen og Dansk Mejeristforening den resterende fjerdedel.

1. januar, 1964 aftales en erstatningsordning, som mejeribestyrerne tilsyneladende kunne være fuldt tilfredse med. Udrationaliserede mejeribestyrere mellem 42 og 60 år får 2 års løn, medens yngre og ældre får en vis aftrapning i dette beløb. Full erstatning kan kun opnås efter 5 års anciennitet. Erstatningsgrundlaget beregnes efter sidste års kontantløn + et tillæg på 4.000 kroner. Udover enkelte ubetydelige lønjusteringer er der nu lønningsmæssigt ro på mejerierne. På Dansk Mejeristforenings delegeretmøde i 1965 har Dansk Mejeristforenings formand ikke et ord at sige om mejeribestyrernes lønninger, men han udtaler:

»Dansk Mejeristforening har i stigende tempo de senere år mødt opgaver og problemer på grund af mejeribrugets ændrede struktur. Kolleger er udrationaliseret. Der antages direktører og driftsledere med andre arbejdsformer og andre lønningsmåder.«

Det skal lige bemærkes, at man forlængst er ude over den tid, hvor mejeribestyrelserne skulle stille kaution, ligesom ansættelsesforholdet iøvrigt er omfattet af bestemmelserne i den til den til enhver gældende lov for funktionærer samt ferieloven.

Hjemmelavet opsigelsesvarsel

Det af mejerierne anvendte opsigelsesvarsel overfor en uønsket mejeribestyrer havde tidligere givet anledning til både ængstelse og stærk utilfredshed og kunne selv efter datidens normer til tider opfattes som værende direkte uretfærdigt.

I 1911 blev således en mejeribestyrer på et midtjysk andelsmejeri afskediget af generalforsamlingen. Mejeribestyreren var i virkeligheden antaget af bestyrelsen og efter referatet i Mælkeritidende, var spørgsmålet om hans afskedigelse ikke medtaget i indvarslingen til generalforsamlingen.

Efter at der på generalforsamlingen var foretaget valg af formand og be-

styrelsesmedlemmer, fremkom formanden med spørgsmålet »Skal mejeribestyreren blive eller ikke?«. Efter de i Mælkeritidende fremsatte oplysninger var spørgsmålet om mejeribestyrerens afskedigelse fremsat af et medlem af den gamle bestyrelse. Dette bestyrelsesmedlem var fremkommet med den beskyldning, at mælken fra mejeriet ikke havde været tilstrækkeligt pasteuriseret. Bestyrelsen havde ladet foretage prøver af mælken, men ikke fundet nogen reaktion (den havde bestået pasteuriseringsprøven).

På grundlag af disse prøvers udfald ønskede bestyrelsen nu, at generalforsamlingen skulle afgøre hvorvidt bestyreren skulle rejse eller ikke. Det blev vedtaget at afholde skriftlig afstemning i den sag.

Den skriftlige afstemning foregik på den måde, at leverandørerne var delt op i grupper, og 2 bestyrelsesmedlemmer fra hver gruppe skulle føre en liste, hvor gruppens medlemmer skulle afgive deres stemmer.

Spørgsmålet lød: »Skal mejeribestyreren forblive i sin plads?« Listeføreren skulle på sin liste sætte et + eller - tegn som udtryk for besvarelsen.

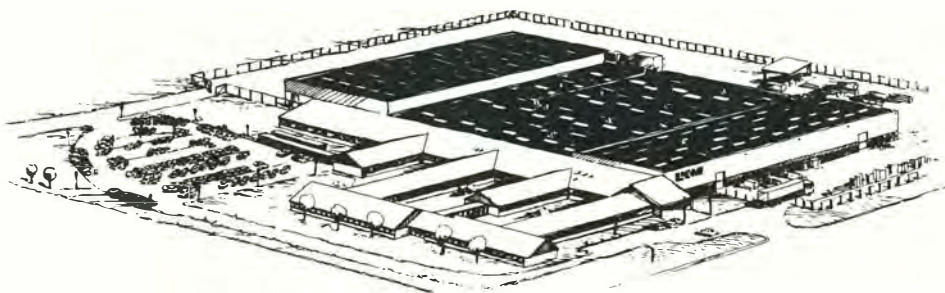
Udfaldet blev, at af mejeriets 255 interessenter stemte 94 nej og 56 ja. Dermed var sagen afgjort og mejeribestyreren skulle rejse den 1. maj 1911. Generalforsamlingen var afholdt i december måned, og mejeribestyreren havde således fået et opsigelsesvarsel på godt 4 måneder. Varslingsfristen var der ingen kommentarer til. Men mejeribestyrelserne og deres organisation var oprørte over den ret tilfældige afgørelse, der kunne blive medvirkende til at ødelægge fremtiden for en mand og hans familie.

I 1919 omtaler Mælkeritidende en anden opsigelse og skriver herom:

»Mejeribestyrer N. P. Rasmussen, Holmgård ved Holstebro er efter 22 års tjeneste opsagt ved en generalforsamling, hvor det flertal som foretog opsigelsen dog kun re-

LKM

- også vi gratulerer 100-års fødselsdagen...

LKM

Albuen 31 - 6000 Kolding - Telefon 05 52 63 33

præsenterede en trediedel af mejeriets andelshavere.

Opsigelsen er grundet på så få og intetsigende anker, at det overfor enhver, som har noget kendskab til mejeriforhold, virker som det kraftigste vidnesbyrd om Rasmussens udmærkede ledelse af mejeriet. — «

Mange mælkeproducenter var da også meget imod denne form for tilfældige afgørelser vedrørende et menneskets fremtid, og et forholdsvis nyt dagblad »Landmandstidende« skrev en del om dette mejerispørgsmål:

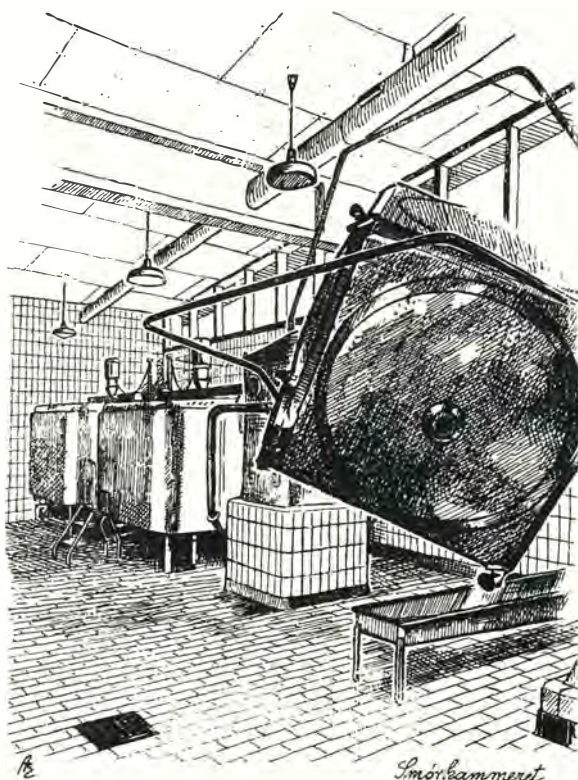
»Hvis man ikke har evner og vilje til at vise forståelse og hensyntagen til vore medarbejdere, da opnås aldrig det gode forhold som er betingelsen for et godt og frugtbringende arbejde.

Bestyrerne på vore mejerier er landbrugets uundværlige medarbejdere, ved hvis hjælp flere hundrede kroner flyder i landbrugets kasse.

Heldigvis er det således, at der de fleste steder er et udmærket forhold mellem de fleste interessenter og mejeribestyrerne, men man må altid huske, at mejeribestyreren har en meget vanskelig stilling.

Han er faktisk stillet på en udsat post, fordi han er undergivet de manges kritik, og måske navnlig fordi mange mener at have evne til at bedømme hans arbejde.

Af og til har man set hvorledes de dygtigste bestyrere har måttet opgive deres stilling, fordi et flertal af interessenterne har fået noget imod manden, ofte noget rent personligt som ikke har det mindste med gerningen at gøre. En myg pustes op til en elefant, sladder breder sig, myggen antager elefantformen og spillet er gående. Gærdet er lavt, man springer over og der tænkes slet ikke på hvilken skæbne, man påfører vedkommende, det går ud over. Hvis ikke der fandtes gode og forstående mennesker i verden, som ville tage sig af den ulykkelige, så udsættes han måske ikke alene for ikke, mere at kunne opnå ny stilling indenfor sit fag, men ligefrem få sult

og nød. Vi forstår ikke at en generalforsamling nødvendigvis skal til for at afgøre, om en mejeribestyrer skal tvinges bort fra sin stilling. Hvorfor i alverden kan bestyrelsen ikke i stilhed afgøre dette med bestyreren?

På Holmgaard Mejeri i Vestjylland har der fornylig været sådan en affære. Der blev holdt generalforsamling – da det jo her i landet er en art folkeforlystelse – og bestyrelsen blev fjernet.»

Løn- og ansættelsesforhold er nu i pagt med tiden

I årene 1966–67–68 sker der kun enkelte reguleringer af mejeribestyrerlønningen. På delegeretmøderne har formanden kun få kommentarer hertil. Og i Mælkeritidende skrives der yderst sjældent om lønmæssige forhold.

I 1967 vedtages en aldersgrænse på 70 år for mejeribestyrere og denne aldersgrænse nedsættes i 1973 til 67 år.

På delegeretmødet i 1969 kan formanden oplyse at grundlønningen igen

er hævet, og at der er indført en obligatorisk gruppelivsforsikring for alle medlemmer under 60 år, startende med 50.000 kr. årligt. Dette beløb kan efterhånden hæves i takt med udviklingen.

I 1973 siger formanden for Dansk Mejeristforening på delegeretmødet:

»Mejeribruget har langs ad vejen skiftet karakter. De gamle mønstre nedbrydes og nye bygges op – ofte med det tavse flertal som vidner. Den omorganisering af mejeridriften, som vi har været vidende om de senere år, har sikkert været nødvendig af hensyn til fremtidens mejeribrug. En forudsætning for at denne udvikling får et roligt forløb må imidlertid være, at man vel vedstår og vedkender sig nødvendigheden af samarbejde med mejerisektorens forskellige instanser.«

Der er ingen tvivl om, at den indførte erstatningsordning, forbedrede og tidssvarende pensionsordninger, og den indførte gruppelivsforsikring var medvirkende årsager til, at mejeribe-

styrrerne både godtog den igangværende rationalisering og ofte kunne være deres mejerier behjælpelige med denne.

Mejeribrugets Arbejdsgiverforening

I 1974 skiftede Dansk Mejeristforening forhandlingspartnere fra Mejeriernes Fællesorganisation til Mejeribrugets Arbejdsgiverforening. Det var en 50 årig tradition, der hermed blev brudt. Ikke alle mejeribestyrerne var henrykte for denne ændring.

Særlig de ældre mejeribestyrere hævdede, at nu lignede Dansk Mejeristforening mere en fagforening, hvilket var dem imod. Andre mejeribestyrere mente, at det var en naturlig udvikling at Dansk Mejeristforening kunne forhandle med Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, der forpligtede sine medlemmer til at overholde den indgåede løn- og ansættelsesoverenskomst.

Samme år kunne formanden på delegeretmødet give udtryk for, at den

etablerede erstatningsordning for ud-rationaliserede mejeribestyrere havde virket næsten lydløst de seneste 15 år. Cirka 1.000 mejerier var blevet nedlagt, og ca. 500 mejeribestyrere havde fået deres erstatning for tab af mejeribestyrerstilling.

I 1976 nævner formanden på delegeretmødet overhovedet ikke mejeribestyrernes lønforhold. Han nævner meget kort gruppelevsfor sikring- og pensionsordningerne, men heller ikke mere. Formanden for Dansk Mejeristforening afsluttede dette med ordene: »— Vore overenskomster følges og der er ro om dem.«

Danmarks medlemskab af EF i 1972 giver anledning til en ændring af beregningsmåden i forbindelse med mejeribestyrernes lønudregning, men dette volder ingen vanskeligheder. Den lønmæssige ro kan dog ikke fortsætte. Udviklingen indenfor andre erhverv i forbindelse med den stigende inflation skaber en vis utilfredshed blandt mejeribestyrerne, der ikke opnår en tilsvarende lønstigning.

Efter formandens beretning på delegeretmødet i 1979 var der flere mejeribestyrere, der havde ordet. Næsten alle var ret kritiske overfor de daværende lønforhold for mejeribestyrere. Enkelte var direkte utilfredse og mente, at manglende lønreguleringer var årsag til, at mejeribestyrernes lønninger var betydeligt ringere, end hvad der var gældende for ledere i andre erhverv. Kritikken var især rettet imod Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, som man mente indtog en direkte negativ holdning over for mejeribestyrerne.

Gode forhold – men færre mejeribestyrere

I de kommende år formindskes antallet af mejeribestyrere i Danmark. Efterhånden som større selskaber overtager flere og flere mejerier bliver mejeribestyrerne på næsten alle de mejerier, der overtages, erstattet med driftsledere. Deres lønmæssige forhold kan ikke direkte sammenlignes med mejeribestyrernes, hvorfor

Vi gratulerer FORENINGEN AF MEJERILEDERE OG -FUNKTIONÆRER

med 100 års jubilæet

MILCO EXPORT amba

CHRISTIAN IX's GADE 1 · DK-1111 KØBENHAVN K
TLF. 01 11 37 02 · FAX 01 11 30 22 · TLX. 15934 MILCO DK

driftslederne efterhånden får deres egne lønftaler.

De knap 1.600 mejeribestyrere i Danmark i 1940 er i 1970 svundet ind til godt 400, og i august 1987 er der kun 32 mejeribestyrere tilbage i Danmark.

Tak for 100 gode år

Mejeribestyrerantallet vil sikkert fortsætte sin nedgang, men på trods af dette vil dansk mejeribrug gå videre. Det er udviklingen i dansk mejeribrug, der har forårsaget denne ændring i ledelsesmønstret. Det er forståeligt, at mejeribestyreren ikke altid har været glad ved denne udvikling. Han har dog taget udviklingen med værdighed, og han kan se tilbage på de godt 100 år, hvor han med dygtighed og entusiasme har ført

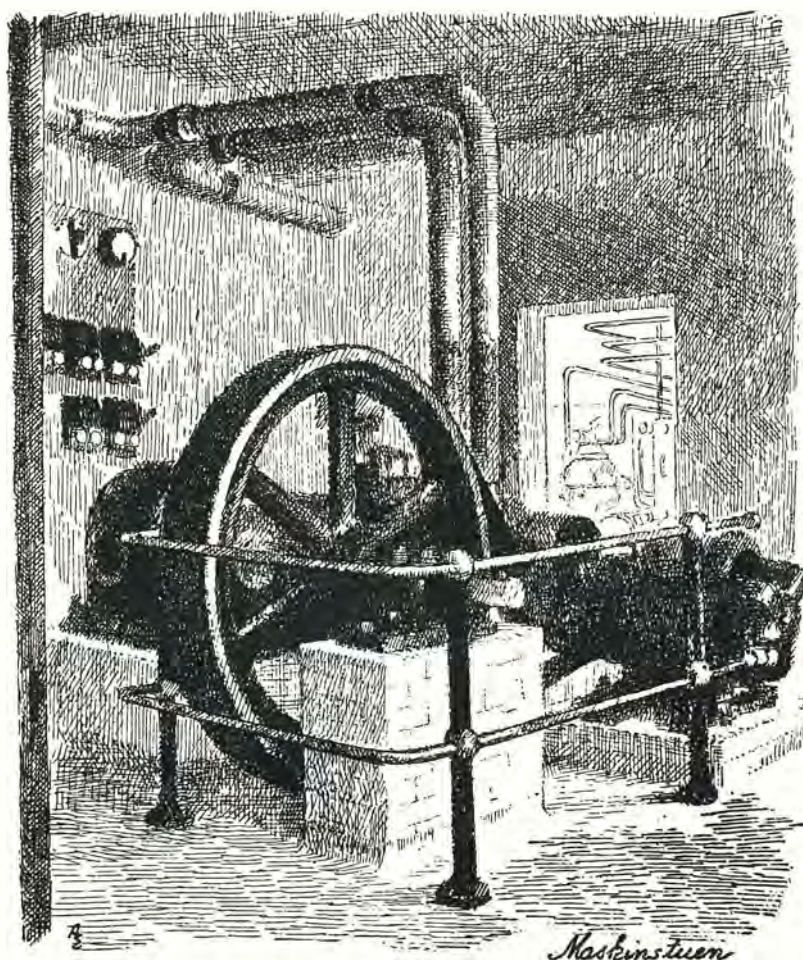
dansk mejeribrug frem, så det i dag står på højde med verdens bedste.

Hans indsats er også anerkendt af de danske mælkeproducenter. Derfor er hans stilling gennem de 100 år ændret fra at være en person, hvis fremtid på mejeriets generalforsamling blev afgjort ved håndsoprækning. En person der nok havde navn af bestyrer, men som ofte var underkastet tyendeloven og rangerede på linie med landmandens forkarl: Man henvendte sig til ham angående det arbejde, der skulle udføres, men han havde ingen beføjelser og ingen bestemmelsesret. Alle disse forhold er blevet ændret. Mejerifaget blev et erhverv som kun de dygtige kunne bestride.

Mejeribestyreren og hans bestyrelse fandt ud af, hvorledes det mangesidigede arbejde vedrørende opbyg-

ning og ledelse af et mejeri skulle foregå. Generalforsamling og bestyrelse tog deres naturlige del heraf og mejeribestyreren fik tildelt sit arbejdsområde med de dertil hørende beføjelser. Og dansk mejeribrug kører videre.

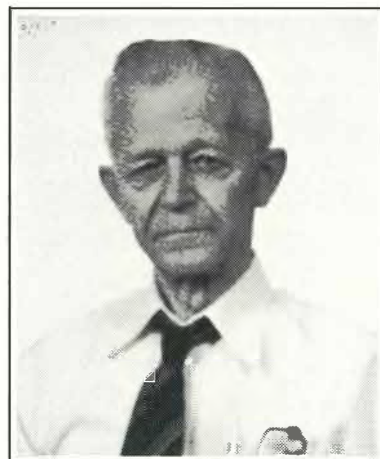
Efter disse godt 100 år hersker der vel ikke fred i mejeribruget, men den manglende fred skyldes nok mere mejeriernes og mejerionisationernes indbyrdes forhold end forholdet mellem andelshaverne og bestyrerne. Dette forhold har sikkert aldrig været bedre, og det må være godt at kunne skilles som mejerier og mejeribestyrere nu er i færd med at gøre og så sige til hinanden, *tak for 100 gode år. De har været interessante, de har været gode og de skal ikke blive glemt.*

16 år som undermejerist

Edg. N. Lynnerup beretter her om sin tid som mejerist i årene 1925 til 1941. Lynnerup startede efter sin mejeristtid træbetonfabrikken Lynol med hovedsæde i Bjerringbro og flere filialer rundt om i landet. I dag er Lynnerup 77 år og pensionist

Af Edg N. Lynnerup

Edg. N. Lynnerup

Landmand eller mejerist

Jeg er født i 1910, og i skrivende stund er jeg således 77 år.

Som 15-årig, efter 7 års skolegang kom jeg i lære på mejeriet Hågendal i Oue mellem Hobro og Hadsund.

Som medlem af en børnefolk på 13, og fra et meget fattigt hjem, skulle jeg straks efter konfirmation ud at tjene. Landbrugsarbejde var langt fra mit store ønske, hvorimod jeg, ved at se de hvidklædte mejerister om formiddagen – og de samme klædt pænt på om eftermiddagen, ønskede at gå denne vej. Men efter ansættelse på Hågendal mejeri fik mine visioner om dette »herreliv« nogle alvorlige grundskud. Op om morgenen kl. 4–5 stykker og i fuld gang med arbejdet i mejeriet til kl. 13–14, derefter en kort middagssovn – så på kontor til langt ud på aftenen.

Mit første kontorarbejde var at tælle ugelisterne over den tilbageleverede skummetmælk til leverandørerne. Dette voldte mig ikke ringe besvær, da talkolonnerne skulle tælles sammen såvel lodret som vandret, og derefter skulle resultaterne stemme forneden i højre hjørne.

Livet på Oue mejeri

Jeg var ansat på Oue mejeri fra 1925 til 1928, og de første to år var der ikke noget, der hed ferie eller fridage! Noget sådant moderne påhit var ikke opfundet den gang! Som kompensation

for 8 dages ferie fik vi kr. 30,- kr. Og dette ville jeg da meget hellere have, for hvad skulle jeg bruge ferie til? Og mine lommemesmerter var permanente.

Som honorar for min »heroiske« indsats fik jeg det første år 20 kr. om måneden. Ved at regne lidt på det med en 7 dages arbejdsuge og med ca. 10 timers arbejde dagligt, blev lønnen 7 ører i timen!

Denne timeløn steg dog til ca. 10 ører i timen det 3. år, da fik jeg 30 kr. pr. måned!

Jeg var imidlertid glad for at være på såvel mejeriet som i byen, hvor jeg havde mange venner, heriblandt mejeribestyrelserens børn, som jeg var nogenlunde jævnaldrende med.

Et bevis på mejeribestyrelserens kones gode vilje er følgende. – En aften foregik der et eller andet i byens forsamlingshus, men billetten kostede 1 kr., og en sådan havde jeg ikke. Men om aftenen kom mejeribestyrelserkonen op på mit værelse og gav mig ti 10-ører, og så var jeg pr. kasse og kunne deltage i festen!

At referere mine oplevelser på Oue mejeri i de 3 år jeg var der, er selvfølgelig uoverkommeligt. Kun én episode kan jeg ikke undlade at omtale. En eftermiddag efter arbejdstid skulle jeg kalke i fløderummet, og for at kunne kalke loftet, måtte jeg stå på de træplader, der hver dag blev anbragt på flødebassinet.

Selvom pladerne hver dag blev

rengjorte, så var de alligevel glatte, og katastrofen udeblev heller ikke! Ved bevægelsen ved at kalke loftet gled pladen, og jeg havnede i fløden! Bassinet, der var ca. 1½ m bred og 2 m lang, var fyldt med fløde. I katastrofeøjeblikket havde jeg dog åndsnærvarsel nok til at holde såvel kalkspand som kost udenfor, men jeg stod i fløde til halsen! Kors, hvor så jeg ud! Heldigvis havde jeg ikke publikum på, så jeg fik hurtigt fat på en vandslange og spulede mig nogenlunde fri for fløde.

Den sidste læretid

Da jeg skulle skifte plads for at kunne fuldende min uddannelse, fik jeg plads på mejeriet Vestergård i Sulsted i Vendsyssel. Mejeriets ejer hed Carl Hjorth. Hos Hjorth blev jeg udlært og fortsatte senere som »førstemejerist«. På dette mejeri var jeg i 2 år indtil 1930.

Mejeriejer Carl Hjorth var ubestridt den dygtigste mejerimand, jeg lærte at kende i min mejeristtid. Vi mejerister havde vældig respekt for ham, samtidig med at vi alligevel holdt af ham, for vi vidste, at når han havde sagt noget, så stod der en mand bag hans ord. Hjorth indvejede selv mælken fra leverandørerne, og han rundede altid opad, når nålen på skalan svingede mellem to tal.

Som 18-årig er man jo ret modtagelig for ydre påvirkninger, og Hjorth

»... og jeg havnede i flødebassinet.«

har altid stået for mig som den mest retskafne person, jeg har kendt.

Under mit ophold hos Hjorth erfarede jeg også forskellen mellem bestyrer og ejer af et mejeri. Hos Hjorth skulle vi selvfølgelig have det, som vi havde brug for i mejeriet. Men f.eks. fik vi salt i løs vægt, hvor andelsmejerierne fik saltet i fine poser, som mejeribestyrelserens kone bagefter fandt velegnede til håndklæder og viskestykker. Tvist, som var nødvendigt i mejeriet, fik vi altid af det billige i kulørt stand hos Hjorth. Det eneste sted, hvor jeg har set kulørt tvist.

Børster, koste og andre rengøringsartikler fik vi også i tilstrækkeligt mål hos Hjorth, men han lod sig ikke påvirke af prisen ved at blive tilbudt gaver af nogen art fra de forskellige leverandører.

Mejeriejer Hjorth, der var den personificerede redelighed, havde stor tro til sine medmennesker. Ofte har han givet mig sine nøgler til sit pengeskab for at tage hans tegnebog og fra denne tage beløb som et lån til en

leverandør, mens Hjorth selv var igang med at røre i ostemassén. Økonomisk var, ikke mindst, de små husmænd mellem Hjorths leverandører ualmindeligt hårdt trængte! Først i 30'erne kostede $\frac{1}{2}$ kg smør 75 øre.

Allerede om mandagen, efter hver fredag, hvor mælkepengene blev udbetalt, kom mange små husmænd – og forøvrigt også gårdmænd – og skulle have forskud, og aldrig gik de forgæves til Hjorth.

Renlighed, akkurate, regnefærdighed

Fra 1930 til december 1932 var jeg enemejerist på Finderup Andelsmejeri, der lå i en lille by mellem Skjern og Ringkøbing.

Hvad jeg husker bedst fra Finderup Mejeri, var mejeribestyrer Strandens fantastisk flotte håndskrift, som jeg altid søgte at efterligne.

Derefter kom jeg til Klejtrup Andelsmejeri hos mejeribestyrer Holm, der var enkemand med en voksen dat-

ter. Jeg var i Klejtrup til 1935 og kom derefter til Møllerup Andelsmejeri ved Ørum Sønderlyng, hvor jeg var til 1941.

Med mine erfaringer inden for mejeribruget mener jeg at kunne konkludere, at – bortset fra eventuelle »frynsegoder« – så var såvel mejerister som mejeribestyrere dårligt aflønnede. Ved besøg hos en af mine skolekammerater fra Dalum Mælkeriskole erfarede jeg, at hans årsløn svarede til, hvad jeg på daværende tidspunkt betalte i skat!

Dette var spredte »fægtninger« fra min 16-årige mejeristid. Hvad man ellers kan sige om dette fag, så lærte vi på daværende tidspunkt vægtige egenskaber – såsom renlighed, akkurate og i særdeleshed regnefærdighed, hvilke egenskaber ofte hjalp mejerister til gode stillinger i andre erhverv.

I mit 77. år mens jeg skriver dette, kan jeg se tilbage på et indholdsrigt liv.

"TAK FOR 100 ÅRS MEJERIRIGTIGT ARBEJDE FOR DANMARK & KO..!"

I 100 år har Foreningen af mejeriledere og funktionærer sørget for friske og velsmagende mejeriprodukter af bedste kvalitet til Danmark og den halve verden.

Pasilac-Danish Turnkey Dairies A/S har været i marken endnu længere, så det er alt i alt blevet til nogle års arbejde og samarbejde til gavn for Danmark & Ko.

Til lykke med de første 100 år. Det er ikke hver dag, man møder en så livskraftig og kærnesund forening. Men på den anden side ... mælk gi'r jo masser af styrke og energi!

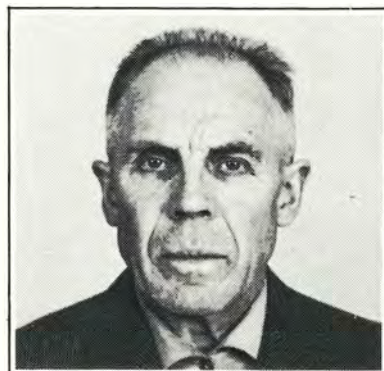
PASILAC-DANISH TURNKEY DAIRIES A/S
Europaplads 2 · 8100 Århus C · Danmark
Tlf. 06 12 41 55

Eftertanke

Marius Risgaard har været medlem af Dansk Mejeristforening i mere end 60 år. I dag er Marius Risgaard pensioneret og han ser her tilbage på sine mange aktive år i dansk mejeribrug

Af Marius Risgaard

Marius Risgaard

Den første læretid

Jeg kom i lære i min hjemby Ravnkilde i Himmerland den 1. november 1917, kun lige fyldt 14 år. Læremester var mejeribestyrer J. J. Bonde. Det var 3. krigsår under 1. verdenskrig, og mælkemængden var derfor faldet meget. Der indvejedes kun ca. 3 mill. pund mælk årligt. Det var min opgave at muge i mejeriets stald og feje den store stenbro om mejeriet, ligesom jeg skulle holde ved formandens hest forspændt en jumbe, når han kom på besøg.

Bestyrer Bonde vejede ind og jeg vejede ud, smørmejeristen lavede smør, samt passede detailsalget. Vi fyrede med tørv, som stod i store stakke uden for byen. I skummesalen var »tre apparater«, forvarmer, skummetmælkskoger og flødepasteur. Skummetmælkskogerens var ca. 85°C, til glæde for mælkekuskene, der varmede sig ved dem om vinteren. Fløden syrnedes i egetønder, der i de lune sommernatter blev kørt ind i ishuset til afkøling.

Isen blev bjerget om vinteren i skoledammen og opbevaret i ishuset, der var isoleret med tørvsmuld.

Fløden blev om morgenen øst over i kærnen med en stor øse. Flødetønderne blev vasket i varmt vand, derefter smurt ind i kalk og trillet ud til tørring og igen vasket og skoldet med vand. Rengøring var en meget væsentlig del af arbejdet, vi brugte kalksæbe, der var meget hård ved hænderne. Om fredagen skulle der kalkes overalt i 1-2 alens højde. Om lørda-

gen var der ekstra rengøring, og alt messing og kobber blev pudset i pomade. Vi havde ikke el, og petroleum var ikke at få, så der brugtes carbidlamper, som jeg skulle holde i orden. Om sommeren lavede vi en del ost. Ostene blev kun lagret 2-3 uger, der var krig og alt kunne sælges. En gang imellem blev der udtaget smør til vandprøve. Smørret kom i en flaske med glasprop og smeltet, så det kunne rystes. Det var kun muligt at afveje smørret nøjagtigt, når det var smeltet først. Var vandprocenten under 16% var alt godt, der blev ikke gjort forsøg på at nærmere sig de 16%.

Smørelev på Haubro Andelsmejeri

Mejeribestyrer Bonde skaffede mig fra 1. november 1920 plads som smørelev hos mejeribestyrer P. Behnk, Haubro Andelsmejeri. Behnk var kendt som en meget dygtig mejerileder, og han lavede smør af fineste kvalitet.

Mejeriet var på ca. 4 mill. pund. Der var foruden mig en mejerist, som fyrede og vejede ud. Behnk vejede selv ind og sorterede her mælk fra til syre, denne mælk skummedes for sig. Behnk passede selv syren og var meget omhyggelig hermed. Hans kone

Tønderne blev vasket i varmt vand, derefter smurt ind i kalk og trillet ud til tørring og igen vasket og skoldet med vand.

Mine var uddannet mejerske, og den første tid jeg var her, var hun i smørkammeret for at sætte mig ind i arbejdet. Her var kølemaskine og fortinnet flødebassin, der hver morgen skulle hæves hydraulisk med håndpumpe, så fløden kunne løbe i kærnen. Fløden kærnedes ud i korn på størrelse med ærter, og skyllet i to hold vand. Når vandet var løbet af, blev saltet strøet på. Kærnen gik nu med lugen på klem, til det løse vand var løbet af, derefter blev der æltet 18 omdr. med lukket luge og valserne gående. Der var da ganske små fugtperler på smørret. Når syrningen var i orden, gav det gode karakterer.

Turen går til Bornholm

Fra 1. november 1921 fik jeg plads på Nexø Andelsmejeri på Bornholm. Det var et bymejeri med butik og to mælkevoogne i byen. Salget af mælk og fløde foregik fra hanespande. Der var en lille opretstående kedel og elmotor til at trække transmissionen. Mejeriet havde før været privat mejeri. Den tidligere ejer, der var jyde, havde købt en gård og var nu formand for bestyrelsen.

Vinteren 1921 var isvinter, og vi var i lang tid afskåret fra omverdenen. Et par gange om ugen kom der fly med post. Fire gange om ugen gik jeg på teknisk skole, som jeg selv måtte betale. Her fik jeg gode kammerater, så jeg lærte den særegne bornholmske væren at kende. Personalet bestod af mejeribestyrer S. A. Hvirgeltoft, en ung pige i butikken og mig. Jeg førte leverandørregnskabet. Der var ingen varme på værelset, så det var en lang og kold vinter at komme igennem.

Men da sommeren kom, var det herligt at cykle rundt på øen og beundre den skønne natur, så forskelligt fra det øvrige Danmark. Det blev også til en sejltur til Christiansø, det østligste af vort land.

Smørmejerist på »Rask Mølle«

Da min første principal fra 1. november 1922 var antaget som bestyrer på andelsmejeriet »Rask Mølle«, tilbød han mig pladsen som smørmejerist. Sammen med senere mejeribestyrer i Vægger, Carl Mains og en ung landmand fra egnen, der ville i lære, ryk-

kede vi da ind på Rask Mølle. Der indvejedes ca. 7 mill. pund årligt, og der ostedes et kar mælk dagligt, også om søndagen. Kærnen var ret lang, så smørret måtte under æltningen kastes fra enderne ind mod midten, for at opnå ens vandprocent. Ved siden af smørproduktionen passede jeg detailsalget. Mejeriet leverede en del mælk til kondenseringsfabrikken i Horsens, mælken kørte vi i 50 l spande over på en jernbanevogn på den nærliggende station.

To gode år på Fyn

– Efter de fire krigsår, var der stigning i mælkeproduktionen, og derfor kommet gang i osteproduktionen. Jeg søgte og fik plads fra 1. november 1923 på Ferritslev-Haundrup Andelsmejeri på Fyn hos mejeribestyrer J. Boelskift, der var kendt for sin fine smør- og osteproduktion. Mejeriet indvejede ca. 2 mill. kg, og jeg skulle indveje sødmælken. Jeg fornam straks, at her var alt lagt an på kvaliteten. Mælkekuskene læssede spandene af på en sliske, så det var nemt, at tømme mælken i sødmælksvægten, men især bekvemt for den omhyggelige bedømmelse af hver enkelt spand mælk. Der indvejedes i kg, men ½ kg blev noteret. Der ostedes et kar på 2.000 kg dagligt, lidt 10% Bachsteiner, men ellers 20% og 30% i goudaform. Ostelageret var i to etager, gæringslager øverst og modningslager nederst.

Mejeriet deltog i lagerbedømmelse, hvilket ansprede os til at holde lageret i fin stand, ligesom alt andet i mejeriet. Samtlige mælke- og fløderør blev renset med rørensere, propene blev stillet på et bord i række. Til syren var indrettet et isoleret og næsten sterilt rum. Selv nøglehullet var lukket indvendig, noget Simonson-Andersen fra syrevækkerlaboratoriet Flora Danica i Odense bemærkede under et af sine besøg.

Elever fra Dalum Mælkeriskole kom hvert år på besøg, for at se et ældre velholdt mejeri, i kontrast til de nye mejerianlæg, de også så. Opholdet på Ferritslev blev en stor oplevelse for mig. Boelskift var selv jyde, men han kone, Johanne var fra byen her. Vi var alle dus og på fornavn, så også her var fynboerne foran tiden.

Efter to gode år hos Johanne og Jens Boelskift, hvor jeg havde lært meget, om hvad orden og grundighed betyder, samt sandheden i Grundtvigs ord om betydningen af ophold i gode borgeres huse, begyndte jeg 3. november 1925 et halvt års ophold på Askov Højskole med den navnkundige Jacob Appel som forstander. Vi var 325 elever, lige mange piger og karle (sådan hed det dengang). Det var en omvæltning fra det fysiske arbejde i mejeriet, nu at sidde på skolebænken hver dag, og søge at suge forståelse og viden til sig.

Ladelund Mælkeriskole

3. september 1926 mødte jeg på Ladelund Mælkeriskole. Denne var betydelig bedre indrettet end Askov.

Her var store lyse undervisningslokaler og gode værelser. Forstander J. C. Overgaard var en myndig chef og fru Hedvig Overgaard en uforlignelig madmor. Hun deltog i måltiderne, ligesom Overgaard, når han var hjemme. Vi kom her opholdet i et privat hjem så nær som overhovedet muligt. Vi var 95 mejerister og fra 3. november kom yderligere 150 landmænd til, og da også skolens mejeripersonale, samt medhjælperne ved skolens landbrug spiste på skolen, var vi mange ved bordet. Fra den første dag forstod vi, at her var styr på det hele.

Der var mulighed for at få klaret nogle ting, vi indtil da, ikke helt havde forstået. Uden at forklejne nogen, må her nævnes de to mejerilærere: Th. Kirkegaard og Oluf S. Hansen. Kirkegaard, der uderviste i bakteriologi og bogføring, gik meget metodisk og grundigt frem, vi vidste, hvad vi skulle kunne. Kirkegaard gik meget ind for fedtafregning, der endnu langt fra var indført på alle mejerier. Ligeledes arbejdede han ihærdigt for indførelse af syring af returmælken. Oluf S. Hansen var blandt de første mejeribrugskandidater, der blev uddannet på Veterinærhøjskolen. Da der ikke forelå nogen egentlig mejerilære, havde han udgivet en sådan med hverandet hvidt blad til noteringer. Det gav undertiden anledning til ordvekslinger, som O. S. altid vandt.

Det var berigende, at blive sat ind i,

og lære om de processer, der foregik i det, Kirkegaard kaldte et levende materiale: mælken. Men det var også et slid. Vi måtte hænge i, for at følge med. Samtidig var det rart at være sammen med så mange kolleger og udenfor timerne og lektielæsningen gik snakken livligt, om de oplevelser, vi hver især havde fra de forskellige mejerier, vi havde været på.

På statsstipendium i Holland

Jeg havde søgt, og opnået, et såkaldt statsstipendium (125 kr.) for ophold på ostemejeri i Holland. Når staten i disse år gav støtte til danske mejerister til læreophold i Holland, var grunden den, at den hollandske ost var af bedre kvalitet, end den danske. Dette skyldtes bl.a. den bedre hollandske mælkekvalitet. Mælken blev håndmalket i det fri, og straks transporteret til osteriet.

Den 3. maj 1928 startede vi cyklerne, foruden mig to kolleger med kurs mod Holland. Denne cykletur, samt senere cykleturen derfra, bød på mange oplevelser, som falder uden for emnet. Jeg havde fået ophold på Zuivelfabriek »De Eensgezindheid«, St. Maartensbrug i Nordholland. Her fremstilledes 45% Edam samt en lidt større ost: Mittelbare, der vejede ca. 6 kg. Her var håndrøring, mens man på de fleste osterier i Holland havde maskinrøring. Mælken blev leveret morgen og aften direkte fra malkningen, som foregik ude i det fri. Køerne gik løse på store græsarealer. Transporten foregik på pramme, som lagde til ved osteriets bolværk. Mælken blev ved ankomsten afkølet og opbevaret i store kar. Morgenmælken blev ostet om aftenen og aftenmælken om morgenen. Der ostedes af rå mælk, der ikke blev centrifugeret, ostningen foregik ved en lavere temperatur end herhjemme. Osten blev hensat ved 29°C og eftervarmet til 31–32°. Der brugtes lyre til skæring og findeling af koaglet.

Vi var i osteriet fra kl. 6 til 11 og igen fra kl. 16 til kl. 20, ialt ni timer. Hver sjette dag havde vi fri. Alt arbejde foregik i et roligere tempo, end vi var vant til. Køerne kælvende alle om foråret, hvorfor produktionen var størst om sommeren. På grund af dette blev de »menige« medarbejdere

afskediget om efteråret, men stort set genantaget om foråret.

Af fast personale var der: direktøren, bogholderen, to ostemestre, smørmesteren og en maskinmester. De fleste løsarbejdere havde været længe i bedriften, de kom igen hvert forår og havde gerne et lille landbrug, hønseri eller lignende. Alle var venlige og hjælpsomme.

Direktøren kom hver morgen for at gennemgå produktionen og sammen med ostemesteren drøfte kvaliteten. Jeg blev bedt om at være med her. Da sødmælken var af så god kvalitet, var smagen god. Hovedvægten ved bedømmelsen var, om osten var »scmirig«, smørbar. Ved det hollandske bord blev osten ikke skåret i skiver, men smurt på brødet. Osten blev afhændet, når den var en 4–5 uger gammel.

Vi var 10 danske mejerister på forskellige osterier, gerne to sammen, men jeg var altså alene.

Hjem til Danmark

Efter en cykeltur til bl.a. Frankrig, vendte jeg tilbage til Danmark. Jeg var her blevet tilbudt en plads hos J. Schou på Bredal Andelsmejeri ved Vejle.

Mejeribestyrer J. Schou var kendt for sine fine smørproduktion. Schou var selv meget i smørkammeret og overvågede nøje fremstillingen. Der blev brugt mælk fra to store gårde til syrn timer af fløden. Mejeriet indvejede ca. 4 mill. kg mælk årligt, og her lavedes kun smør, som til gengæld var af meget høj kvalitet. Det var et meget lærerigt og udviklende år i hjemmet på Bredal, hvor vi levede med i familielivet og drøftede alle foreliggende emner.

Stærkt opfordret af Schou begyndte jeg nu at forberede det brydsomme arbejde: at søge bestyrerplads og her fik jeg en uvurderlig støtte af Schou. Det var vældig rart at ens principal ydede forståelse og støtte.

Første bestyrerplads

Efter at have søgt nogle ledige pladser blev jeg valgt som bestyrer på Sønderholm Andelsmejeri ved Nibe fra 1. oktober 1929. Jeg blev nu gift og vi kunne rykke ind i boligen, der var i den ene ende af den korsformede me-

jeribygning. Mejeriet lå midt i landsbyen, hvor der var kirke, skole, brugsforening og forsamlingshus. Det var det gode gamle bondesamfund, i hvis midte, vi straks blev optaget. Andelshaverkredsen var ret ens, her var ingen store gårde. Andelshaverne kørte selv mælken til mejeriet. På mejeriet forefandtes regenerativpasteur og flødepasteur. Desuden havde jeg en mejerist ansat. Fra 1. oktober 1930 gik vi over til fedtafregning. Det bestemtes, at en andelshaver efter tur skulle overvære aflæsningen af fedtprocent. Her som andre steder var der stemning for syrn timer af returmælken, og i 1930 fik vi anlæg hertil.

Smørret blev leveret til Dansk Andelssmørkeportsforening »Danish Dairies« Aalborg.

Bestyrelsesmøder blev holdt skiftevis hos bestyrelsesmedlemmer og hos os. Herved blev konerne også lidt inddraget i mejeriets foretagender.

Bestyrer på Havndal Andelsmejeri

I 1932 rejste min hustru og jeg til Havndal, hvor jeg startede som stedets mejeribestyrer den 1. oktober. Her indvejedes ca. 4,5 mill. kg fra 160 leverandører. Maskinanlægget på Havndal Andelsmejeri var forældet, så der var noget at tage fat på. Selv om priserne på alle landbrugsprodukter var helt i bund, blev det efter et par generalforsamlinger vedtaget at bygge nyt mejeri.

Til arkitekt blev antaget arkitekt Lind, Skive. Lokale håndværkere blev betroet at opføre bygningen. Maskinerne blev leveret af Silkeborg Maskinfabrik. Man var nu gået over til regenerativpladepasteurer af fortinnet kobberplade med indbygget vandafkøling. Der opstilledes to jernbeholdere til den syrn timer mælk. Bestyrerboligen blev bygget over de »rolige rum«; kølerum, butik og kontor.

Alt var nu nyt til en pris af ca. 130.000 kr.

Fra 1.10.1932 var vi gået over til fedtafregning. I 1936 begyndte vi at pakke smør på maskine, en såkaldt vridemaskine af træ med snegle. Mejeriet var medlem af »Danish Dairies« og herigennem solgtes pakkesmørret i ½-kg i København.

Når dansk mejeribrug gør sit bedste kan det ikke gøres bedre

Vi kan godt tillade os at være stolte af mejeribruket. Og det er en fornøjelse at kunne tilbyde et så rigt og varieret sortiment, som det vi har i Danmark.

Uden mejeriledere og funktionærer med

ambitioner, var vi aldrig nået så langt. Men vi kan nå endnu længere.

Det kræver udelukkende godt dansk arbejde, udført af os allesammen, i fællesskab.

Under anden verdenskrig var det vanskeligt at holde maskineriet i orden. Men da det i 1947 blev muligt at få nyt materiel, fik vi nye pasteuriseringsapparater, flødebassin, kærne, syrningsbeholdere, nye rør m.v., alt i rustfrit stål. I 1955 anskaffede vi en automatisk smørpakkemaskine til ½ og ¼ kg pakninger for smør til eksport. Under krigen var vi begyndt at tappe mælk og fløde i flasker til detailsalg, hvilket vi fortsatte med, til vi i 1968 gik over til at købe mælk og fløde i kartoner fra nabomejeriet.

I 1946 begyndte vi at producere kasein, og i foråret 1947 gik vi over til enkeltmotordrift med el. I maskinrummet indrettedes osteri og kældrene under perronen blev lavet til saltningsrum og lager. Vi begyndte nu at fremstille ost.

Mejeriet var med i stiftelsen af M.O.F. O., senere D.O.F.O. og nu Dansk Ost. M.O.F.O. var fra begyndelsen tænkt som fælleslager, så de

enkelte mejerier undgik at bygge ostelagre. Man regnede med, at passningen af ostene kunne gøres billigere og bedre på fælleslager. Efterhånden viste det sig, at være mere tilfredsstillende at færdiglagre ostene på mejerierne, hvorfor vi i 1956 byggede nyt ostelager. Vi havde nu to mekaniske ostekar til 4.000 og 5.000 l. I 1947 begyndte vi at producere 30% og 45% Danbo. I 1949 gik vi over til at lave 45% Samsø. Denne ostesort var tænkt som den nationale danske ost til eksport. Dette holdt ikke stik, hvorfor vi i 1956 gik over til 45% Havarti, der viste sig at være en god eksportvare.

I 1949 fik vi en tilgang af 17 andelshavere fra A/M Håbet i Norup og i 1962 blev nabomejeriet Haastoft i Udbyneder nedlagt og mælken leveret til Havndal. I oktober 1970 sagde jeg min stilling op til fratrædelse 1. oktober 1971. Med generalforsamlingens tilslutning vedtoges at tilslutte

mejeriet til Randers Mælkecentral fra denne dato.

Dansk Mejeristforening

Hermed sluttede min gerning som leder af Havndal Andelsmejeri. Indtil sidst i 60'erne var mejeribruget præget af en jævn udvikling, der skete hele tiden fremskridt, men indenfor kendte rammer. Arbejdet på forsøgsmejeriet sammen med dygtige konsulenter, var en stor hjælp for vi praktiske udøvere.

Kravene til kvaliteten blev stedse skærpet og her var Dansk Mejeristforening altid i front. Gennem lagerbedømmelser og bôteudstillinger, hvor vi mødtes og drøftede fremgangsmåder, var det altid kvaliteten, der var på programmet.

Dansk Mejeristforening har bestandig holdt fanen højt, for at fremme kvaliteten af vore produkter.

■

TIL LYKKE med de

100 år

ARINCO/Videbæk Ost

mælkepulver – smør – ost

En vogterdrengs eventyr

S. Bøgh-Sørensen var i en lang årrække aktiv i Dansk Mejeristforening. Han var en af hovedkræfterne bag oprettelsen af en pensionsordning for mejeribestyrere. I dag er S. Bøgh-Sørensen 90 år og pensioneret, og han ser her tilbage på et spændende og aktivt livsforløb

S. Bøgh-Sørensen i sine unge år.

I mejerilære under 1. verdenskrig

Jeg kom ud at vogte køer, da jeg var ti år. Men det var mælken der fristede, og jeg var nok familiebelastet, da en bror, en svoger og en svogers bror var mejeribestyrere og to af mine søstre var mejesker.

Derfor kom jeg i mejerilære 1. november 1912 lidt syd for Kongeå-grænsen på Skrave Mejeri. Et mejeri med holstenske kærner og smørælteborde.

Sønderjylland havde den gang gendarmer med pikkelhuer. Vi fra nord for Kongeåen var ikke velsete af tyskerne, og vi måtte ikke deltage i sportsarrangementer eller andre sammenkomster. Mine to brødre blev udvist, og selv måtte jeg undertiden gå i skjul eller opgive falsk navn. Men jeg deltog alligevel i ungdomsmøder, den lokale gymnastik- og fodboldforening, og meget andet.

Byen Skrave var andet end mejeri. Der var Rødding Frimenighed, Røddinghus, dyrlæge Gram, Klobbenborg Skrumsager, »Per Smej i Søbæklej«. Navne og steder, der samlede danskheden i Sønderjylland.

1. august lå vi og hvilede på grønsværen efter fodbold, da alarmen kom om Tysklands mobilisering. Nogle af kammeraterne måtte straks møde ved deres militære afdelinger. Og i de fire krigsår fra 1914 til 1918 satte 6.000 sønderjyder livet til for en sag, der ikke var deres.

Dansk Mejeristforbund og Dansk Mejeristforening

Efter endt uddannelse på Ladelund Mælkeriskole arbejdede jeg nogle år som mejerist på forskellige mejerier, men savnede efterhånden en fagforening. Der var tidligere gjort forsøg på at danne en fagforening, men strejke og lockout havde indtil da sat en stopper herfor. Men vi mødtes nogle stykker i Odense for at drøfte sagen, og enedes i 1930 om at danne Dansk Mejeristforbund. Ved mødet traf jeg L. Larsen, Helsingør og J. Ligård fra Midtjylland. Det blev til et samarbejde og venskab gennem mange år, først i Dansk Mejeristforbund, i hvis hovedbestyrelse Larsen og jeg kom, og senere i Dansk Mejeristforening. I 1926 valgtes jeg mellem 124 ansøgere til bestyrer på Nr. Lyndelse Mejeri i Carl Nielsens fødesogn på Midtfyn. Det med komponisten Carl Nielsen var et eventyr, da han og hans familie kom og besøgte os på mejeriet, hvor vi bl.a. drøftede, hvem der spillede bedst violin og l'hombre.

En pensionskasseordning

Det var brydningstider i 20'erne og 30'erne inden for Dansk Mejeristforening. Man drøftede faglige spørgsmål, reduktaseprøve og uddannelse ja selv tobaksrygning hos smørdommere og andet godtfolk, men også lønforhold og især pensionsforhold blev diskuteret. Dette var fremsat al-

lerede i 1898 og man havde fået indført forskellige hjælpeordninger. Hvem husker ikke Hans Appels gentagne opfordringer om at betale til livrenteforsikringen.

Vi unge var virksomme i diskussionen om en pensionsordning og jeg besøgte flere af Dansk Mejeristforenings kredse for at tale om sagen.

I 1937 nåede vi til en tillempet pensionsordning, men for første gang holdtes delegeretmødet for lukkede døre. L. S. (landbrugernes sammenslutning) førte en hetz mod mejeriernes tilskud, og alle var bange for at udtale sig frit. På Sydfyn blev en plads ledig p.g.a. forfølgelse. Pladsen blev blokeret af Dansk Mejeristforening, men der meldte sig alligevel ca. 100 ansøgere.

Dansk Mejeristforening fik til sidst en forsikringsordning med AP (Andelspensionsforeningen).

Larsen og jeg kom i APs repræsentantskab, hvis formand jeg blev. Senere blev Larsen formand for bestyrelsen og det klarede han godt. Kun da han tildeltes Ridderkorset kneb det for radikalismen, men så blev det udlagt således, at det var embedet, der blev honoreret, og så bar Larsen med smil sin byrde.

Senere kom Larsen, Ligård og jeg i Dansk Mejeristforenings hovedbesty-

»... ja, selv tobaksrygning hos smørdommere og andet godtfolk blev diskuteret.«

relse. Det var ingen revolution, højst en fornyelse. Chr. Jørgensen bød os velkommen med: »Skræv nu ikke videre end bukserne kan holde.« Og det var en oplevelse at møde de mange kolleger. Mejeribestyrerne havde jo en fin position i samfundet dengang, hveranden sad i sogneråd, adskillige som formænd, enkelte i amtsråd og en enkelt, Johs. Kyed i Folketinget. Der var en lang række personer, som det var en berigelse at møde: Hans Appel, Torben Jensen, J. P. Justesen, Fr. Schack og hans piger med mange flere.

Danmarks befrielse

»Det lyder som et eventyr, et sagn fra gamle dage, en røvet dollar dybt begrædt er kommen frelst tilbage. Min mor og min mormor var sønderjyder. Og 4. majs aften i 1945, da budskabet kom fra London: Danmark atter frit, flæede børnene mørklægningen ned og tændte alle lamper i hele bygningen. Næste morgen stillede et halvt hundrede frihedskæmpere ved alderdomshjemmet, hvor de fik udleveret

våben og ammunition for at opretholde ro og orden. Flagene til tops en hel uge. Ja, det var et eventyr. Vi var lettede. Flere gange havde vi haft besøg af Gestapo. En nat blev vi banket op. To i sorte uniformer masede ind og ønskede vejledning og oplysninger om jøder. Den ene talte perfekt dansk, og jeg opdagede, han var en overløber fra Odense. Han døde senere på et gadehjørne af gennemtræk (likvideret).

Efter befrielsen

Møder med nordiske fagfæller blev genoptaget og der var bevægede gensyn især med nordmænd.

Op imod 50'erne begyndte utrygheden at brede sig. Man drøftede centralisering og sammenlægninger. USA tilbød Marchalhjælp til Europas genopbygning og studierejser, også til DM, til det store land. Der var 1.400 mejeribestyrere, som godt kunne tænke sig en sådan tur. Men da Fællesorganisationens bestyrelse også kunne tænke sig en sådan studierejse, blev de foretrukket.

Marchalkomiteen ønskede dog studietursdeltagerne fra Fællesorganisationen suppleret med en praktisk mejerimand og med en konsulent. Under hånden fik jeg forespørgsel, om jeg ville tage med, og det ville jeg gerne. Men af hensyn til mine kolleger, måtte jeg have en officiel anmodning. Den kom fra Landbrugsministeriet, og så fik jeg en eventyrlig 3-måneders studierejse fra Tennesee i syd til Mississippi i vest til Canada i nord. Godt rejseselskab, flinke amerikanere, ditto landsmænd i det fjerne, en bunke at se, men ikke noget mejeribrug, som ikke vi havde bedre herhjemme.

Det var den række oplevelser, som jeg skylder den 100 årige Dansk Mejeristforening og den 99 årige Mælkeritidende en varm tak for, og en tak til Dansk Mejeribrug for, at jeg fik lov til at være medarbejder.

En gang var vi over 100 mejeribestyrere i Odense Amt, nu er der 2. Nu er der direktører, regioner, siloer og tankvogne, men lykke til, at Dansk Mejeristforening fortsat må øve sin gerning. ■

10 Bud

for

Kedel- og Maskinpassere.

1. En Fyrbøders Pligt og Stolthed bør være
at passe sit Arbejd med Flid og Ære.
2. Hold Sanserne klare og Tanker i Tømme
ved Kedel, Maskiner — gaa ikke i Drømme.
3. Fyr med et ituslaaet tyndt Lag Kul,
indstil Spjældet til passende Hul.
4. Pas Manometret, hold Trykket tilpas,
prøv hver Hane og Vandstandsglas.
5. Med varmt Vand fød til lidt over Mærket,
Vandmangel er farligst i hele Værket.
6. Maskinerne smør saa de ikke varmer,
sæt langsomt i Gang saa det ikke larmer.
7. Hold vaagent Øje med alt under Gangen,
kend hver Lyd, hver Del paa Klangen.
8. Se Rømmene efter ikke for sent,
læg Værktøj paa Plads, hold pudset og rent.
9. En Fyrbøders Gerning er dobbelt let,
naar al Ting passes punktlig og ret.
10. Er Arbejdet udført med Indsigt og Flid,
er man godt tilpas efter Arbejdstid.

Mejeribestyrerkonernes historie

Mejeribestyrerkonen var så at sige krumtappen hvorom alting drejede – erhvervet, den daglige husførelse og ikke mindst alle de mennesker, der gennem tiden har boet og arbejdet på landets mange mejerier. Agnete Fredslund har været mejeribestyrerkone på henholdsvis Frøslev og Bov Sogns Andelsmejerier i perioden 1951–1979

Af Agnete Fredslund

Fra kvinde- til mandserhverv

Da de danske bønder for nu 100 år siden fik den geneale idé at gå sammen om at få deres mælk behandlet med sagkyndig bistand, opstod der også et behov for en ny håndværker i landsbyen – mejeristen.

Tidligere var arbejdet med mælken – lige fra malkning og til smør- og ostefremstilling – kvindernes domæne, men efter andelsmejeriernes fremkomst blev det ret hurtigt et mandsdomineret erhverv. (Nu ser det så ud til, at kvinderne igen kommer ind i billedet.)

Men det gik hurtigt med udviklingen, og i løbet af en snes år havde hver landsby sit lokale mejeri.

Alle de mejeribestyrere måtte jo have sig en kone, og eftersom hans arbejde foregik i landsbyen, var det naturligt, at det ofte var en af bøndernes døtre, der rykkede ind som bestyrerkone.

I langt de fleste tilfælde var beboelsen i den ene ende af mejeribygningen, og et eller andet sted – måske over mejeriet – blev der så indrettet et par værelser til brug for evt. mejerielever og mejerister.

Det var en helt naturlig ting, at de skulle bo og spise hos bestyrerfamilien.

I det hele taget er det tydeligt at se, at det er bønderne, der har udtænkt måden at gøre det hele på. Mejeriet blev opbygget efter gårdbrugets model. Man skulle bo tæt på sit arbejde,

Agnete Fredslund

så man altid havde kontakt med, hvad der skete, og det samme gjaldt for medhjælperne. De skulle være en del af familien.

Man kan vist godt sige, at mejeribruget i de første 60–70 år kunne betragtes som en livsform.

Det medførte naturligvis, at mejeribestyreren for det første skulle have en kone, og for det andet, at konen både kunne og ville gå med i det daglige arbejde. Det var sikkert en naturlig udvikling netop på grund af, at bønderdøtre kendte hele den livs- og arbejdsform hjemmefra.

Mejeribestyrerkonen som et godt papir

For nutidens unge lyder det ganske mærkværdigt, at en mejerist, der søgte bestyrerplads, sandelig ikke kunne tillade sig at komme og præsentere sig uden at medbringe en kone eller kæreste. Hun var faktisk lige så nødvendig i foretagendet. For det var ikke nok, at han kunne lave fine produkter. Der skulle være een til at passe telefon, give besked, tage imod fremmede, lave kaffe o.s.v.

Derfor var det også helt nødvendigt, at konen var med i hele den forestilling, det var at søge bestyrerplads. At blive den foretrukne svarer vist omtrent til at få en 12er eller 13er i tipning i dag, så det var nødvendigt at sætte alle sejl til. Der var jo ofte flere hundrede ansøgere, og når de stakkels bestyrelsesmedlemmer endelig havde fundet frem til 5–7 af de bedst kvalificerede, var der selvsagt ikke megen forskel på anbefalinger, papirer o.s.v. Men så var der jo konerne. Og der gik mange historier om, hvordan forskellige – for os at se – ret så ubetydelige ting kunne gøre udslaget. Een var for sminket, og een var ikke smart nok, een var ikke huslig nok, een var for sikker og een var for selvstændig o.s.v. o.s.v.

Det var ikke let at vide, hvilken rolle, der gjorde sig bedst, så det mest fornuftige var nok at være sig selv.

Heldigvis var det mest almindeligt, at det var bestyrelsen, der traf det endelige valg, men enkelte steder var det generalforsamlingen d.v.s. samtlige andelshavere, der bestemte.

Så blev de 5–7 udvalgte med koner indkaldt, og så var det ret nærliggende at føle sig hensat til et dyrskue, hvor man selv var de udstillede dyr.

Men når det så endelig lykkedes, var der vist ingen, der forsøgte at klage over boligforhold, selvom de mange steder var mildest talt dårlige. – Vi gik bare på med krum hals.

Mejeribestyrerkonen som ubetalt altmuligkvinde

I andre brancher var der noget, der hed kontordamer, repræsentationskonto og deslige, men det fandtes ikke i gamle dages mejeribrug. Den slags sorterede under konen. – Det var jo så praktisk indrettet, at kontoret som re-

Mælkepause foran mejeriet.

gel var stuen ved siden af køkkenet. På den måde var det muligt at forene de forskellige gøremål.

Desuden var det oftest et helt lille mejeri, man begyndte på, og det skulle så helst give så godt et resultat, at det kunne blive springbrædt til noget større. Derfor gjaldt det om at holde omkostningerne nede på et minimum, og det arbejde, som konen kunne påtage sig, kostede jo ikke noget.

Som mejeribestyrerkoner havde vi den fordel, at vi var med i, hvad der foregik. Vi levede med i det daglige arbejde og var engageret i det.

Der findes vist ikke den bestyrerkone, der ikke har prøvet at give et nap med, hvis det kneb et eller andet sted. Det kunne være de mest forskellige ting, og det var vel noget af charmen ved det hele. Der var sport i at få det til at glide, hvad enten det drejede sig om manglende piskefløde, smør, der ekspres skulle pakkes, afregninger, der skulle ud, regninger, der skulle skrives o.m.a.

Der var ingen, der tænkte på, hvori hans eller hendes arbejde bestod. Vi gjorde simpelthen alle det, der forventedes af os, og som der var brug for i den pågældende nødsituation.

Og dem var der mange af – mere eller mindre alvorlige. Når der var

rigtig tryk på, var der desuden altid brug for mad til de travle, kaffe, natmad eller varm mad.

Jo, det var et alsidigt job, men aldrig kedeligt eller ensformigt.

Nu til dags er der mange, der ønsker sig et arbejde, hvor man har med mennesker at gøre. Det havde vi i hvert fald som mejeribestyrerkoner. Jeg husker endnu en lille tildragelse,

der illustrerer det. Vi fik engang en ung pige, som var vant til at bo ret isoleret. Da hun havde været hos os i et par – efter min mening – stille og fredelige dage, spurgte hun: »Kommer der altid så mange mennesker herind?«

Altid tid til et måltid mad og en hyggelig snak

Dengang kom der mange repræsentanter for de forskellige mindre engros firmaer. Det var ofte indehaveren selv, der rejste rundt, og de blev jo efterhånden som gode, gamle venner, der kom og fik et måltid mad og en hyggelig snak.

Så var der alle kontrollanterne. Der var bønder, der skulle kontrollere aflæsning af fedtprøver. De skulle ind og have formiddagskaffe. Så var der mælkekommerbesøg. Adskillige steder var det sædvane, at mælkekommeren boede på mejeriet om natten, og naturligvis spiste han også med ved måltiderne.

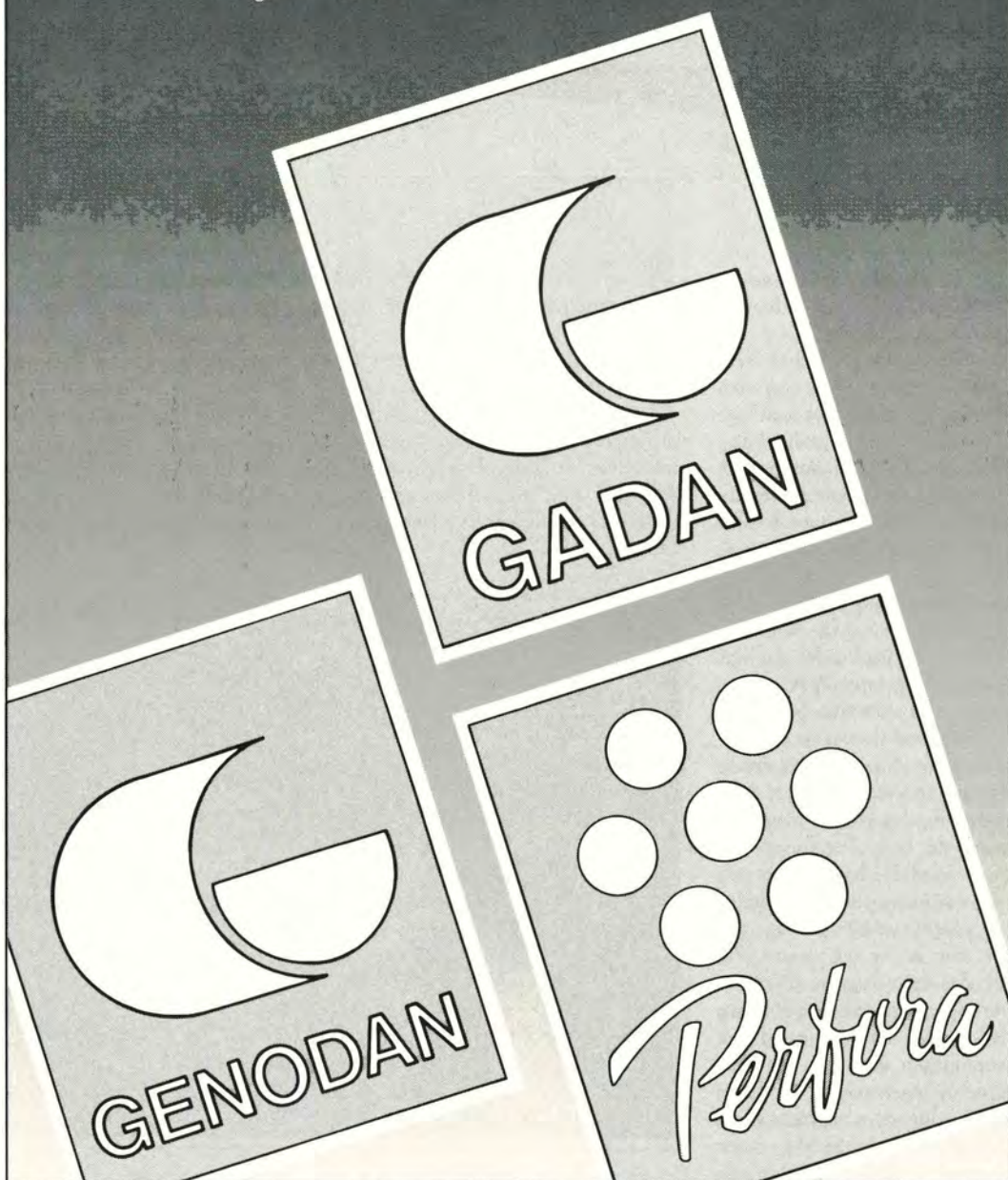
Der var statskontrol, politikontrol, dyrlægekontrol, revisorer – både autoriserede og lokale. Og for langt de fleste var det en helt naturlig sag, at de skulle ind og spise et eller andet og sidde og snakke lidt.

Det blev til mange både morsomme og hyggelige timer med vidt forskellige mennesker.

Det er mælk, det er dejligt.

*Foreningen af danske mejeriledere
og funktionærer lykønskes med
100 års jubilæet af
Gadan-gruppen.*

Desuden skulle de faste måltider jo overholdes. Vi var i mange år en lille halv snes til daglig, og mejerister holdt jo ikke fri om søndagen, så det var hver dag hele året rundt.

De fleste aktiviteter foregik om dagen, men bestyrelsesmøder, byggemøder og lignende blev som regel afholdt om aftenen. Det kunne godt dreje sig om 12-15 mennesker, og så skulle der laves nogle store portioner boller og kager, for bagefter skulle mejerister og børn jo også have noget.

Alle disse forskellige gøremål foregik som regel i en afslappet atmosfære, hvor vi trods travlhed hyggede os med hinanden.

Den halvårslige kedelrensning

Men når den halvårslige kedelrensning skulle foretages, så var det slut med hyggen. Det føltes, som om hele mejeriet stod på gloende pæle, i det øjeblik kedelfolkene ankom. Så vidste vi, at det snart blev koldt overalt, og det var temmelig ubehageligt. Man ønskede bare at gå tidligt i seng, men det var ganske udelukket. Kedelfolkene skulle passes med mad. Aftenkaffen skulle helst ikke serveres før kl. 23, og samtidig skulle der så smøres et fad smørrebrød til natmad.

Hvis der så ovenikøbet skulle være trykprøve, var det helt besværligt, også den næste morgen. Huset var iskoldt, og alle løb fortravlede og forvirrede rundt og manglede damp for at kunne komme i gang.

Fabriksinspektøren skulle først kontrollere kedlen og derefter ind og have morgenkaffe. Der var ingen, der havde tid til at holde ham med selskab, så han har nok som regel måttet snakke med konen. Og hun havde i grunden heller ikke tid.

Bestyrerparrets forhold til bestyrelsen

Det helt primære for at få et godt liv som bestyrerfolk var nok forholdet til bestyrelsen, som jo var vor arbejdsgiver, og det allervigtigste var naturligvis formanden. Hvis foretagendet skulle lykkes, uden nogen fik mavesår eller dårlige nerver, var det nødvendigt at have et harmonisk og trygt forhold, hvor der var gensidig ubetinget loyalitet og tillid, samt vilje til

»Som bestyrerkone følte man sig nok af og til som en slags krokone.«

at gennemdrøfte og gennemarbejde de problemer, der altid opstår. Det kunne ofte tage mange timer, men når formandens og mejeribestyrelserens koner så kunne sidde i den anden stue og ordne vore – måske lige så alvorlige – problemer i fred og ro, så var det bare lykken bagefter at sætte sig hen alle fire og drikke kaffe og snakke om alt muligt andet.

Landsudstilling i København

Ved siden af alt det daglige arbejde var der også mange muntre sider.

Mejerierne lå jo tæt. Der var mange kolleger og som følge deraf også kappestrid om at ligge bedst i kvalitet og økonomi. Men det var ingen bitter konkurrence, man var også venner. I de små smørexportforeninger og lokale mejeristforeninger kendte alle hinanden, og det medførte, at når der blev arrangeret udstillinger eller bare selskabelige sammenkomster, så mødte vi op, så vidt det var muligt.

Et af årets højdepunkter var de store udstillinger. Det var vist kun hvert andet år, der var landsudstilling, men når det så foregik i København, var det helt fint. Så var der anledning til at holde en lille ferie, og

naturligvis skulle konerne med. Vi brugte nok ikke alt for megen tid på at se på ost og smør, men nød at have fri til at gå i butikker om dagen og ud at more os lidt om aftenen sammen med farmand.

Så kom man hjem med friske impulser og forhåbentlig lidt ekstra opmuntring i form af præmier og anerkendelse.

Et jævnt og muntret, virksomt liv

Som bestyrerkone følte man sig nok af og til som en slags krokone. Det drejede sig i hvert fald ikke kun om at få sin egen lille private familie til at fungere. Virksomheden – mejeriets trivsel krævede en indsats. Når det gik godt, havde alle det godt.

Når man nu tænker tilbage og mindes både det, der var besværligt og der, der var morsomt, så mener jeg, at vi har været heldige og haft en tilværelse, hvor der var mulighed for, at mand og kone kunne opleve hverdagen og arbejdet sammen, og hvor børn kunne vokse op og få et naturligt forhold til mennesker og verden omkring dem.

Vi har haft et jævnt og muntret, virksomt liv. ■

Mejeristerne – en saga blot

Foreningen af mejeriledere og funktionærer har modtaget følgende tanker af K. A. Jacobsen, i anledning af foreningens 100 års dag. K. A. Jacobsen har virket i dansk mejeribrug i mange år. I dag er Jacobsen formand for Dansk Mejeristforenings Ulykkesforsikring

Af K. A. Jacobsen

K. A. Jacobsen.

Fugl Føniks

100 års jubilæumsfest, det er der. Men om det er værd at være festglade, er et spørgsmål?

Fakta er, at det er 100 år siden, at friske unge mejeribestyrere dannede foreningen, og så skal der selvfølgelig festes.

Den stod op som en fugl Føniks. Det var noget helt, helt nyt, dette at være mejeribestyrer. En helt ny stand opstod. Ham mejeristen gik på med krum hals, forklæde og store træsko, og godt humør. Nu 100 år efter er navnet mejeribestyrer snart en saga blot, klempt ud af erhvervet. – Og forsvinder snart af sproget.

Ser man tilbage, er det oftest til det gamle andelsmejeri i Hjedding. Som en opstandelse af dansk andelsmejeribrug, epokegørende, oprettet af gårdmænd og husmænd dér på egnen. Det er rigtigt, at de både dér og mange andre steder, for økonomiens skyld, startede andelsmejerier. Men det var de unge friske gå-på-fyre, der startede maskinerne. Dampmaskinen, centrifugen, kærnen, skumdæmperen til futmælken, og mange andre apparater. Der var ingen fine pladeapparater, men der var et godt håndlag

i 364 dage om året. Man fik efterhånden pasteuriseringsapparater, og man masede på for at få lov til at fremstille ost.

Især på øerne startedes osteproduktionen. Lige efter 50 års-jubilæet var Danmarks produktion af ost fordelt således, at de 75% blev produceret på øerne, især Langeland var kendt for sin store osteproduktion.

Efter krigen ændredes billedet. Den store efterspørgsel efter fødevarer gjorde, at der blev efterspørgsel på dansk ost. Så indførtes ostelurmærket, og ostene skulle være ensartede og hårde og faste. De energiske og dygtige osteprosserer og eksportører var gode til at afsætte den danske ost.

Den store interesse for ostefremstilling fremmedes af dygtige ostemejerister og mejeribestyrere. Man konkurrerede på livet løs på udstillinger. Samtidig gjaldt det om at få et godt økonomisk udbytte, til gavn for landmændene.

Meget blev gjort efter krigen for at opbygge og modernisere mejerierne. I tiden 1947 til 1959 var der stor fremdrift i mejeribrug. Dét har gavn helt op til nu.

Nævnes bør mejerimaskinfabrik-

kerne og deres dygtige folk. Husk på, at i 1949 var der 1½ års leveringstid på pladeapparater, centrifuger m.m., men de hjalp os, tak bør de have.

Amtskredsene's bølgeudstillinger og Mælkeritidende var et godt aktiv for faglige oplysninger og diskussioner, og de dygtige konsulenter bragte erfaringer frem. Ingen drømte om at holde oplysninger om forbedringer og udvikling af nye produkter og fremstillingsmetoder tilbage, tværtimod.

Lad os feste

På en 100 års dag, skal mejeribestyrerne ikke sætte lyset under en skæppe, lad os feste.

Vel har de sidste år slået mange mejeribestyrere ud. En bokser kan vinde alle omgange på points. Men når han slås ud i sidste omgang, har han alligevel tabt, sådan er det med de danske mejeribestyrere. De er slået ud af arenaen, men må trøste sig med de points de fik gennem årene.

Navnet slettes af sproget, men den 100 år gamle forening består, og vil kunne føres frem af nye medlemmer, grundlaget er der.

Til lykke med de 100 år.

Grindsted Products ønsker Foreningen af mejeriledere og funktionærer...

til lykke med jubilæet!

GRINDSTED

Grindsted Products A/S
8220 Brabrand
Telefon: 06 25 33 66

Mejeristforeningen – helt mejerigtig

I anledning af 100 års jubilæet skal jeg riste en liden rune på baggrund af, at jeg fra 1951–1980 var medarbejder som informationschef for De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation. Læserne må undskylde mig, at jeg i første række fokuserer på Mejerikontoret

Af redaktør H. Ellert

Mejeribrugets informationskilde

Da jeg tiltrådte på Mejerikontoret, var jeg den eneste informationsmedarbejder i landbruget uden for Landbruksrådet. Det har heldigvis ændret sig siden. Mit virke begyndte ret beskedent, og jeg havde da også andre jobs ved siden af, men det blev snart til en heltidsansættelse med en arbejdsdag på op til 10–12 timer daglig, når det rigtig brændte på.

I 1951 var der over 1.400 mejerier, andels- som private. I dag er tallet under 100, men til gengæld er Mejeriselskabet Danmark og Kløver-Mælk blevet giganter i forhold til landsbyens lille veldrevne mejeri, hvis rygende skorsten markerede det mindre samfunds sammenhold omkring kirke, kro og nogle steder også med højskole og jernbanestation.

Mejerikontoret – midtsamlende faktor

Mejerikontoret var dengang den markante midtsamlende faktor, ledet af de to meget forskellige personligheder, nemlig formanden, proprietær Søren Overgaard og direktør L. P. Frederiksen. De supplerede hinanden. Søren Overgaard var talerstolens magtfulde, let arrogante behersker. L. P. Frederiksen, manden som derhjemme støbte kuglerne, beskeden af væsen, men nok sit værd bevidst. Mere end nogen anden har han skabt Mejerikontoret. Han var, mener jeg, sin tids betydeligste funktionær i landbrugets tjeneste. Det var hans

ønske, at sønnen Kris Frederiksen skulle være hans afløser, men Kris gik klogt nok egne veje, og blev direktør for Danapak, men desværre døde han i en ung alder.

L. P. Frederiksen havde megen forståelse for mejeristernes betydning, hvis arbejdet derude i marken skulle lykkes. Det var dengang, man satte en ære i at producere det bedst mulige smør, og kunne mejeriet få guldmedalje var det fagets ridderkors. Senere kom bl.a. osten ind i billedet.

Dansk mejeribrug – verdens ypperligste

Ved min tiltræden var dansk mejeribrug blandt udenlandske fagfolk regnet for verdens ypperligste. Det har jeg personligt hørt på en international mejerikongres i Rom af den britiske præsident, en elegant adelsmand, hvis frue, for at det ikke skulle være løgn, som PR-dame optrådte i reklamer for dansk landbrug. Det tog præsidenten i stiv arm. Englændere kan være af højsindet format.

Som årene gik, lærte vore konkurrenter os kunsten efter, og er blevet vore faglige ligemænd. Nogle er måske blevet bedre til at sælge mejeriprodukterne, fordi de ikke så nøje overholder EF-regulativerne, som vi gør.

Blandt de dygtige mejerifolk, jeg har mødt, skal nævnes formændene fra Mejeristforeningen L. Laursen, Moselund og Frilev Nielsen, Tørring. De var begge besindige talsmænd for

kollegerne, og havde deres gang på Mejerikontoret som medlemmer af de betydningsfulde eksportudvalg. Nævnes må ikke mindst redaktør Jepsen, leder af Dansk Mejeristforenings kontor i Odense. Han var en markant personlighed, der med vægt og autoritet talte medlemmernes sag. På det mere selskabelige niveau kunne han også være med, men med måde. Der skulle være en vis stil over det! Hans afløser mejeriingeniør Henning Mortensen tiltrådte, da Jepsen blev syg. Mortensen nåede aldrig at møde ham. Henning Mortensen er i dag min afløser på Mejerikontoret, hvor vi samarbejdede i adskillige år og supplerede hinanden, han som fagmanden, og jeg som den uadvendte PR-mand.

Søren Overgaard, der havde sans for publicity forstod betydningen af mit virke, men det sagde han aldrig til mig; i modsætning til L. P. Frederiksen. Gennem en presseattaché, jeg kendte, fik jeg at vide, at denne under en sammenkomst i Vesttyskland sagde til mejerihøvdingen, at det var af betydning, at mejeribruget havde fået egen pressesekretær: »Ja, vi har landbrugets dygtigste«, svarede Overgaard.

Jeg tog det realistisk som et udtryk for, at »Fine Søren«, som han benævntes, ville understrege, at han havde sit bagland i orden takket være egen forudseenhed. Men det kom altså mig til gode, og Søren Overgaard var nok værd at bakke op.

Da mælken løb i kloakken

Blandt de mange jeg kom i kontakt med var godsejer A. U. Juhl, Bjørnholm. SALAS formand og formand for Mejeriet Enighedens leverandørforening. Han er den bedste taler, jeg har mødt og hørt på.

Han kunne formulere sig ramende og elegant og fulgte aldrig sit manuskript, hvad jeg personligt erfarede som medarbejder ved mejeribrugets arbejdsgiverforening.

Da der i 1960 blev etableret leveringsstop fra landbrugets side under en hærskare af vanskelige forhandlinger, spillede A. U. Juhl en fremtrædende rolle, og det lykkedes at få løst op for de spegede tråde, inden altfor megen mælk var »hældt« i

Godsejer Juhl tog det ikke så nøje med påklædningen, hvad ses på ovenstående, hvor han er i samtale med H. Ellert.

kloakken, som det fejlagtigt blev vist på billeder, taget af ferme pressefotografer. Godsejer Juhl karakteriserede situationen træffende: »Jeg tog slæbet, Anders Andersen æren og Peter Jørgensen (husmændene) pengene.«

Frivillig hjemmemarkedsordning

Efter Søren Overgaards fratræden 1959 blev Chr. Speggers fra Als formand, og han vil være den jubilerende forenings medlemmer kendt som en forstående og dygtig formand. En helt anden type formand end Søren Overgaard, og det samme gjaldt hans afløser i 1972 gdr. Ejvind Madsen, Frenderupgaard, Møn. De var begge elskværdige, formidlende personligheder. Begge havde en stor støtte i direktør T. Mathiassen, der havde afløst L. P. Frederiksen efter dennes for tidlige død. T. Mathiassen kunne på sin facon leve tæt op til L. P. Frederiksens ry. Han fik efter

mange og trange forhandlinger gennemført den frivillige hjemmemarkedsordning, en bedrift der kom hele mejeribruget til gode. T. Mathiassen havde ved sin side eksportdirektør, civilingeniør P. Kock Henriksen, der færdedes hjemmevant på de bonede gulve i Bruxelles. Kock Henriksen sagde en dag til mig: »Det er nu lidt mærkeligt, at bestyrelsen føler sig mere dus med T. Mathiassen end med mig. Jeg er nemlig landmandssøn, mens Mathiassens far var læge ...

De to supplerede hinanden og fandt fodslaget uden gensidig jalousi. En medarbejder, der ikke mindst vil være kendt af jubilarens medarbejdere, er organisationskonsulent Sigurd Nielsen, der havde hele landet som sit virke. Han tilbragte en stor del af sit liv i forsamlingslokaler – og ved et bilrat. Altid rank i sædet. Guldmedalje i gymnastik

Meget mere kunne nævnes fra Me-

jerikontorets virke og ikke mindst udryddelsen af de smitsomme kvægsygdomme som L. P. Frederiksen fik sat i værk, men det er et kapitel for sig, som pladsen ikke tillader, at omtale nærmere.

Danmarks mest overflødige mejeri

Sluttelig skal omtales nogle betydningsfulde mejerifolk, jeg kom i kontakt med. Der var direktør Roger Kroun, Mejeriet Enigheden i Århus. Han var medlem af Fællesorganisationens bestyrelse og formand for Hjemmemarkedsudvalget og en overgang hele nordens iskreme-konge. Da udenlandske koncerner overtog hans mejeri efter et speget spil, byggede han i forståeligt raseri, på fire måneder, Danmarks mest overflødige mejeri uden for Århus, hvorfra der kun måtte forhandles konsummælksprodukter. Det drives i dag af hans søn

ønsker til lykke med 100 års jubilæet

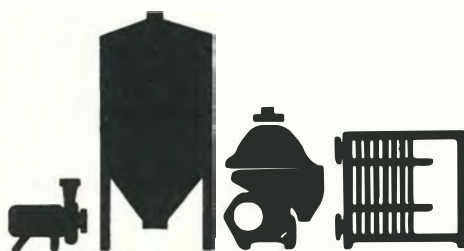
SALG/MEJERI OG LEVNEDSMIDLER

VAGN ROAGER
MOGENS ESPENSEN
INGVAR HANSEN
STEEN PEDERSEN
AKSEL HANSEN
KNUD KRISTENSEN
PIA NIELSEN

RØDOVRE, TLF. 02 84 28 00

SVENSTRUP, TLF. 08 38 38 90

VEJEN, TLF. 05 36 14 88

MONTAGE/SERVICE

RØDOVRE, TLF. 02 84 28 00

IB PERSSON

VEJEN, TLF. 05 36 14 88

PREBEN V. PEDERSEN

RESERVEDELE

RØDOVRE, TLF. 02 84 28 00

PREBEN SUND LARSEN

VEJEN, TLF. 05 36 14 88

TONNY BOYSEN

DE MØDER OS OVERALT

*Danmarks førende leverandør
af mejerimaskiner*

KRONDALVEJ 7, 2610 RØDOVRE. TLF. 02 84 28 00

Mejeriselskabet Danmarks første pressemøde på Axelborg i København, hvor hovedsædet dengang lå. Fra venstre ses: Informationscheferne Christiansen, Landbrugsraadet og H. Ellert. Dernæst Chr. Speggers og den første direktør Jørgen N. Thygesen samt Simon Simonsen.

Henrik Kroun, som bl.a. er uddannet i Unilever. Mejeriet trives iøvrigt ganske glimrende. Der er stadig plads til een til, bare man er dygtig.

Roger Kroun sås ofte i selskab med mejeriejer Hans Petersen, Skødstrup, der ejede et Danablu mejeri. Han havde stået i lære hos de berømte Boel'er. Han gav den med succes som verdensmand. Hans mejeri blev siden opkøbt af »Danmark« og er nu nedlagt. Således forgår alverdens herlighed i en hård verden.

Som stilfærdigt smilende og knald-dygtig, mindes jeg Peter Korsgaard, Råstedbro Mejeri, der som den eneste lavede Mycella. Han var fredet af »Danmark«, men da han fratrådte, overtog de mejeriet.

Mejerkontoret i den senere tid

T. Mathiassen blev som direktør afløst af Jørgen Handberg, en moderne dygtig chef, der nu søger nye udfordringer som leder af Århus Oliefabrik, byens største industrivirksomhed.

En medarbejder, der altid var at træffe ved sit skrivebord og sin telefon, var direktør Søren Ammitzbøll Rasmussen, Mejerkontoret, der

kendte alle mejeribrugets krinkelkroge. Han havde ofte den jubilerende forenings medlemmer på tråden.

De vil også huske direktør K. P. Andersen en særdeles saglig person med hygiejnelaboratorier m.v. som sit virke. Han kunne lektien, men var ofte længe om at komme til pointen, alt skulle med. Hans modsætning er eksportdirektør Laurits Raun. En mand med fart over feltet og megen charme men også med en solid faglig baggrund bl.a. uddannet i Landbrugsraadet.

Glemmes må ikke Kristian Jensen, Tobberup ved Hobro, som gennem mange år var formand for Mejeriselskabet Danmark. Han er svær at overse. En jysk bonde, der før andre forstod, at tiderne gik gennem større fusioner. Andelsmejeribruget måtte kunne omstille sig med fremtiden for øje, således som også den altfor tidligt afdøde Knud Friis havde for øje.

Held og lykke

Nu ved jubilæet er det store spørgsmål, kan Fællesorganisationens stærke og meget engagerede formand

Thomas Jørgensen og Danmarks dynamiske direktør E. W. Skødt finde hinanden i et samarbejde, så hver part får sit til gavn for helheden? »Danmark« har mere end 50 pct. af mælkemængden og vil have indflydelse derefter. En mindre mulighed er samarbejde mellem »Danmark« og Kløvermælk alene på hjemmemarkedsfronten om priser m.v.

Mejerkontoret har over 1 milliard kr. i kassen, men fortidens blomster kan let visne i den hårde økonomiske kuling, hele det danske samfund er ude i.

På det sidste læser jeg, at Koen Karoline, som jeg har været med til at føre frem i rampelyset i »Danmark« skal afløses af mærkevarer. At de kan nænne det!

Jeg skal sluttelig udtale håbet om, at dansk mejeribrug kan overleve i mange år og ikke ende på museum i teknikkens hårde tidsalder.

Til jubilaren:

Held og lykke til fremover – maskiner alene kan ikke klare det!

New Zealand er ikke årsag til de europæiske mejeribrugs problemer

Således skriver Mr. J. T. Graham, New Zealand i det engelske Mælkemarkedsudvalgs månedsskrift for august. Journalist Gutte Gauntlett har undersøgt sagen nærmere

EF har ikke holdt sit løfte

»EF-landene har ikke holdt de løfter, de i 1970 gav til os om at afholde sig fra at lægge hindringer i vejen for New Zealands bestræbelser på at få foden ind på markederne udenfor Europa. Tværtimod har eksporten fra Fællesmarkedslandene alvorligt reduceret priserne på verdensmarkedet«, sagde Højkommissær Harland, New Zealands officielle repræsentant i London, i en tale i Edinburgh for nylig. »Vi har arbejdet hårdt for at reducere vore farmeres afhængighed af det britiske smørmarked«, sagde taleren videre. »Der var blevet fundet markeder i Stillehavsområdet, som nu aftog ⅓ af New Zealands totale eksport. Storbritannien, som før 2. verdenskrig havde taget 90% af eksporten, tegnede sig nu kun for en tiendedel«. »Vi har haft succes«, sagde Mr. Harland, »til trods for at det europæiske fællesskab, som før var de største importører, nu er blevet verdens største eksportører af mejeriprodukter. Indførelsen af kvota på mælk og følgerne heraf med nedskæringer i de britiske farmeres egen produktion har ændret briternes indstilling til New Zealands tilstedeværelse på det britiske marked. Vi forstår fuldt ud deres problemer, for vi er selv i samme båd. Vore farmere har mistet al støtte fra skatteyderne, og priserne, de tager hjem for deres produkter, er kun en fjerdedel af den pris, som britiske producenter får for deres

mælk.« Så langt den new zealandske højkommissær.

New Zealand er ikke årsag til problemerne

Det har vakt en del opsigt, at Mælke-markedsudvalget i sit månedsskrift for august har givet helside annoncelads til et brev fra MMUs formand i New Zealand, Mr. J. T. Graham. Han siger, at new zealandske farmere ærligt og redeligt har delt ulemperne og de økonomiske tab, der er følgerne af reduktionen i overskudsproduktionen i den europæiske mejeriproduktsektor.

»Eksporten fra EEC har været den kritiske faktor i begrænsningen af New Zealands evne til at sprede sine markeder og gøre plads for en nedskæring i adgangen til det britiske marked«, tilføjer Mr. Graham, og videre: »New Zealands mælkeproduktion er meget lille sammenlignet med produktionen i EF«. Han viste med tal, at New Zealands mælkeproduktion kun har vist en beskeden opgang, fra 1970-74 på 6 millioner tons om året til 7,3 mill. tons i 1986, mens de tilsvarende tal for EFs vedkommende viser en stigning i samme periode fra 77,5 mill. tons til 101,3 mill. tons i 1986. »Vi er ikke årsag til problemerne i mejeribrugene i UK og i EF, og yderligere restriktioner i New Zealands adgang til det britiske marked vil ikke bidrage til en løsning.«

New zealændernes opfattelse

MMUs lederskribent har ment, at en forklaring på annoncen var på sin plads, så han siger: »Hvorfor accepterede vi en sådan annonce fra en farlig konkurrent på vort smørmarked, og til og med på et tidspunkt, hvor mange mælkeproducenter i UK såvel som Mælkemarkedsudvalget selv er i opposition til størrelsen af New Zealands smørkvota? Vi kunne have afvist annoncen, men vi mener, at new zealænderne har ret til at give udtryk for deres opfattelse. Og deres synspunkter vil i alle tilfælde nå ud til vore producenter før eller senere.«

I det argument har han ret. New Zealands reklamebudgetter vokser, de bringer deres farmere over til England, hvor de aflægger private besøg hos deres kolleger ude omkring i landet. Et TV program til 60 millioner kroner ligger klar til »afskydning« i de kommende måneder, der fører op til nye forhandlinger i Bruxelles (i august) om New Zealands kvoter for 1989/90.

Deling af verdens smørmarked

New Zealands farmere kæmper for livet, hedder det. Men det gør de danske, de britiske og mange andre lande også.

Ikke desto mindre er det sund fornuft fra dem, der siger: »New Zealand ønsker at fortsætte deres eksport af smør til det britiske marked, men som deres smør både kommer sejlene, passerer de på deres vej ladinger af EF-smør til New Zealands naboer.

Der må være en anden og bedre løsning!«

Kan problemet løses på global basis, som nogen mener, med deling af verdens smørmarked via forhandlinger mellem alle interesserede lande?

Danmarks stilling

Hvad Danmarks specielle interesser angår på det britiske marked er det svært at se, at vi ville sælge mere Lurpak, hvis Anchor (New Zealands mærkesmør) blev fjernet her. Danske producenter har brug for en merpris, som de vitterligt også får, og med den mælk, der er til rådighed, er det vel begrænset, hvad vi kan afsætte, hvis vi kan finde købere til det dyrere

smør, vel at mærke. Anchor smørret tager andele fra margarinefabrikanterne og de new zealandske farmere er store bidragydere i Butter Information Council, hvor alle leverandørlandene af smør til det britiske mar-

ked arbejder sammen. Er det ikke på tide, at de, der i øjeblikket argumenterer for at få New Zealand drevet ud af markedet, identificerer deres virkelige »fjender«?

Nordjyllands Mejeristforening

Der indkaldes herved til Smør- og Osteudstilling, der afholdes:

onsdag den 4. november d.å. på Skydepavillonen i Aalborg.

Bedømmelse af ost kl. 10.00.

Bedømmelse af smør kl. 11.00.

Udstillingen er åben fra kl. 13.00.

Kaffebord og møde med konsulentene kl. 14.30.

Smørret skal indleveres til Nordjysk Mejeriselskab, Gugvej 122, Aalborg, *senest onsdag den 21. oktober kl. 16.00.*

Ostene skal ligeledes indleveres til Nordjysk Mejeriselskab, Gugvej 122, Aalborg, og skal være fremme og indleveret *senest tirsdag den 3. november kl. 16.00.*

Ovenstående indleveringsfrist bedes venligst overholdt, da det ikke er muligt at indpasse ost i de rigtige grupper, såfremt de først ankommer efter opstillingen er tilendebragt.

Af hensyn til evt. forveksling ved modtagelsen, bedes såvel smør som ost tydeligt mærket: *Til bedømmelse.*

Samtlige prøver af smør og ost bedes forsynet med mejeriets navn.

foreningsnyt

Foreningen Danmarks Privatmejerier

Der indkaldes herved til Smør- og Osteudstilling, der afholdes:

onsdag den 4. november d.å. på Skydepavillonen i Aalborg.

Bedømmelse af ost kl. 10.00.

Bedømmelse af smør kl. 11.00.

Udstillingen er åben fra kl. 13.00.

Kaffebord og møde med konsulentene kl. 14.30.

Smørret skal indleveres til Nordjysk Mejeriselskab, Gugvej 122, Aalborg, *senest onsdag den 21. oktober kl. 16.00.*

Ostene skal ligeledes indleveres til Nordjysk Mejeriselskab, Gugvej 122, Aalborg, og skal være fremme og indleveret *senest tirsdag den 3. november kl. 16.00.*

Ovenstående indleveringsfrist bedes venligst overholdt, da det ikke er muligt at indpasse ost i de rigtige grupper, såfremt de først ankommer efter opstillingen er tilendebragt.

Af hensyn til evt. forveksling ved modtagelsen, bedes såvel smør som ost tydeligt mærket: *Til bedømmelse.*

Samtlige prøver af smør og ost bedes forsynet med mejeriets navn.

Venlig hilsen

Udstillingsudvalget

IDF-orientering

IDF-Dokument nr. 211

Bovine Mastitis-Definition and Guidelines for Diagnosis

Anmeldt af veterinærinspektør P. Schmidt Madsen, Veterinærdirektoratet

Bulletin 211 har været under udarbejdelse i ca. 10 år. Den er udarbejdet af en sub-gruppe under IDF-A2 gruppen, som har haft dansk formandskab – først ved P. Støvlbeck Petersen og efter dennes død, O. Klastrup.

Som basis for arbejdet er udført internationale sammenlignende undersøgelser, og bulletinen er bilagt en

artikel, der beskriver denne undersøgelse.

Det er i forordet anført, at bulletinen ikke er at opfatte som en standard, ligesom det er anført, at det ikke er så vigtigt, om man følger en bestemt metodik, men at det derimod er yderst vigtigt, at diagnostiske laboratorier nøjagtigt meddeler, hvordan diagnostikken er foretaget.

Bulletinen definerer mastitis som betændelsesreaktion i mælkekirtlen, giver oversigt over ætiologi og patogenese, samt beskriver forskellige former for mastitis.

I afsnittet om retningslinier for mastitisdiagnostik hos køer, opdeles de krav, der stilles til diagnostikken, i 3 hovedgrupper:

- Diagnostik ved eksperimenter i forsøgsbesætninger.
- Diagnostik ved observationer i brugsbesætninger.
- Diagnostik i forbindelse med bekæmpelsesprogrammer.

For alle 3 grupper vedkommende fastslås, at en betingelse for en ordentlig diagnostik er mælkeprøver, der er udtaget renligt og omhyggeligt.

I forbindelse med undersøgelser under pkt. a foreslås, at de enkelte diagnoser skal fastslås ved gentagne bestemmelser (2-3 gange), for at di-

Markedsorienteret udvikling af nye produkter

agnosen er helt sikker. Under pkt. b foreslås, at diagnosen skal fastslås ved undersøgelse af mælkeprøverne udtaget to gange med et vist mellemrum.

Under pkt. c må antallet af diagnoser afhænge af formålet med diagnostikken, men det vil som oftest være økonomisk uoverkommeligt at foretage mere end en enkelt bestemmelse i hvert tilfælde.

Der foreslås en opdeling af mastitis i 6 grupper:

Infektiøs klinisk mastitis, infektiøs subklinisk mastitis, uspecifik klinisk mastitis, uspecifik subklinisk mastitis, pattekanalinfektioner og sunde kirtler. De enkelte diagnosetyper opdeles alt efter fund af mikroorganismer og betændelsesreaktion. Det kan i mange tilfælde – grundet variation mellem dyr – være svært at fastslå, om der er en betændelsesreaktion, og det fastslås, at den bedste skelnen ofte fås ved at sammenligne yverets fire kirtler.

Som ovenfor anført, indeholder bulletinen resultat af en sammenlignende undersøgelse. I denne undersøgelse har deltaget 12 laboratorier fra 10 lande, heriblandt 2 danske.

Uden at gå i detaljer med denne undersøgelse, kan det fastslås, at der er uendelig stor forskel mellem »kvaliteten« af diagnoser ved de forskellige laboratorier, f.eks. varierer frekvensen af falske positive fra 0,0 til 54,3% ved enkeltundersøgelser og fra 0,0 til 18,8% ved dobbeltundersøgelser, og frekvensen af falske negative fra 2,9 til 21,0% ved enkeltundersøgelser og fra 0,0 til 16,3% ved dobbeltundersøgelser.

For erfarne mastitisdiagnostikere er der ikke væsentligt nyt i bulletinen, men resultatet af den sammenlignende undersøgelse illustrerer klart, at en sikker mastitisdiagnostik kræver erfaring samt herudover, som ovenfor nævnt, at diagnostikken skal bero på prøver af god kvalitet.

Bulletin nr. 211 koster 800 B.fr. (ca. 150 kr.).

IDFs publikationer kan fås på abonnementbasis eller enkeltvis. Bestilling kan ske ved henvendelse til Internationalt Mejeriforbunds danske National Komité, Frederiks Allé 22, 8000 Århus C, tlf. 06 13 26 11.

er et emne som Danmarks Mejeritekniske Selskab vil søge belyst ved et foredragsmøde der afholdes på Pejsegården i Brædstrup

fredag den 30. oktober 1987 kl. 11.00.

Siden 2. Verdenskrig har udbuddet af levnedsmidler ændret sig væsentligt i den industrialiserede verden. Karakteristisk for udviklingen er, at stadigt mere forarbejdede levnedsmidler spiller en stigende rolle.

I levnedsmiddelsektoren har virksomhederne gennemgående været så små, at de ikke selv økonomisk har magtet at bære omkostningerne ved en egentlig systematisk produktudvikling, og i stor udstrækning er opgaverne derfor i årenes løb blevet gennemført som brancheforskningsopgaver, på forskningsinstitutioner, i offentligt eller privat regie.

De seneste års kulturudvikling i retning af færre og væsentligt større virksomheder i forædlings-, forarbejdnings- og markedsføringsleddene, har imidlertid skærpet interessen for produktudvikling, baseret på en øget forsknings- og udviklingsindsats i den enkelte virksomhed.

Hertil kommer at den danske betalingsbalance i de seneste år har udviklet sig uheldigt, og det har derfor været nødvendigt at vurdere, hvordan de eksportorienterede erhverv kan bidrage til en forbedring. Som et led i vurderingen af landbrugserhvervets bidrag til forbedring af den danske økonomi, fremlagde landbrugsministeren i sommeren 1986 det landbrugspolitiske strategioplæg.

Resultatet heraf blev, at Folketinget i maj 1987 vedtog loven om tilskud til produktudvikling inden for forarbejdning af jordbrugsprodukter, herunder mælk og mejeriprodukter. Der er inden for lovens rammer over en 5-årig periode afsat ca. 400 mill. kr. til markedsorienteret produktudvikling, omfattende bl.a. omkostninger til selve udviklingsarbejdet, undersøgelse af afsætningsmuligheder, udarbejdelse af markedsføringsstrategier samt planlægning og lancering.

Dagens emne vil blive belyst ved følgende indlæg og foredragsholdere:

Hvad er produktudvikling, hvorfor er produktudvikling nødvendig og hvilke finansieringsordninger findes der?

v/vicedirektør Klaus Bustrup, Landbrugsraadet.

Slagteribranchens synspunkter på produktudvikling.

v/udviklingsdirektør Lars Christian Nielsen, Tulip.

Mejeribranchens synspunkter på produktudvikling.

v/direktør Arne Tirsgaard, Danske Mejeriers Fællesorganisation.

Produktudviklingssamarbejde mellem private virksomheder og offentlige institutioner.

v/afdelingschef Ib Skovgaard, Landbrugets Samråd for Forskning og Forsøg.

Deltagelse i mødet koster pr. person kr. 485,00, hvilket dækker afgift og frokost den pågældende dag.

Tilmelding bedes foretaget snarest muligt og senest så sekretariatet har tilmeldingen i hænde torsdag den 22. oktober 1987.

Betaling skal først ske ved anfordring, der samtidig er bekræftelse på deltagelse.

Da mødets deltagerantal er begrænset, sker optagelse i den rækkefølge, hvori tilmelding tilgår sekretariatet, dog vil medlemmer samt deltagere fra virksomheder med passivt medlemskab have fortrinsret.

Danmarks Mejeritekniske Selskab
Industriens Hus
Vesterbrogade 1A
1620 København V.
Tlf. 01 14 43 00

PROGRAM

for
Dansk Mejeriingeniør Forening
Efteruddannelses kursus
d. 4. og d. 5. november 1987
Hotel H.C. Andersen, Odense

Produktudvikling og markedsføring er processer, som alle produkter skal igennem.

Begge processer er omkostningstunge og tiltrækker sig derfor stor opmærksomhed, når man i virksomhederne skal planlægge, budgettere og beslutte.

Koordinering mellem virksomhedens forskellige involverede afdelinger er vigtig.

På denne baggrund har Dansk Mejeriingeniør Forening for Efteruddannelseskurset i år tilrettelagt følgende

Onsdag d. 4. november

- 09.30 Ankomst og registrering.
- 09.45 Kaffe og velkomst.
- 10.00 4C's - hvad er det?
v. adm. direktør Jens Hvalkof, Cato Johnson.
4C's er en ny måde at identificere målgruppen på ved at identificere forbrugergrepper, som træffer valg baseret på fælles mål, motivationer og værdier.
Jens Hvalkof vil fortælle om metoden, og hvordan den med succes anvendes i praksis.
- 11.00 Idégenerering.
v. kreativ direktør Carsten Milvang, Cato Johnson.
Hvor kommer idéerne fra? Hvordan får vi idéer til nye produkter. Hvordan skiller vi de gode idéer fra de dårlige?
- Kaffe.
- Produkt, design og markedsanalyse.
v. marketingdirektør Claus Clausen, Cato Johnson.
Markedsanalyser har været kendt i en årrække. Imidlertid sker der også en udvikling inden for metoderne i markedsanalysering. Hvad er det, der sker, og hvad betyder det for os?
- 12.30 Indlogering på værelserne.
- Frokost.
- 13.45 Sådan har vi organiseret produktudviklingen hos os!
Produktudviklingen belyst gennem en række case stories præsenteret af:
- Alfa-Laval
Kløver Mælk
Tetra Pak
Chr. Hansen's Laboratorium A/S
- Disse virksomheder, der er kendte for at lægge stor vægt på produktudvikling, fortæller især om organiseringen af produktudvikling og dennes betydning for opnåelse af størst mulig effekt.
- 17.45 Diskussion i forlængelse af eftermiddagens præsentationer.
- 18.00 Middag.
- Aften Redaktør Hjalmar Havelund courserer over emnet: Fynsk - og anden humor!
-

Torsdag d. 5. november

- 08.00 Morgenmad.
- 09.00 "Hvordan planlægger vi markedsføringen af et nyt produkt".
v. lektor ved Handelshøjskolen, Tore Kristensen.
Selve planlægningen af markedsføringen er den kritiske fase i markedsføringsprocessen.
Hvad er det for forhold, der især skal lægges vægt på, og hvordan spiller disse forhold sammen i den endelige planlægning?
- 10.00 Kaffe.
- 10.20 Forskellige markedsføringstiltag belyst gennem case stories. Sponsorkontraktens taldgruber v. advokat Thorkild Rydahl.
- 10.50 Fodboldlandsholdet med sloganet: »Mælk styrker ...» og Karoline på brystet! Hvilke overvejelser gjorde man sig inden sponsorkontrakten blev en realitet (cost benefit), og hvilke resultater forventer man? Hvordan er det gået hidtil?
De Danske Mejeriers Fællesorganisation.
- 11.30 En markedsføringscase fra brødbranchen.
En case, som fortæller en særlig historie!
Brødfabrikken Danmark v. produktchef Frank Bruun Pedersen.
- 12.15 Frokost.
- 13.30 Offentlige finansieringsmuligheder vedr. produktudvikling og markedsføring!
Produktudvikling og markedsføring er ressourcekrævende aktiviteter. Der findes forskellige muligheder for finansiel støtte til disse aktiviteter.
Mejeriselskabet Danmark.
v. mejeriingeniør, HD, Poul Krogsgaard.
- Kaffe.
- 14.15 Præsentation af en praktisk udnyttelse af en sponsorkontrakt.
Udnyttelsen omfatter både produktudvikling og markedsføring. Indlægget bakes op af et spændende dias-show.
v. Carsten Milvang og Jens Hvalkof, Cato Johnson.
- 14.45 Diskussion.
- 15.00 Afslutning.
-

Tilmelding til Dansk Mejeriingeniør Forenings sekretariat, Cikorievej 8, 5220 Odense SØ, tlf. 09124025

senest fredag den 30. oktober 1987.

Pris for medlemmer: 2.150,00 kr. Alt incl. Pris for ikke-medlemmer 2.450,00 kr. Alt incl.
Betalning for deltagelse skal først ske ved anfordring, der samtidig er bekræftelse på deltagelse.

Med venlig hilsen
DANSK MEJERIINGENIØR FORENING
Bestyrelsen

Eksportstatistik

SMØR

	Samlet eksport	England	Vesttyskland	Italien	Frankrig	Kuwait	Saudi-arabien	Libanon	Iran	Forenede arabiske Emirater	Grækenland	Bahrain/Oman/Qatar	Andre lande
1985	58.391	31.487	5.573	1.420	1.159	1.320	7.826	1.541	27	2.499	338	1.390	3.811
1986	61.940	31.317	8.284	1.339	135	1.208	6.590	758	1.281	1.821	233	1.030	7.944
1987	42.422	20.429	6.311	617	36	866	5.934	368	115	1.545	193	1.280	4.734
Uge													
8725	1.068	520	213	7	—	1	148	—	—	26	38	22	93
8726	1.657	586	222	21	—	116	410	—	—	35	—	133	134
8727	1.094	617	161	19	—	—	68	—	—	52	—	37	140
8728	1.154	679	209	—	—	—	159	—	—	—	—	21	86
8729	967	497	267	—	—	—	26	19	—	37	—	56	65
8730	1.294	598	189	25	—	—	290	—	—	22	—	49	121
8731	882	619	135	—	—	—	52	—	—	12	—	—	64
8732	789	585	110	—	—	—	25	18	—	—	19	—	32
8733	965	612	146	11	—	55	—	—	—	—	—	31	110
8734	856	536	177	42	—	—	21	—	—	—	—	—	80
8735	869	533	188	—	—	—	—	—	—	—	19	21	108
8736	1.120	643	255	11	—	—	51	—	—	38	—	56	66
8737	1.247	517	292	17	—	74	94	19	—	101	—	86	47
8738	907	577	186	44	—	—	26	—	—	—	20	19	35

OST

	Samlet eksport	England	Vesttyskland	Italien	Sverige	USA	Japan	Iran	Grækenland	Ægypten	Saudi-arabien	Canada	Andre lande
1985	199.190	11.737	32.774	10.694	3.094	16.177	9.589	53.051	10.694	7.053	8.840	3.944	31.491
1986	194.148	11.279	31.761	9.705	2.849	10.447	9.449	66.454	8.120	3.568	12.108	3.775	24.633
1987	150.755	8.352	23.842	6.690	2.468		8.011	51.985	4.633	12.012	7.128	1.959	17.656
Uge													
8725	10.274	202	633	153	113	156	102	8.545	6	—	49	18	297
8726	6.410	175	605	143	115	270	324	3.586	114	474	177	62	365
8727	3.282	381	534	178	99	624	99	—	103	486	174	27	577
8728	2.663	168	508	117	53	96	185	—	44	621	—	31	840
8729	9.802	181	501	145	31	163	169	8.023	121	—	128	36	304
8730	1.943	133	587	200	90	163	180	—	74	—	120	77	319
8731	6.277	121	487	231	31	151	308	4.029	126	—	339	107	347
8732	2.325	207	656	93	78	131	172	—	67	—	284	148	489
8733	6.106	286	613	165	76	162	187	3.695	48	231	142	14	487
8734	2.516	360	814	174	72	22	220	—	99	—	175	29	550
8735	2.347	201	665	214	42	94	323	—	95	—	327	53	333
8736	2.399	259	668	188	45	84	257	—	144	—	350	78	326
8737	11.168	314	626	214	41	125	216	8.863	88	14	305	43	319
8738	2.442	208	724	191	79	125	204	9	80	217	146	88	389

markedsberetninger

Smørmarkedet

Markedsberetning for uge 8740

Smørindgangen i uge 39 steg med 300 tons til 1.204 tons.

I samme periode blev der til tredjelandsmarkedene eksporteret 40 tons.

Indeværende uges afskibninger til Storbritannien blev på 515 tons, hvilket er en nedgang på 22 tons i forhold til uge 8739.

Til de øvrige EF-lande blev eksporten:

BRD: 100 tons.

Italien: 17 tons pakkesmør og 42 tons bloksmør.

(Andelssmør, 2. oktober)

Smørmarkedet

Markedsberetning for uge 8741

Smørindgangen i uge 40 faldt til 846 tons, en nedgang på 358 tons i forhold til ugen før.

I samme periode blev der til tredjelandsmarkedene eksporteret 795 tons.

Indeværende uges afskibninger til Storbritannien blev på 570 tons, hvilket er en stigning på 55 tons i forhold til uge 8740.

Til de øvrige EF-lande blev eksporten:

BRD: 109 tons.

Italien: 6 tons pakkesmør og 26 tons bloksmør.

(Andelssmør, 9. oktober)

Ostemarkedet

Den danske osteproduktion blev i ugen pr. 13. september d.å. opgjort

til 4.833 tons, hvilket var 15% mere end i samme uge i fjor.

Osteeksporten beløb sig i nævnte uge til ikke mindre end godt 11.000 tons, men dette store kvantum skyldes, at der i den pågældende uge blev afskibet næsten 9.000 tons Feta ost til Iran.

På det europæiske ostemarked er priserne fortsat præget af en fast og stabil tendens. Således blev noteringserne på ostebørsen i Leeuwarden igen forhøjet og denne gang med 20 cent (ca. 70 øre) pr. kg for Gouda ost og 15 cent (ca. 50 øre) pr. kg for Edam ost. Samme dag fandt der en række stramninger sted på ostebørsen i Köln for både hollandsk og tysk ost. Disse prisforhøjelser er med til at indsnævre afstanden op til de danske oste, hvilket fra dansk side kun kan hilses med tilfredshed.

(Dansk Ost, 12. oktober)

nye bøger

Holdbarhed af dansk mælkepulver, 56 sider. Af A. M. Laustsen, P. Nielsen og G. Kjærgaard Jensen, 271. beretning, Statens Mejeriforsøg, Hillerød.

Objektiv og organoleptisk vurdering af konsistensen i Danbo ost fremstillet af mælk, der er koncentreret 2 gange ved ultrafiltrering, 27 sider. Af Karsten Bruun Qvist. Report No. 272, Statens Mejeriforsøg, Hillerød.

Levnedsmiddelhygiejne, 243 sider. Af Grete Bertelsen, Charlotte Rasch og Elin Kirkegård, Borgens Forlag 1987. Levnedsmiddelhygiejne giver grundlæggende viden om for-

hold, der er afgørende for mikroorganismeres skade- eller nyttevirkning. Bogen redegør desuden for levnedsmiddelbårne sygdommes opståen, og hvordan disse forebygges i praksis.

Nye toner i arbejdsmiljøet, arbejdstilsynet, 71 sider. Af Torben Larsen, Hensrik Litske og arbejdstilsynet, Louisettryk A/S 1987.

Årsrapport 86/87, 40 sider. Aktieselskabet De Danske Sukkerfabrikker.

Meijeritieteellinen Aikakauskirja, Finnish Journal of Dairy Science, 94 sider. Meijeritieteellinen Seura, Helsinki 1987.

produktion og afsætning

noteringer

Smør	Uge 8737	8738	1987	Smør	Uge 8740	8741
Produceret, tons	1.685	1.533	75.771	Afregningstal for salt smør		
forskel fra 1986	÷13	÷20	÷13	kr./kg	25,75	25,75
Eksporteret, tons	1.247	907	42.422	Interventionspris for fersk smør		
forskel fra 1986	+19	+25	÷3	kr./kg	27,42	27,42
Hjemmemarkedet, tons	617	718	25.998	Monetært udligningsbeløb		
forskel fra 1986	÷13	+2	÷1	(Lurpak) kr./ton	3.637,70	3.637,70
Industrivirksomheder	7	14	945			
Intervention	—	—	223	Englandspris, lev. hele cont.:		
forskel fra 1986	—	—	÷97	Lurpak. £/ton	2.189	2.189
				kr./kg	25,13	25,15
				Bloksmør £/ton	2.172	2.172
				kr./kg	24,94	24,96
Ost				Ost		
Produceret, tons	5.568	5.638	194.825	Danmark		
forskel fra 1986	+15	+17	+8	45+ fast ost og Havarti	23,15	23,15
Eksporteret	11.168	2.442	150.755	30+ fast ost og Havarti	22,10	22,10
forskel fra 1986	—	÷14	+9	Vesttyskland		
Mælkekonserver				Fast dansk	27,48–27,86	27,44–27,82
Pulver med mælkefedt, tons	1.464	1.432	73.627	Dansk Havarti	27,48–27,86	27,44–27,82
forskel fra 1986	÷23	÷17	+11	Dansk Esrom	30,17–30,55	30,12–30,51
Skummetmælkspulver, tons	263	266	16.133	Hollandsk Gouda	26,32–27,48	27,05–27,44
forskel fra 1986	+30	÷7	÷42	Tysk Tilsitter	24,98–25,75	26,10–26,48
Anden mælkekonserver, tons	179	174	8.790	Holland		
forskel fra 1986	÷7	÷11	+43	Hollandsk Gouda	23,74	23,71
Mælkeindvejning				Mælkekonserver		
Fra producenter, tons	84.283	83.255	3.506.545	Interventionspris for skm. pulver	15,24	15,24
forskel fra 1986	÷6	÷7	÷4			

Foreningen af mejeriledere og funktionærer 100 års jubilæum

RECEPTION

Foreningen af mejeriledere og funktionærer (Dansk Mejeristforening) kan fejre 100 års jubilæum onsdag den 21. oktober 1987.

Dagen skal fejres på behørig vis, og vi har fået hjælp af Fællesorganisationens Karolinepiger, som vil servere lidt lækkert og mejerigtigt.

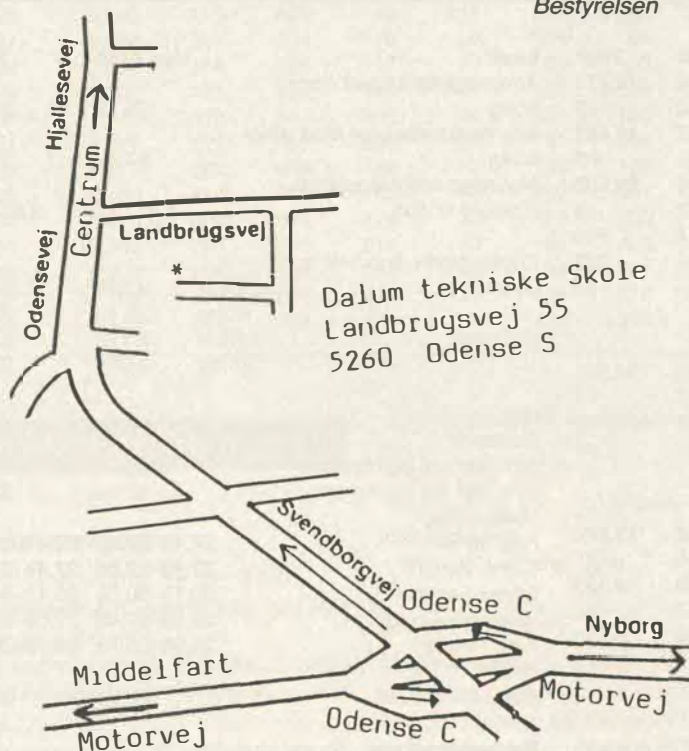
Vi glæder os derfor til at se medlemmer, venner og forretningsforbindelser til reception

onsdag den 21. oktober 1987
kl. 11.00–14.00

på Dalum tekniske Skole, Mejeribrugets Uddannelsescen-
ter, Landbrugsvej 55, 5260 Odense S.

Bemærk den ændrede adresse, se nedenstående kort.

Med venlig hilsen
Bestyrelsen

Ostehandlerforeningen arrangerer landsudstilling

Ostehandlerforeningen for Danmark planlægger en landsudstilling for oste i weekenden den 7.–8. november 1987 på Ølstedbro Mejeri ved Horsens. Til udstillingen inviteres bl.a. samtlige landets mejerier oplyser foreningens sekretær Hans Erik Hansen til bladet Ostehandleren.

Nye vedtægter fra FTF-A

I FTF-As nye vedtægter er der ændringer i forhold til de tidligere vedtægter. Disse ændringer er af teknisk/administrativ karakter, og vil derfor ikke berøre medlemmernes tilknytning til FTF-A og arbejdsløshedslovgivningen.

Et par af ændringerne skal dog omtales. Fremover melder FTF-A automatisk de 67-årige ud, i modsætning til tidligere, hvor hvert enkelt medlem skriftligt skulle sørge for udmeldelse.

En anden ændring er, at det nu klart er præciseret, at de statsanerkendte a-kasser ikke må arrangere kurser med fagligt indhold, men udelukkende med a-kassemæssigt indhold.

Dansk turbo-ko

En amerikansk medicinalvirksomhed prøver for øjeblikket at få den danske Sundhedsstyrelse til at godkende et nyt genteknologisk væksthormon, der virker på køer som turbolader på en bilmotor. Koen speeder sin ydelse af mælk op med 4–5 kg pr. ko pr. dag, meddeler Week-end avisen.

Alimentaria – spansk fødevaremesse

Den spanske fødevaremesse Alimentaria afholdes i Barcelona, i dagene 4.–9. marts 1988.

Alimentaria betegnes af Landbrugs Afsætningsudvalg, som en uomgængelig nødvendighed for alle danske fødevarevirksomheder. I 1986 deltog 31 eksportører på den danske fællesstand. Interessen for Alimentaria 1988 er vokset yderligere efter Spaniens indlemmelse i EF.

Fodboldlandsholdets anfører smagte på mejerigtige produkter

Landsmejeriudstillingen i Messecenter Herning 7. og 8. oktober fik besøg af fodboldlandsholdets anfører, *Morten Olsen*. Han fik lejlighed til at se – og smage på – det store sortiment af mejerigtige produkter, som han via Danske Mejeriers Fællesorganisations sponsoraftale med landsholdet er med til at præsentere både herhjemme og i udlandet.

Rosenborg bliver til Kløver Ost

I 1985 dannedes selskabet Rosenborg Ost I/S af Boel Foods Ltd., Vekofa/-ME og Nordjydsk Mejeriselskab.

Da Mejeriselskabet Danmark i foråret 1986 overtog aktierne i Boel Foods Ltd., opstod en ny situation, idet Mejeriselskabet Danmark samtidig er enejer af Dansk Ost, som er konkurrent til Rosenborg Ost.

De 3 ejere er blevet enige om, at Boel Foods Ltd. – og dermed Mejeriselskabet Danmark – udtræder som ejer af Rosenborg Ost I/S.

I stedet indtræder Mejeriselskabet Akafa, Svenstrup.

Ejerkredsen tilhører herefter udelukkende Kløver-Mælk gruppen, og det er dermed besluttet at ændre selskabets navn fra Rosenborg Ost til Kløver Ost I/S.

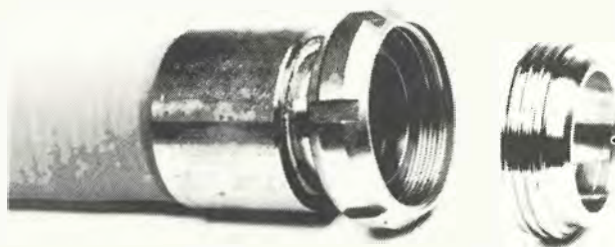
Oprettelse af 100 års jubilæumslegat – donationer

I anledning af Foreningen af mejeriledere og funktionærers 100 års jubilæum den 21. oktober 1987, har bestyrelsen besluttet at oprette et jubilæumslegat.

Legatets formål bliver at yde økonomisk støtte til primært medlemmers efteruddannelse, såvel i Danmark som i udlandet, og herunder deltagelse i kongresser, studieophold og -rejser m.m.

Foreningen af mejeriledere og funktionærers hovedbestyrelse opfordrer firmaer, organisationer og enkeltpersoner, som påtænker at vise foreningen opmærksomhed i anledning af jubilæet, om at overveje om denne gestus kan ske i form af donation af et beløb til 100 års jubilæumslegatet.

*Stort lager af forskellige typer slanger
Rustfri rør og fittings
Børstevarer
Ventiler i mange udførelser
Slibemateriel fra eget lager*

*Maskiner og speciel udstyr til
levnedsmiddelindustrien*

Hans Jensen

Silkeborgvej 17-19 · DK 8464 Gallen · Tlf. 06 94 33 88

Energisparemuligheder ved spildevandsudledning

En ny dansk varmeveksler, Wavew, til stærkt forurenat spildevand – præsenteres på DanMiljø i Herning af firmaet H. Moldow A/S, i dagene 17.-21. november 1987.

Varmeveksleren, der er fremstillet af PVC, ændrer de forhold, der i dag kendes ved varmegenvinding fra kraftigt forurenat spildevand eller afkastluft. Systemet fungerer uden at spildevandet forinden renses eller filteres.

Det varme spildevand løber gennem PVC-rørene, mens det kolde vand løber gennem små kanaler i kanten af rørene. På den måde overføres spildevandets varmeenergi til det friske vand, og der spares mange tusinde kroner til energi.

Energistyring

Energi-Spareudvalget og Slagteriernes Forskningsinstitut er gået sammen om fem temadage i slutningen af oktober og begyndelsen af november under overskriften: »Sådan kan der spares energikroner i landbrugssektorens virksomheder«.

Et af programpunkterne på det 5-dages seminar bliver besøg på virksomheder med tilknytning til landbruget.

De fem virksomheder, der besøges, er Birkum Ostefabrik på Fyn, kød- og benmælsfabrikken Daka i Løsning, kreaturslagteriet i Bylderup-Bov, Steff-Houlberg i Ringsted og Meatcut i Aalborg.

På Birkum Ostefabrik har man bl.a. indført varmegenvinding fra smeltgryernes rengøringsvand.

EF-svindel

Den tidl. dir. for firmaet Toby Foods er netop idømt et års ubetinget fængsel for at have bedraget både EF-kassen og Mejeribrugets Osteeksportudvalg.

Den tidl. dir. har i to år eksporteret ost til USA over Sverige. Ved det tilsyneladende salg til Sverige opnåede direktøren eksportstøtte, mens han i virkeligheden solgte osten videre til USA og Canada.

MD blandt de største i Norden

Det svenske mejeriselskab Arla og Mejeriselskabet Danmark er nu de to største virksomheder i levnedsmiddelbranchen i Norden. Dette fremgår af en opgørelse i Børsens Nyhedsmagasinet. Med en omsætning på 10,2 mia. i 1986 er Arla nr. 1 og MD med en omsætning på 9,7 mia. kr. nr. 2.

personalia

Ny adm. dir. hos AP-forsikring

Som resultat af bestyrelsens arbejde med reetablering af APs direktion er det en glæde at kunne meddele, at bestyrelsen med virkning fra 1.12.1987 har ansat vicedirektør Holger Dock, Hafnia, som administrerende direktør for AP-forsikring.

Holger Dock

APs direktion består herefter af adm. dir. Holger Dock og tekn. dir. Hans Boye Clausen.

Udnævnelser på Mejerikontoret

Afdelingsleder Kim Mouritzen er udnævnt til stedfortræder i afsætningsafdelingen. Kim Mouritzen vil herudover fortsat være leder af afdelingen for afsætningsfremme.

I afdelingen for afsætningsfremme er fuldmægtig E. Gylling Jørgensen udnævnt til afdelingsleder som ansvarlig for eksportsiden og fuldmægtig Maren Petersen udnævnt til afdelingsleder med ansvar for hjemmemarkedet.

Fuldmægtig Jørn Nielsen, Regnskabsafdelingen er udnævnt til afdelingsleder.

Andelsmejerierne investerer

I mejeriåret 1985/86 investerede Danmarks 45 andelsmejerier godt 253 mill. kr.

Tallet fremgår af Mejeristatistik nr. 4, der udgives af Mejerikontoret. Materialet bygger på 25 andelsmejeriers regnskaber. Disse 25 andelsmejerier repræsenterede 91% af andelsmejeriernes samlede indvejning i 1985/86.

Mejerigtig ambassadør

Eksportkonsulent Peter Holmen er ansat som rejsende eksportrådgiver med domicil på Mejerikontoret i Århus og med særligt ansvar for markeder i Fjernøsten, Afrika og Sydamerika.

Udnævnelser i Mejeriselskabet Danmark

I Mejeriselskabet Danmarks Ostedivision er foretaget følgende udnævnelser pr. 1. oktober 1987:

John Steen Poulsen

John Steen Poulsen, der i ca. 5 år som produktchef har haft ansvaret for markedsføringen af Buko produkter på det danske marked, er udnævnt til marketingchef for England og Benelux.

Christian B. Espersen, der i ca. 5 år

Christian B. Espersen

har været produktchef for Høng-produkterne på hjemmemarkedet er udnævnt til marketingchef for skimmel-ost.

I Europa eksportafdelingen i Haderslev er Uwe F. Birkkjær udnævnt til produktchef med Italien som primært arbejdsområde.

Uwe F.
Birkkjær

Endvidere har Mejeriselskabet Danmark A.m.b.a. udnævnt Dorthe Møller Simonsen til produktchef i det nydannede datterselskab G.m.b.H. i Flensborg.

Dorthe
Møller
Simonsen

Dygtig mejerimand tackler af

Den populære mejerimand, økonomi-direktør Orla G. Laier går på pension den 1. november 1987 efter 42 års ansættelse hos A/S mejeriet »Enigheden«, Århus.

Laier, der er handelsuddannet, blev udlært hos Anthon Thorup & Sønns Vinhandel, der samtidig drev Tuborg depotet i Århus, men gik derefter over til »Mælkevejen« som medarbejder ved Statskontrollen, Mejerikontoret og herfra til Mundelstrup Andelsmejeri som højre hånd for den dynamiske direktør Roger Kroun, der 1. januar 1946 blev leder af Mejeriet Enigheden. Orla G. Laier fulgte med som prokurist i selskabet og har siden virket som økonomidirektør i denne

Orla G. Laier

Ove Nissen

virksomhed, der huses i et moderne konsummælkmejeri i Skejby.

Enigheden havde oprindelig sine anlæg på Silkeborgvej. Her påbegyndtes i 1946 en produktion af iskrem under navnet »Pyramide Is«, som hurtigt blev en af landets største producenter af flødeis.

Enighedens landskendte iskremafdeling blev solgt til Frisko Sol Is i 1970 og 1978 flyttede mejeriet til Graham Bells Vej i Skejby, hvor »Mælkedrengen« pryder mejeriets facader og danner rammen om et nyt og moderne mejeri. Mejeriet har koncentreret sig om at producere konsummælksprodukter til forbrugerne i Århus, Silkeborg og Djurslandsområdet.

I hele denne markante udvikling har Orla G. Laier haft sin store andel.

Orla Laiers ansvarsområde overtages af økonomichef Ove Nissen, der bliver leder af virksomhedens økonomifunktion.

Virksomhedens daglige ledelse vil fra 1. november 1987 bestå af adm. direktør Henrik Kroun, mejerichef Karl Hansen og økonomichef Ove Nissen.

Orla G. Laier afholder en reception i hjemmet Niels Borhsvej 29, Viby J. fredag, den 30. oktober 1987 mellem kl. 11-15 for at tage afsked med venner og bekendte indenfor dansk mejeribrug.

25 års jubilæum

Den 30.10.1987 kan kvalitetsinspektør Eigil Rasmussen, Dansk Ost, Vejle, fejre 25 års jubilæum.

Eigil
Rasmussen

Eigil Rasmussen dimitterede som mejeriingeniør fra Landbohøjskolen i 1960 og blev ansat hos Dofo Eksport i Haderslev i 1962.

I en lang årrække fungerede Eigil Rasmussen som konsulent for selska-

Reception

I anledning af Barrit Andelsmejeris 100 års jubilæum

fredag den 30. oktober

vil det glæde os at se venner og forretningsforbindelser til en uformel reception på jubilæumsdagen fra kl. 10.00-13.00 på mejeriet.

Bjerre Herreds Mejeriselskab

Bestyrelsen

(117)

Smørmejerist søges

Gerne erfaring, tiltrædelse efter aftale.

God bolig kan stilles til rådighed.

Nærmere oplysninger ved henvendelse til

Sædager A/M

Sdr. Onsild, 9500 Hobro

Telefon 08 54 40 19

E. Kirkegård Iversen, mejeribestyrer

(122)

Jr.nr. 4-7-25⁶⁵⁵

Mindelegat & Rejsefond

Den 8. marts 1988 kan der af »Carlsbergs Mindelegat for Brygger J. C. Jacobsen« uddeles kr. 25.000 og af »Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Rejsefond af 1918« ca. kr. 13.000 til længerevarende ophold i udlandet for uddannelse i forskning indenfor højskolens specielle fag.

Endvidere kan der af »Generalmajor J. F. Classens legat til fordel for en lovende landbrugs- eller forstkandidat til forskning i ind- eller udland« uddeles kr. 35.000.

Stipendiebeløbene kan samlet eller delvis søges af kandidater, der er udgået fra højskolen.

Ansøgninger, der indsendes til Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles administration, Bülowvej 13, 1870 København V., inden 1. november 1987 skal foruden oplysninger om vedkommende personlige forhold og uddannelse tillige indeholde en redegørelse for ansøgerens studieplan.

(118)

Jydsk mekanisk Kedelrensning Randers ApS

Hadsundvej 5 B, 8900 Randers

Tlf. (06) 42 98 52 - 45 44 42 anbefaler sig med mekanisk rensning og udsyring af dampkedler og beholdere af alle slags. Rensning af trækkanaler samt eftersyn af armatur.

bets medlemsmejerier og har derigennem vundet stor anerkendelse for sin faglige dygtighed.

Fra 1982 til 1986 har Eigil Rasmussen desuden været distriktschef for afdelingen i Haderslev med ansvar for produktionsplanlægning og lagerstyring.

I 1986 overtog Eigil Rasmussen stillingen som kvalitetsinspektør hos Dansk Ost i Vejle og har dermed en stor del af ansvaret for overvågningen af kvaliteten af den ost, der produceres både til hjemmemarkedet og til eksport.

Jubilæet markeres med en reception for venner, kolleger og forretningsforbindelser fredag den 30.10.1987 fra kl. 11.30 til kl. 14.00 på Motel Hedegården i Vejle.

50 år

Direktør Kai W. Jacobsen fylder lørdag den 24. oktober 1987 50 år. Kai Jacobsen dimitterede som mejeriingeniør i 1964 efter en grundig faglig og teoretisk mejeriuddannelse.

Kai Jacobsen

Efter uddannelsen til mejeriingeniør, blev Kai Jacobsen ansat som videnskabelig assistent på Landbohøjskollens Mælkerilaboratorium. Kai Jacobsen har imidlertid altid haft interesse og anlæg for den praktiske mejerigerning. Han flyttede derfor i 1964 til Skødstrup mejeri for at blive driftsingeniør hos de navnkundige mejeriejere Hans og Erik Pedersen, der havde opbygget Skødstrup mejerikoncern. Her blev Kai Jacobsen den første ansatte mejeriingeniør. Det var en alsidig opgave, Kai Jacobsen her gik ind til. Det klarede han med bravour.

Nye opgaver kaldte, og Kai Jacobsen flyttede i 1970 til den kendte mejerimand C. P. Nielsen på Centralmejeriet i Århus, hvor han også blev

driftsingeniør. Denne opgave klarede han så godt, at han i 1977 blev mejerichef for Centralmejeriet i Århus.

I 1979 blev Kai Jacobsen mejerichef på det helt nye og meget moderne Brabrand mejeri, hvorfra han i 1983 avancerede til teknisk direktør for Danmælk. Meget hurtigt blev der imidlertid atter brug for Kai Jacobsens store evner som administrator og samarbejdsformidler, og i 1984 blev han derfor udnævnt til administrerende direktør for hele Danmælk A.m.b.a.

På fødselsdagen – lørdag den 24. Kai Jacobsen har igennem årene været meget interesseret i mejeribrugets uddannelsesforhold, og han blev i 1978 indvalgt i bestyrelsen for den daværende Dalum Landbrugs- og Mejeriskole. Efter adskillelsen af de 2 skoler i 1979 fortsatte Kai Jacobsen i bestyrelsen for både Dalum Landbrugsskole og Dalum tekniske Skole, Mejeribrugets Uddannelsescenter.

Kai Jacobsen er også en meget flitig foredragsholder ved mange seminarer og temadage i mejeribrugets foreninger.

Ved siden af alle de faglige aktiviteter, er der også blevet tid til flere hobbies, hvoraf jagt er den helt overskyggende. Når pyrschjagten går ind, er det sikkert, at man kan finde Kai på sin post i skoven.

Kai Jacobsen er meget afholdt og kendt i store dele af dansk mejeribrug som en dygtig og dynamisk mejerileder. Sidst men ikke mindst er Kai sine venners ven. Hjertelig til lykke med de 50 år.

oktober – afholdes reception fra kl. 11–14 på selskabets kontor, Skandervvej 277 B, 8260 Viby J.

JMBK

Brugt mejeriudstyr

Køb og salg.

V. E. J. Mejerimaskiner
Tlf. (06) 25 38 33

70 år

Tidligere direktør i Danske Mejeriers Fællesorganisation, civilingeniør K. P. Andersen, Holmevangen 5, Højbjerg fylder fredag den 23. oktober 70 år.

K. P. Andersens liv blev mejeribrug. Som ung ingeniør kom han til Statens Mejeriforsøg i Hillerød, hvorfra han i 1962 blev hentet til Mejerikontoret i Århus med det primære

K. P. Andersen

Statens Mejeriforsøg Videnskabelig medarbejder

I Biologisk afdeling på Statens Mejeriforsøg er en stilling som videnskabelig medarbejder ledig til besættelse snarest.

Afdelingen beskæftiger 8 videnskabelige og 6 tekniske medarbejdere og har som arbejdsområde forsknings- og forsøgsopgaver vedrørende biologiske og enzymatiske processer med tilknytning til mælkekvalitet og fremstilling af mejeriprodukter, herunder selektering og optimering af kulturer af mælkesyrebakterier. Til disse og fremtidige opgaver er der specielt brug for en medarbejder med interesse for mikrobiologisk og enzymatisk forskning.

Forsknings- og forsøgsarbejdet er organiseret i projektgrupper sammensat på tværs af afdelingerne.

Stillingen ønskes besat med en civilingeniør, mejeriingeniør, cand.brom., cand.scient. eller tilsvarende med kendskab til mejeribrug og/eller anden levnedsmiddelindustri.

Ansættelsen sker i henhold til overenskomst mellem Finansministeriet og den pågældende faglige organisation.

Arbejdstid mandag–fredag kl. 8–16 (fredag kl. 8–15) med flexitidsordning.

Yderligere oplysninger kan fås hos afdelingsleder Herlev Jensen, tlf. 02 26 25 25.

Ansøgningen skal være os i hænde senest den 30. oktober.

Statens Mejeriforsøg

Roskildevej 56
3400 Hillerød

Statens Mejeriforsøg, der sorterer under Landbrugsministeriet, har til opgave at dække dansk mejeribrugets behov for grundlæggende teknologisk forskning. Institutionen har ca. 110 medarbejdere – heraf 50 akademikere med uddannelse som mejeri-, kemi-, maskin- og elektroingeniør, cand. scient. brom. og pharm. samt agronom- og forskningsaktiviteten foregår i 4 afdelinger.

(116)

Produktionschef

LEVNESMIDLER

Stryhns Leverpostej er en indarbejdet mærkevare, som sælges gennem salgsvogne i hele landet. Vi lever af at opfylde vore kunders ønsker og behov for stor leveringssikkerhed af *friske* pålægsgvarer i en ensartet høj kvalitet.

JOBDET:

Stillingen er nyoprettet og de vigtigste opgaver er:

- ledelse af produktionsafdelingerne herunder varemottagelse og ekspedition, i alt 65 medarbejdere.
- udvikling af produktionen under hensyntagen til såvel markedets krav som lønsomhed i produktionen, herunder deltagelse i produktudvikling.
- udvikling og vedligeholdelse af kalkulationssystemer og udbyttekontrol.
- produktionschefen indgår i ledergruppen, der foruden direktøren består af indkøbschefen og marketingchefen.

KVALIFIKATIONER:

- 5–10 års ledelsesmæssig erfaring fra levnedsmiddelbranchen.
- en produktionsteknik uddannelse som p-ingeniør, mejeriingeniør eller anden relevant uddannelse.
- flair for kommercielle og økonomiske sammenhænge og interesse for logistik.
- gode lederevner præget af en åben og fleksibel holdning.
- alder 35–45 år.

VI TILBYDER:

Et afvekslende og selvstændigt job med store udfoldelsesmuligheder i en velfungerende organisation. Gagen vil svare til de stillede krav.

Skriftlig ansøgning bilagt relevante data bedes sendt inden 22. oktober til dir. Elsebeth Stryhn, Stryhns Leverpostej ApS, Vestre Kirkevej 15–19, 4000 Roskilde. Yderligere oplysninger om stillingen på telefon 02 35 46 18. Konsulentfirmaet Projekt Partner vil fungere som rådgiver i forbindelse med ansættelsen, som vi forventer træder i kraft pr. 1.1.1988.

Stryhns Leverpostej ApS blev grundlagt i 1941 af Henry Stryhn, og fabrikken har siden 1956 ligget i Himmelev, hvor der er 7.000 m² etageareal til rådighed. Foruden leverpostej omfatter produktionen produkter som røget medister, cervelatpølse, grisesylte, røgvarer og paté. Organisationen består af i alt 105 medarbejdere. Virksomheden er velkonsolideret.

formål at forestå opbygningen af mejeribrugets landsdækkende centrallaboratorier, der blev hjørnestenene i erhvervets kvalitetsfremmende arbejde.

I alt blev det til 22 virksomme år i Århus inden pensioneringen i 1984. K. P. Andersen var i disse år mejeribruget en fornem talsmand både herhjemme og på internationalt plan. Han var frontfiguren, når det drejede sig om at bevare mejeriprodukterne som rene og uforfalskede varer, og sikring af veldefinerede standarder, så forbrugeren aldrig var i tvivl om hvad man købte, uanset fra hvilket mejeri produktet blev leveret.

Internationalt var der også bud efter K. P. Andersen, der i perioder beklædte vigtige tillidsposter i internationale organisationer.

På fødselsdagen er der åbent hus på adressen i Højbjerg fra. kl. 11-14.

70 år

Fhv. mejeribestyrer Gunnar Teglskov, Anlægsvej nr. 35 fylder den 11. november 1987, 70 år.

I sidste nummer af Mælkeritidende stod fejlagtigt at læse at Gunnar Teglskov fyldte 70 år den 10. oktober, og boede i Bredgade i Nørager, vi beklager fejlen.

70 år

Fhv. direktør K. M. Hermansen, Nyborg, fylder den 17. oktober 1987, 70 år.

Køleanlæg

Salg og service.

Mejerimaskiner

Salg og service.

Dampkedler

Salg, service og udløjning

Thomsens Maskinfabrik Aps.

Svendsgade 6-8
9000 Aalborg
Tlf. 08 12 06 36

Dalum tekniske Skole søger Mejeritekniker og mejeriingeniør

Jobbene:

Lærere søges til undervisning i mejeribrug på mejeriskolen. Der er tale om et spændende og selvstændigt job med gode muligheder for faglig og personlig udvikling. Undervisningen foregår i en helt nybygget skole, der giver fine rammer for et aktivt og rart undervisningsmiljø.

Kvalifikationer:

Uddannelse som mejeritekniker for den ene stilling og mejeriingeniør for den anden stillings vedkommende samt mindst 5 års relevant erhvervs erfaring.

Du skal kunne arbejde på egen hånd, men samtidig være parat til at indgå i et snævert samarbejde med skolens øvrige undervisere.

Ansættelse:

Mejeriteknikeren: Ansættelse sker på tjenestemandslignende vilkår i lønramme 13/21/24 svarende til en begynderløn på ca. 165.000 kr. og en slutløn på ca. 215.000 kr. Derudover er der knyttet en fordelagtig pensionsordning til stillingen.

Mejeriingeniøren: Ansættelse sker i henhold til overenskomst mellem Mejeriingeniørforeningen og Finansministeriet. Løn efter anciennitet fra 181.000 kr. til 264.000 kr. Derudover er der knyttet en fordelagtig pensionsordning til stillingen.

Nærmere oplysninger:

Har du lyst til at høre mere om jobbet, kan du rette henvendelse til forstander J. M. Buch Kristensen på tlf. 09 13 20 43.

Ansøgning:

Skriftlig ansøgning med relevante bilag sendes til skolen og skal være fremme senest den 1. november 1987. Tiltrædelse den 1. januar 1988 eller efter aftale.

Dalum tekniske Skole

Mejeribrugets
Uddannelsescenter

Landbrugsvej 55
5260 Odense S

(121)

møder og udstillinger

21. oktober 1987. **Foreningen af mejeriledere og funktionærer.** 100 års jubilæum.

30. oktober 1987 kl. 10.00. **Danmarks Mejeritekniske Selskab.** Generalforsamling. Pejsegaarden, Brædstrup.

30. oktober 1987 kl. 11.00. **Dan-**

marks Mejeritekniske Selskab. Møde vedrørende »Markedsorienteret udvikling af nye produkter«. Pejsegaarden, Brædstrup.

31. oktober 1987. **Foreningen af mejeriledere og funktionærer.** Jubilæumsfest.

4.-5. november 1987. **Dansk Mejeriingeniør Forening.** Efteruddannelseskursus; »produktudvikling«. Hotel H. C. Andersen, Odense.

17. november 1987 kl. 10.00. **Danmarks Mejeritekniske Selskab.** Møde vedrørende »Internationalt Mejeriforbunds arbejde og betydning for dansk mejeribrug«. Østergaards Hotel, Herning.

8. december 1987 kl. 10.15. **Andelsmør.** Generalforsamling på Østergaards Hotel i Herning.

15. december 1987 kl. 10.00. **Danmarks Mejeritekniske Selskab.** Møde vedrørende »Informatik i mejeribruget«. Østergaards Hotel, Herning.

18. december 1987. **Danske mejeri-ers Fællesorganisation.** 75 års jubilæum.

19. januar 1988 kl. 10.00. **Danmarks Mejeritekniske Selskab.** Møde vedrørende »Bioteknologi«. Østergaards Hotel, Herning.

16. februar 1988 kl. 10.00. **Danmarks Mejeritekniske Selskab.** Møde vedrørende »Kvalitetsproblemer, kvalitetsstyring og produktansvar«. Østergaards Hotel, Herning.

2. marts 1988. **Statens Mejeriforsøg.** Årsmøde. Bygholm Parkhotel, Horsens.

9. marts 1988 kl. 10.00. **Danmarks Mejeritekniske Selskab.** Møde vedrørende »Mejeriernes fedt- og proteinbalancer«. Østergaards Hotel, Herning.

Udland

Maj 1988. **Danmarks Mejeritekniske Selskab.** Studietur til Norge.

17.-21. oktober 1988. **SIAL.** Fødevareudstilling, Paris.

8.-12. november 1988. **DLG-mejerimaskinudstilling,** Frankfurt.

Mejeriingeniør

Til interessant og kreativt job i 3DCs management afdeling søges yngre mejeriingeniør.

Arbejdsopgaver:

- bistå ved udarbejdelse og implementering af systemer for kvalitetsstyring
- arbejde med tilpasning og forbedring af produkter/procesudvikling, bl.a. i 3DCs laboratoriemejeri
- udarbejde recepter og manualer for den teknologiske styring af mejerier
- iøvrigt indgå i 3DCs management sektion som støtte for 3DC mejerier, hvorfor nogen rejseaktivitet må påregnes.

Kvalifikationer:

- mejeriingeniør med nogen erhvervserfaring
- godt kendskab til engelsk en nødvendighed
- kendskab til spansk en fordel.

Ansættelsesforhold:

- tiltrædelse primo 1988
- gage efter kvalifikationer og aftale.

Ansøgning bedes venligst sendt til:

DENMARK DAIRY DEVELOPMENT CORPORATION

Frederiks Allé 22
8000 Århus C
Telefon 06-132611

DENMARK DAIRY DEVELOPMENT CORPORATION, 3DC, har gennem 25 år deltaget i mejeridrift i udlandet og er engageret i virksomheder i Bahrain, Jordan, Qatar, Spanien og Korea. 3DC er management-ansvarlig for mejeriernes drift og er i væsentligt omfang medejer af disse virksomheder. 3DC ejes af Danske Mejeriers Fællesorganisation.

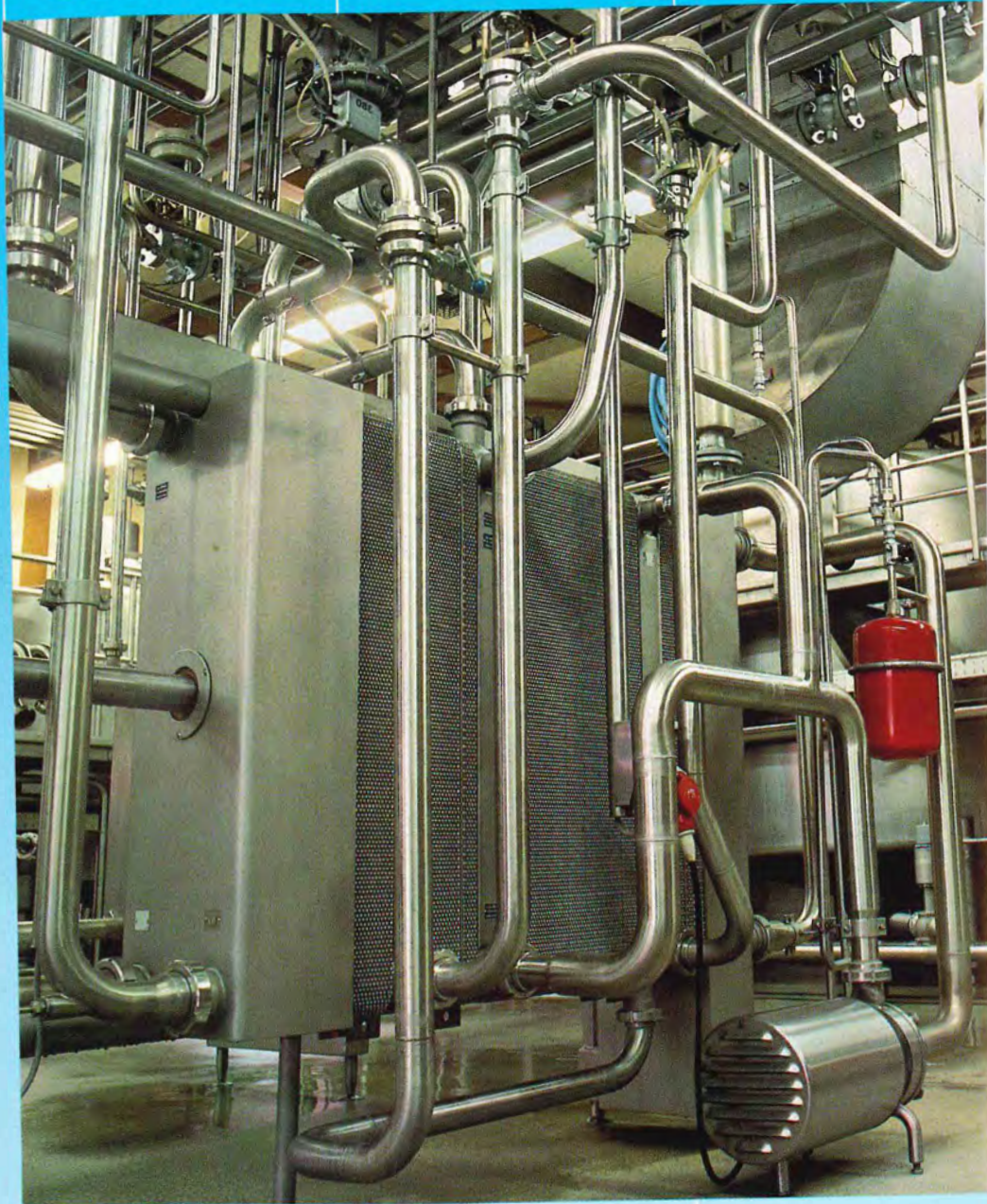
(119)

INDOB TERM – additivet, der sikrer enkel,
optimal og professionel hygiejne i mejeribruget.

INDOB TERM – et år gammel og allerede en
succes – på grund af:

- ingen syre
- kortere rengøringstid
- lavere energi- og vandforbrug
- mindre og renere spildevand
- anvendeligheden til alle CIP-systemer
- øget holdbarhed af rengøringsopløsning.

INDOB TERM – både optimal hygiejne og økonomi.

blumøller / scan otares

ønsker Foreningen af Mejeriledere og funktionærer
tillykke med 100 års jubilæet.

AiO Tryk as

*ønsker
Foreningen af mejeriledere
og funktionærer
tillykke med*

100 års jubilæet

*– og samarbejdet
gennem 85 år*

AiO Tryk as

Leverandør af tryksager til
dansk landbrug gennem 85 år

Cikorievej 8
5220 Odense SØ
Telefon 09 12 10 30